

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΓΙΑΣΜΟ(*)

*Αρχιμανδρίτου Έφραιμ
Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βατοπαιδίου*

Πανιερώτατε, ἀγαπητοί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Ἀπόψε, μέσα στή λατρευτική αὐτή σύναξη μᾶς δίνεται ἡ εὐκαιρία νά σχολιάσουμε ὠρισμένα περιστατικά, ὅπως ἀναφέρονται ἀπό τόν ἅγιο Φιλόθεο Κόκκينو, Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, πού βιογράφησε τόν μεγάλο αὐτό Πατέρα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, νά τά ἀντιπαραθέσουμε μέ τή σύγχρονη πραγματικότητα γιά προβληματισμό καί νά ἐντοπίσουμε τά ιδιαίτερα ἐκεῖνα στοιχεῖα πού κατέστησαν ἱκανή τήν πορεία τοῦ Παλαμᾶ πρὸς τόν ἁγιασμό.

Γεννήθηκε τό 1296 στήν Κωνσταντινούπολη ἀπό εὐσεβεῖς γονεῖς. Ὁ πατέρας του ἦταν συγκλητικός καί ἀπολάμβανε τήν ιδιαίτερη ἐκτίμηση τοῦ αὐτοκράτορα Ἀνδρονίκου Β΄ Παλαιολόγου. Οἱ γονεῖς τοῦ Ἀγίου εἶχαν τή φροντίδα ὄχι μόνο αὐτοῖ οἱ ἴδιοι νά ἀφοσιώνονται καθημερινῶς σέ συναναστροφές μοναχῶν καί πνευματικῶν πατέρων, ἀλλά καί τά παιδιά τους νά τά προδιαθέτουν καί νά τά ὀδηγοῦν σ' αὐτό. Εἶχαν τή συνήθεια νά

(*) Ὁμιλία κατὰ τήν ἀγρυπνία τῆς 5ης Νοεμβρίου 1999, εἰς τά πλαίσια τοῦ συνεδρίου γιά τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, στήν Λεμεσό Κύπρου.

ἐπισκέπτονται μοναστήρια τῆς εὐρύτερης περιοχῆς, νά συναντοῦν ἡσυχαστές μοναχοὺς, νά ἀπολαμβάνουν τή διδασκαλία τους καί νά δέχονται τίς εὐχές τους.

Γίνεται τό ἴδιο καί στήν ἐποχή μας; Προσπαθοῦμε νά διαμορφώσουμε τίς κατάλληλες πνευματικές συνθήκες στήν οἰκογένεια; Ἡ διαπαιδαγώγηση γίνεται μέ βάση τήν πνευματική ὀλοκλήρωση τοῦ παιδιοῦ ἢ ἔχει μόνο ὡς στόχο μία ξηρά μὀρφωση, ἡ ὁποία θά τοῦ ἐξασφαλίσῃ τήν ἐπαγγελματική του καριέρα καί σταδιοδρομία; Ὑπάρχει πνευματικός γιά τήν οἰκογένεια; Ἐξομολογοῦνται τά παιδιά στόν πνευματικό; Ἡ ὕπαρξη τοῦ πνευματικοῦ πατέρα ἀποτελεῖ τή βασική προϋπόθεση γιά τήν ἐξέλιξη καί πρόοδο στήν πνευματική μας ζωή. Ὁ ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης τήν ὥρα τοῦ μυστηρίου τῆς ἐξομολογήσεως εἶδε τόν πνευματικό μέσα σέ ἄρρητη ἄκτιστη δόξα, «εἰς τύπον Χριστοῦ».

Ὁ μικρός Γρηγόριος ἄρχισε τήν προκαταρκτική ἐκπαίδευση σέ πολύ μικρή ἡλικία, κάτι σάν τό σημερινό Δημοτικό Σχολεῖο. Εἶχε ὅμως κάποια δυσκολία στήν ἀποστήθιση, γι' αὐτό ἔβαλε στόν ἑαυτό του ὄρο νά μήν ἀρχίζῃ τήν ἀνάγνωση πρὶν κἀνή τρεῖς μετάνοιες μπροστά στήν εἰκόνα τῆς Παναγίας καί διαβάσῃ μία προσευχή πρὸς Αὐτήν. Προτείνουμε καί ἐμεῖς τήν προσευχή στά παιδιά μας πού ἔχουν κάποια δυσκολία πρὸς μάθηση ἢ ἐπιμένουμε δυναστικά πάνω τους;

Ὁ Γρηγόριος ἀπόκτησε λαμπρή φιλοσοφική παιδεία κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ διάσημου τότε φιλοσόφου καί μεγάλου λογοθέτη Θεοδώρου Μετοχίτη, τέτοια, πού μιά μέρα ὅταν διαλεγόταν μαζί του ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορα περὶ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἀριστοτέλη, ὁ μέγας λογοθέτης τόσο ὑπερ-

βολικά ξεπελάγη από τις απόψεις του Γρηγορίου, στε απευθυνόμενος προς τον αυτοκράτορα με θαυμασμό αναφώνησε: «και ὁ ἴδιος ὁ Ἀριστοτέλης ἐάν ἦταν παρών και γινόταν ἀχροατῆς τούτου θά τόν ἐπαινοῦσε ὑπέρμετρα».

Ὁ Ἅγιος στήν ἡλικία τῶν 17 ἐτῶν ἀρχίζει νά αισθάνεται τήν κλίση πρὸς τό μοναχισμό και, παρότι βρισκόταν στήν Κωνσταντινούπολη και πλησίον τοῦ αυτοκράτορα, ζοῦσε μέ λιτότητα και ἄσκηση, συναναστρεφόταν μέ μοναχούς πού ἔρχονταν ἀπό τό Ἅγιον Ὅρος, ἐνῶ ἀπόκτησε πνευματικό δεσμό μέ τόν ἅγιο Θεόκλητο Φιλαδελφείας, ἀγιορείτη ἡσυχαστή, μαθητή τοῦ ὁσίου Νικηφόρου τοῦ Μονάζοντος, τῶν ὁποίων τά συγγράμματα στολίζουν τή Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν. Ὁ ἅγιος Θεόκλητος ἔγινε γιά τό νεαρό Γρηγόριο πατέρας και μυσταγωγός στά θεῖα και τόν ἐμύησε ἄριστα στήν ἱερά νήψη και νοερά προσευχή. Ἔτσι ὁ Γρηγόριος ἐνασκειτο μέ τή νοερά προσευχή, ἐνῶ ἀκόμη ζοῦσε μέσα στους θορύβους τοῦ κόσμου. Τελικά ἡ ἔλξη του πρὸς τό μοναχισμό ὑπερισχύει ἔναντι τῶν γοήτρων τοῦ κόσμου και στήν ἡλικία τῶν 20 ἐτῶν ἀφήνει τόν κόσμο. Προσωπικότητα δραστήρια ἐπηρεάζει και τό οἰκογενειακό του περιβάλλον, ὥστε νά γίνουν μοναχοί ἡ μητέρα του μέ τίς δύο ἀδελφές του, ἐνῶ ὁ ἴδιος μέ τούς δύο ἀδελφούς του ἀναχώρησε γιά τό Ἅγιον Ὅρος.

Ἄλλά μήπως δέν γίνεται τό ἴδιο και σήμερα; Πολλοί νέοι μέ ἀξιοζήλευτες σπουδές, πού θά μπορούσαν νά τούς ἐξασφαλίσουν σπουδαία ἐπαγγελματική καριέρα, ἀκούουν τῆς φωνῆς τοῦ Κυρίου «ἀκολούθει μοι» και ἐξέρχονται τοῦ κόσμου. Ἄλλοι πάλι μπορεῖ νά βρίσκωνται στήν περίοδο τῶν σπουδῶν τους, ὅποτε ὁ Κύριος τούς καλέσει, διότι κανείς ἄν δέν εἶναι θεόκλη-

τος δέν θά μπορέσει νά ἀνταπεξέλθῃ στήν ὑψηλή κλήση τοῦ μοναχισμοῦ. Εἶναι μεγάλη εὐλογία τῆς Παναγίας ὅτι στή σημερινή ἐποχή τῆς ἀμφισβητήσεως τῶν πάντων τό Ἅγιον Ὅρος βρίσκεται σέ μεγάλη ἀκμή ἀπό πλευρᾶς ἐπανδρώσεως, πνευματικότητας, ἀλλά και ἀναστηλώσεως τῶν μεγαλοπρεπῶν ἀρχιτεκτονημάτων του και συντηρήσεως τοῦ κειμηλιακοῦ του πλοῦτου.

Ποιά εἶναι ὅμως ἡ ἀντίδραση ἀπό τό ἐγγύς περιβάλλον αὐτῶν τῶν νέων πού ἐλκύονται ἀπό τό μοναχισμό; Ἐλάχιστοι γονεῖς και συγγενεῖς δίδουν τήν εὐχή τους, κατανοώντας τή μεγάλη αὐτή κλίση τῆς μοναχικῆς ἀφιερώσεως, και αισθάνονται εὐγνώμονες πρὸς τόν Θεό, ὅτι πρόσφεραν «θυσίαν ζῶσαν» πρὸς τόν Χριστό τό τέκνο τους. Οἱ περισσότεροι αισθάνονται ὅτι ἔπεσε ὁ οὐρανός και τούς πλάκωσε. Και αὐτό εἶναι ἀπόδειξη ὅτι δέν γνωρίζει ὁ σημερινός ἄνθρωπος τήν ἀξία και προσφορά τοῦ μοναχισμοῦ. Ὁ μακαριστός π. Ἰουστίνος Πόποβιτς τόνιζε ὅτι «οὐσία τῆς Ὀρθοδοξίας εἶναι ὁ μοναχισμός» και, ὅταν βλέπουμε ἀναγέννηση στό μοναχισμό, αὐτό προμηνύει ἀναγέννηση σ' ὅλη τήν Ἐκκλησία, τό λαό τοῦ Θεοῦ, τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Στήν ἐποχή τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, τό ἰδεῶδες γιά ἕνα ἀριστοκράτη τοῦ πνεύματος ἦταν νά γίνῃ μοναχός. Γι' αὐτό συναντοῦμε πολλούς λόγιους μοναχούς ἐκείνη τήν ἐποχή, ἀλλά και οἱ ἴδιοι οἱ αυτοκράτορες γίνονταν μοναχοί, ὅπως ὁ Ἰωάννης ΣΤ' ὁ Καντακουζηνός, πού ἔγινε μοναχός μέ τό ὄνομα Ἰωάσαφ και ἀναδείχθηκε δεινός θεολόγος τῆς ἐποχῆς του.

Ἀποτασσόμενος τόν κόσμο ὁ Παλαμᾶς, προτίμησε νά ὑποταγῆ σέ φημισμένο ἡσυχαστή, «στόν ἐξάισιο Νικόδημο, ἄνδρα θαυμαστό στήν πράξη και θεωρία, ὅπως τόν γνώριζαν ὅλοι οἱ παροι-

κοῦντες τὸν Ἄθωνα» καὶ πού ζοῦσε σέ κοντινὸ κελλί τῆς Μονῆς Βατοπαιδίου. Καί τοῦτο μέσα στή θεία Πρόνοια, νά μαθητεύση ὁ μετέπειτα ἡσυχαστής καὶ θεωρός τοῦ ἀκτίστου Φωτός σέ ἔμπειρο, διακριτικὸ καὶ ὄσιο Γέροντα. Ἐκεῖ ἔλαβε τὸ «μοναχικὸ σχῆμα» ἀπὸ τὸν Γέροντά του καὶ μαθήτευσε κοντά του τρία ἔτη, μέχρι τὸ θάνατο τοῦ ὁσίου Νικοδήμου.

Σ' αὐτὸ τὸ κελλί τῆς Μονῆς Βατοπαιδίου ἐμφανίστηκε στὸν Παλαμᾶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, ἀποσταλμένος ἀπὸ τὴν Κυρία Θεοτόκο, γιὰ νά τὸν ρωτήσῃ γιατί προσεύχεται συνεχῶς πρὸς Αὐτήν μέ τούς λόγους: «*φώτισόν μου τὸ σκότος, φώτισόν μου τὸ σκότος*» αὐτὸν πού ἀργότερα θά γινόταν ὁ κατ' ἐξοχὴν φορέας καὶ θεολόγος τοῦ ἀκτίστου Φωτός. Ὁ Ἄγιος μέ ἄκρα ταπεινώση ἀπάντησε: «*τί ἄλλο θά μπορούσα νά ζητήσω, ἄνθρωπος ἐμπαθῆς καὶ πλήρης ἀμαρτιῶν, παρά νά ἐλεηθῶ καὶ νά φωτισθῶ, γιὰ νά γνωρίσω καὶ νά ἐφαρμόσω τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ;*», ἐνῶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος τοῦ ὑπόσχεται ὅτι ἡ Παναγία θά τοῦ εἶναι βοηθὸς καὶ σύμμαχος καὶ στό παρόν καὶ στό μέλλον.

Ὁ Παλαμᾶς ὡς ἀγιορείτης μοναχὸς βίωνε τὴν Θεοτόκο ὡς τὴν κατ' ἐξοχὴν ἄρωγὸ στήν πορεία τῆς κατὰ Χριστὸν τελειώσεώς του. Μέσα ἀπὸ τὰ κείμενά του, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τίς ὁμιλίες του, φαίνεται ἡ ἐνθερμη ἀγάπη πρὸς τὴν Παναγία. Τὴν θεωρεῖ ὡς κουροτρόφο τῶν μοναχῶν, ὡς πρότυπο τῆς ἡσυχαστικῆς ζωῆς, ἐνῶ ὅταν βιογραφῆ τὸν ὄσιο Πέτρο τὸν Ἀθωνίτη, ἀναφέρει καὶ τονίζει τίς ὑποσχέσεις Τῆς γιὰ τούς ἀγιορεῖτες μοναχοὺς. Εἶναι ὁ μοναδικὸς Πατέρας καὶ ἐκκλησιαστικὸς συγγραφέας, πού ἀποκαλύπτει καὶ ἀποδεικνύει ἀναλυτικὰ μέσῳ τῶν διηγήσεων τῶν Εὐαγγελιστῶν ὅτι ἡ Παναγία ἦταν ἡ πρώτη πού εἶδε τὸν Ἀναστάνα Χριστό. Αὐτὴ ἡ Θεοτοκοφιλία,

πού ἐμφαίνεται στὰ συγγράμματα τοῦ Παλαμᾶ, ἀποτελεῖ ἓνα χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τῶν Ἁγίων. Οἱ Ἅγιοι τρέφουν ἓνα ἀνερμήνευτο πόθο καὶ ἔρωτα πρὸς τὴν Θεοτόκο καὶ Αὐτὴ βέβαια ἀνταποδίδει κατὰ τὸ μέτρο τῆς ἀγάπης τους.

Στὴ συνέχεια κοινοβίασε στή Μεγίστη Λαύρα, καὶ σύντομα, γιὰ περισσότερη ἡσυχία, κατέφυγε στὴν Σκήτη τῆς Γλωσσίας. Λόγῳ τῶν τουρκικῶν ἐπιδρομῶν ἔφυγε ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ πῆγε στὴ Θεσσαλονίκη, ὅπου δέχεται τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης κατόπιν παρακλήσεως τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ ὁ ἴδιος διεπίστωσε ὅτι εἶναι θέλημα Θεοῦ. Κάτι πού γίνεται καὶ σήμερα στὸ μοναχισμό· κανεὶς μοναχὸς δέν δέχεται τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης αὐτόκλητος, ἀλλὰ ὁ πνευματικὸς του πατέρας θά ὑποδείξῃ ὅτι εἶναι ἄξιος νά λάβῃ αὐτὴ τὴ δωρεά.

Κατόπιν κατέληξε στή Σκήτη τῆς Βέροιας, ὅπου ἔμεινε ἐκεῖ ἀσκούμενος αὐστηρὰ μέ ἐγκλεισμό, νηστεία καὶ νοερά προσευχή ἐπὶ μία πενταετία. Ἡ χριστιανικὴ ἄσκηση ἔχει ὡς σκοπὸ τὴν κάθαρση ἀπὸ τὰ πάθη. Ὁ μοναχὸς δέν γίνεται σωματοκτόνος ἀλλὰ παθοκτόνος. Αὐτὸ πού χαρακτηρίζει τὴν ἀσκητικὴ τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, πού εἶναι ἡ αὐθεντικὴ ἀσκητικὴ τοῦ ὀρθοδόξου μοναχισμοῦ, εἶναι ἡ ἐσωστρέφεια. Σέ ὁμιλίες, σέ ἐπιστολές, ἀκόμη καὶ σέ πραγματεῖες δογματικοῦ περιεχομένου δέν παύει νά τονίζῃ τὸ νόημα τῆς ἐσωστρεφείας γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς ἐν Χριστῷ καθαρότητος, τῆς ἀληθινῆς πνευματικῆς ζωῆς. Λέγει ὁ Ἄγιος γιὰ τὸν ἐμπαθῆ ἄνθρωπο πού ἀρχίζει τὴ μετάνοιά του μέ τὴν ἐσωστρέφεια ὅτι «*ὅταν ὁ νοῦς ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ κάθε αἰσθητό, ἀνασηκωθῇ ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸ τῆς γύρω ἀπὸ αὐτὰ τύρβης καὶ ἐποπτεύσῃ τὸν ἐσωτερικὸ ἄνθρωπο, μόλις δὴ τὸ ἀπαίσιο προσωπεῖο πού κατασκευάσθηκε ἀπὸ τὴν κά-*

τω περιπλάνηση, σπεύδει νά τό καθαρίση μέ τό πένθος· και όταν αφαιρέση τό δύσμορφο αὐτό κάλυμμα, τότε ακριβῶς, ἐπειδή ἡ ψυχὴ δέν διασπᾶται ἀπό ποικίλες σχέσεις, βρίσκει εἰρήνη και ἐγγίζει τὴν πραγματικὴ ἡσυχία, και μένει στὸν ἑαυτὸ του νοώντας ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸ του, ἢ μᾶλλον διὰ τοῦ ἑαυτοῦ του, ὅσο εἶναι δυνατὸν, τὸν Θεό, γιὰ τὸν ὁποῖο ὑπάρχει. Τότε ξεπερνᾶ και τὴ φύση του και θεώνεται μέ τὴ μετουσία, προοδεύοντας πάντοτε πρὸς τό καλύτερο.

Ἡ ἐσωστρέφεια συνίσταται στὴν ἐποπτεία τοῦ ἑαυτοῦ μας και στὴν τήρηση τοῦ νοῦ. Ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου, πού ἀποτελεῖ τὸν ὀφθαλμὸ τῆς ψυχῆς, εἶναι ἀεικίνητος, και ἂν εἶναι προσκολλημένος στὰ πάθη τῆς κακίας, φιληδονίας, πλεονεξίας, μίσους, ἀρρωσταίνει και σκοτίζεται. Δέν μπορεῖ νά συνειδητοποιήση τὴν πραγματικὰ ὀδυνηρὴ ἐσωτερικὴ κατάστασή του, γιατί ἀμαυρώθηκε τό ἐποπτικὸ μέρος τῆς ψυχῆς, ὁ νοῦς. Ὁ νοῦς τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου ἔχει στραφεῖ πρὸς τὰ κτίσματα μέ μία ἀσυγκράτητη εἰδωλολατρικὴ και ἐσφορικὴ διάθεση. Γιατί ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου «ὅταν δέν βρίσκεται σέ θεωρία τοῦ Θεοῦ ἢ δαιμονιώδης γίνεται ἢ κτηνώδης». Ἀσυνείδητα ζητᾶ τὴν αὐτοθέωση, νά γίνῃ θεός ὄχι ὡς «νοῦς ὀρῶν τὸν Θεόν», ἀλλὰ ὡς «νοῦς ὀρῶν τὰ κτίσματα, τὰ ὑλικά ἀγαθά».

Ἔτσι ὁ χριστιανός, ἂν ἀγωνίζεται μέ προσοχή και ἐσωστρέφεια, συνεργούσης τῆς Θείας Χάριτος, καθαρίζεται ἀπό τὰ πάθη και ὅπως λέει ὁ Παλαμᾶς: «ὅταν ὁ νοῦς, διώχνοντας ὅλα τὰ ἔνοικα πάθη, προκαλέσῃ στὴν ψυχὴ τὴν ἀπάθεια, και ἐπιστρέφοντας τελείως ὄχι μόνο αὐτὸς πρὸς τὸν ἑαυτὸ του, ἀλλὰ και τίς ἄλλες δυνάμεις τῆς ψυχῆς» τότε «μεταβιβάζει πολλὰ δειγμάτων τοῦ θείου κάλλους και πρὸς τό συνημμένο σῶμα, μεσιτεύοντας ἀνάμεσα στὴ Θεία Χάρη και τὴν παχύτητα τῆς σάρκας και παρέχοντάς της δύναμη νά

ἐνεργῇ τὰ ἀδύνατα». Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐσωτερικὴ νοερὰ ἐργασία «προέρχεται ἡ θεοειδὴς και ἀπαράμιλλη συνήθεια στὴν ἀρετὴ, τό ἐντελῶς ἀκίνητο ἢ δυσκίνητο πρὸς τὴν κακία, οἱ θαυματοποῖες και ἡ ἱκανότητα νά διορᾶ και νά προορᾶ και νά ὀμιλῇ κανεὶς γιὰ τὰ ὅσα συμβαίνουν σέ μακρινούς τόπους σάν νά εἶναι μπροστὰ στὰ μάτια του».

Τό 1332 ἐπιστρέφει στό Ἅγιον Ὅρος και σέ μία ἀγρυπνία βλέπει τὸν τότε ἡγούμενο τῆς Μεγίστης Λαύρας, Μακάριο, ντυμένο μέ ἀρχιερατικὰ ἄμφια, πού πραγματοποιήθηκε ὄντως 11 χρόνια ἀργότερα, ὅταν ἔγινε Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης. Ἀλλὰ και σήμερα ὑπάρχουν προορατικοὶ μοναχοὶ στό Ἅγιον Ὅρος.

Τό 1334 εἶδε ὄραμα, πού τοῦ δινόταν τό χάρισμα τοῦ λόγου και τῆς συγγραφῆς, μετὰ ἀπὸ 17 ἔτη μοναχικῆς ἀσκήσεως. Τί μποροῦμε νά ποῦμε γιὰ τίς μέρες μας, πού ὅποιος θέλει γράφει και ἐκδίδει σωρεῖα βιβλίων; Γιὰ τὸν χριστιανὸ δέν πρέπει νά εἶναι ἔτσι. Μόνο ὅταν τοῦ ἔχει δοθῇ ἄνωθεν τό χάρισμα, τότε μπορεῖ νά γράφῃ και ὄντως νά ὀφελῇ. Γιατί τό διδασκαλικὸ χάρισμα, ὡς δῶρο Θεοῦ, ἐξυπακούεται ὅτι ἐνεργεῖ σ' αὐτὸν πού ἔχει φθάσει στό μόνιμο φωτισμό, σέ ἐνδημούσα κατάσταση Χάριτος, ἔχοντας γνώση και πείρα τῆς Πατερικῆς Παραδόσεως· σ' αὐτὸν πού ἔχει καθαρθῇ ἀπὸ τὰ πάθη και κοινωνεῖ μόνιμα και αἰσθητὰ μέ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ. Αὐτό εἶχε ἐπιτύχει ὁ Γρηγόριος μετὰ ἀπὸ 17 ἔτη ἐν Χάριτι ἀσκήσεως.

Τό 1337 ἔμαθε γιὰ τίς θεολογικὲς πραγματεῖες τοῦ μοναχοῦ και φιλοσόφου Βαρλαάμ τοῦ Καλαβροῦ, ἐκπροσώπου τῆς ἐκκοσμικευμένης δυτικῆς θεολογίας, ὅπως αὐτὴ διαμορφώθηκε ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ Νεοπλατωνισμοῦ και τοῦ Σχολαστικισμοῦ. Ἀπὸ τότε ἀρχίζει ἡ περίοδος τῆς ἀμφισβητήσεως τῆς

περί τοῦ ἡσυχασμοῦ Ὁρθοδόξου Παραδόσεως. Θά λέγαμε ὅτι ὁ Βαρλαάμ ἔγινε αἰτία νά ἀναδειχθῇ ὁ ἅγιος Γρηγόριος, γιατί ἄν δέν ὑπῆρχε λόγος, δέν θά ἔγραφε ὁ Ἅγιος καί θά περέμενε ἄγνωστος.

Γιά τήν υπεράσπιση, τήν κατοχύρωση τῆς περί τοῦ ἡσυχασμοῦ διδασκαλίας, ὁ Παλαμαῆς ἔδωσε πολλή βαρύτητα στήν συγγραφή τοῦ *“Ἀγιορειτικοῦ Τόμου”*. Ἐδῶ βλέπουμε τήν ταπείνωση τοῦ Ἁγίου. Ἐρωτᾷ τούς πρεσβυτέρους, τούς ἐγκρίτους μοναχοῦς τοῦ Ἁγίου Ὅρους, ἄν συμφωνοῦν μέ τή διδασκαλία του, καί, ὅταν λαμβάνη ἔγγραφο τήν ἀπάντησή τους, υπογράφοντας τόν Τόμο, αἰσθάνεται μεγάλη χαρά καί βεβαιότητα στήν ψυχή του. Ἀργότερα σέ κάθε περίπτωση, ἐνώπιον Συνόδων ἢ καί διαλόγου μέ ἀντιφρονούντας, θά παραπέμψη στόν Τόμο ὡς τεκμήριο ἀληθείας καί πιστότητος τῆς διδασκαλίας του. Αὐτό δέν μᾶς θυμίζει καί τόν ἀπ. Παῦλο, πού πῆγε στά Ἱεροσόλυμα νά ρωτήση τούς ἀποστόλους Πέτρο καί Ἰάκωβο γιά τόν εὐαγγελισμό τῶν ἐθνικῶν, μήπως *«εἰς κενόν τρέχει»*; Αὐτή εἶναι ἡ ὁδός τῆς ταπεινώσεως: *«ἐπερώτησον τόν πατέρα σου καί ἀναγγελεῖ σοι, τούς πρεσβυτέρους σου καί ἐροῦσί σοι»*. Ἀκολουθεῖται αὐτή ἡ ὁδός καί σήμερα ἢ μήπως σέ ὅποιοδήποτε πρόβλημά μας γινόμαστε αὐτοσύμβουλοι; Ὁ Μέγας Βασίλειος τονίζει *«ἄνθρωπος αὐτοσύμβουλος, πολέμιος ἑαυτοῦ»*.

Ἡ πολεμική πού δέχθηκε ἡ διδασκαλία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, ὥστε νά μή γίνη γνωστή ἢ νά παρερμηνευθῇ καί νά δυσφημισθῇ, δέν ἔχει γίνει σέ κανένα ἄλλο Ἅγιο τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἐχουν περάσει ἀκριβῶς 640 χρόνια ἀπό τήν κοίμησή του καί δέν ἔχουν σταματήσῃ οἱ κατηγορίες κατά τοῦ Ἁγίου. Καί αὐτό συμβαίνει γιατί ἡ διδασκαλία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Πα-

λαμαῆ ἀποτελεῖ τήν πεμπτουσία τῆς Ὁρθοδοξίας καί κατά συνέπεια γίνεται ὁ στόχος ὅλων τῶν ἀντιφρονούντων. Μέχρι καί τόν 17ο αἰώνα γράφονταν συγγράμματα, πού στήν πραγματικότητα ἦταν λίβελλοι γεμᾶτοι ἀπό χυδαιότητες ἐναντίον τοῦ Ἁγίου. Καί δέν εἶναι παράξενο μέσα στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας νά συκοφαντῆται ἕνας Ἅγιος, εἴτε γιά τό ἦθος του, εἴτε γιά τήν διδασκαλία του στήν ἐρμηνεία τοῦ περί Θεοῦ δόγματος. Ἀλλά κύριος ὑποκινητής ὅλων αὐτῶν τῶν συκοφαντιῶν καί χυδαιότητων ἦταν καί εἶναι ὁ ἴδιος ὁ διάβολος, πού χρησιμοποιεῖ ὡς ὄργανά του ἐμπαθεῖς, ἰδιοτελεῖς, μικροπρεπεῖς ἀνθρώπους. Γι' αὐτό καί ὁ πιστός δέν πρέπει νά σκανδαλίζεται σέ ἀνάλογες περιπτώσεις, ἀλλά νά προσεύχεται κυρίως γι' αὐτόν πού ἔφερε τό σκάνδαλο, γιατί ὁ Κύριος μίλησε ἀποκαλυπτικά: *«οὐαί δέ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ τό σκάνδαλον ἔρχεται»*. Τέτοιοι κατήγοροι κατά τοῦ Παλαμαῆ ἦταν ὁ Βαρλαάμ, ὁ Ἀκίνδυνος, ὁ Γρηγοράς, ὁ Κυδώνης, οἱ ὅποιοι ἀναθεματίζονται στό *“Συνοδικό τῆς Ὁρθοδοξίας”* πού διαβάζεται τήν Α' Κυριακή τῶν Νηστειῶν, τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἀλλά δέν πολεμοῦσε μόνο τή διδασκαλία τοῦ Ἁγίου μέ διάφορα μέσα ἢ παπική προπαγάνδα, ἀλλά προσπαθοῦσε νά παύσῃ καί τήν ἐορτή τῆς μνήμης του. Ὁ ἀείμνηστος ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος παρατηρεῖ: *«κατήνησε νά θεωρήσῃ ὁ λατινικός κληρὸς τεκμήριο πίστεως καί ἀφοσιώσεως στόν παπισμό, ἀπό μέρους τῶν προδιδόντων τήν ὀρθόδοξο πίστη, τήν ἀποχή αὐτῶν ἀπό τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Παλαμαῆ»*.

Στόν αἰώνα μας σύγχρονοι μελετητές τοῦ Παλαμαῆ στή Δύση, οἱ ὅποιοι ἀναγνωρίζονται καί ἀπό δικούς μας θεολόγους ὡς σπουδαῖοι ἐρευνητές, κατηγοροῦν τόν Παλαμαῆ ὡς διθεῖτη,

ὡς νεοπλατωνικό καί ὡς εἰκονομάχο. Ἄλλά καί δικοί μας ἀκαδημαϊκοί θεολόγοι, πού τώρα δέν βρίσκονται στή ζωή, δέν ἔδωσαν ὠθήση στούς φοιτητές τους πρὸς μελέτη τῶν Συγγραμμάτων τοῦ Παλαμᾶ, ἀλλά μᾶλλον τά εἶχαν στό περιθώριο καί πολλές φορές τά ἐπέκριναν ὡς διανοητικά ἢ συναισθηματικά καινοφανῆ κατασκευάσματα. Ἀντίθετα στίς μέρες μας παρατηρεῖται μία ἔντονη στροφή πρὸς τήν Παλαμική θεολογία μέσα στόν καθάρᾳ Πανεπιστημιακό χῶρο, καί ἀπόδειξη τούτου εἶναι καί ἡ συγκρότηση αὐτοῦ τοῦ Συνεδρίου.

Γνήσιοι μελετητές τῶν Συγγραμμάτων τοῦ Παλαμᾶ καί φορεῖς τῆς ἡσυχαστικῆς παραδόσεως ἦταν οἱ ἐπί Τουρκοκρατίας ἀναδειχθέντες Ὅσιοι, Δαβίδ ὁ ἐν Εὐβοίᾳ, Ἰάκωβος Ἀγιορείτης ὁ ὀσιομάρτυς, Μάξιμος ὁ Βατοπαιδινός, Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, οἱ Κολλυβάδες μέ προεξάρχοντα τόν ἅγιον Νικόδημον τόν Ἀγιορείτη, Ἀκάκιος ὁ Καυσοκαλυβίτης, στόν ὁποῖο μαθήτευσαν τρεῖς νεομάρτυρες, Μακάριος ὁ Νοταρᾶς, πού καί αὐτός ἀνέδειξε τρεῖς νεομάρτυρες, καί τόσοι ἄλλοι. Οἱ νεομάρτυρες, καί κυρίως αὐτοί πού πρῶτα εἶχαν ἐξομώσει, συνήθως πήγαιναν στό Ἅγιον Ὅρος γιά νά ἐξομολογηθοῦν, νά ζήσουν ἐν μετανόια, νά συνδεθοῦν μέ πνευματικό πατέρα πού θά τούς δίδασκε τή νοερά προσευχή, τήν ἀσκητική γιά τήν κάθαρση τῆς καρδίας, ὥστε νά φθάσουν στό φωτισμό, σέ ἐνδημούσα κατάσταση Θείας Χάριτος, ὅποτε θά μπορούσαν πλέον χωρίς τόν κίνδυνο τῆς ἀρνήσεως νά ὁμολογήσουν καί νά μαρτυρήσουν γιά τόν Χριστό, ὅταν θά τούς δινόταν ἡ εὐκαιρία.

Τό 1347 ἐξελέγη ὁ Παλαμᾶς μητροπολίτης Θεσσαλονίκης μετά ἀπό πολλές παρακλήσεις τοῦ αὐτοκράτορα Ἰωάννη ΣΤ΄ Καντακουζηνοῦ καί τοῦ Πατριάρχου Ἰσιδώρου. Ἀναφέρεται

στό βίο του ὅτι ὁ Ἅγιος δέν τό ἤθελε, δέν ἦταν αὐτόκλητος, ἀλλά θεόκλητος καί λαοπρόβλητος. Ἡ πνευματική ζωή πρέπει νά προπορεύεται τῶν βαθμῶν τῆς ἱερωσύνης. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος τελειωμένος, θεωμένος, «*ἐτέθη ἐπί τήν λυχνίαν*», γιά νά ὀδηγήσει ἀπλανῶς καί μέ βιωματικό τρόπο καί ἄλλους, τό ποίμνιό του, στήν ὁδό τῆς θεώσεως καί τοῦ ἁγιασμοῦ.

Στήν ἔδρα του ὅμως πῆγε μετά ἀπό τρία ἔτη, διότι στή Θεσσαλονίκη ἐπικρατοῦσε ἀκόμη διχασμός, φιλονικίες καί ταραχές, λόγω τῆς ἀσταθοῦς πολιτικῆς καταστάσεως τῆς πόλεως· καί ὁ Ἅγιος τά δεχόταν ὅλα μέ ταπείνωση. Δέν πρόβαλλε δικαιώματα καί δέν ἀγωνίσθηκε γιά νά πάρη τή θέση του στόν ἀρχιερατικό θρόνο· ὅλα τά ἄφηνε στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Μάλιστα τήν ἡμέρα τῆς εἰσόδου του στήν πόλη ἐξεφώνησε συγκινητική προσευχή, ἐνῶ μετά τρεῖς ἡμέρες περισπούδαστη ὁμιλία «*περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους εἰρήνης*». Στό ποιμαντικό του ἔργο συμπεριλαμβάνεται ἡ καθοδήγηση τοῦ ποιμνίου του πρὸς εἰλικρινῆ μετάνοια καί συμμετοχή στά θεῖα Μυστήρια. Ἦταν εἰρηνοποιός καί δεχόταν ὅποιον εἶχε ἀνάγκη ὅποιαδήποτε ὥρα, ἀντιμετώπισε τίς αἰρέσεις μέ τήν θεολογική του αὐθεντία, στηλίτευε τήν ἀσπλαγχνία καί τήν κοινωνική ἀδικία, καλοῦσε τοὺς ἱερεῖς σέ Συνάξεις καί τοὺς ἐρμήνευε τά ὑψηλά ἱερατικά τους καθήκοντα. Τό βασικότερο ὅμως, ἴσως, ἦταν ὅτι παρέμεινε πάντα ἡσυχαστής ἐν μέσῳ τῶν θορύβων τοῦ κόσμου, τῶν δοκιμασιῶν του, τῶν φυλακίσεων, καί διατηροῦσε ἀδιάκοπη τήν ἄρρητη ἔνωση μέ τόν Θεό.

Ἦταν ὁ «*ποιμὴν ὁ καλός*», πού θυσιαζόταν γιά τή σωτηρία τοῦ ποιμνίου του, πρότυπο γιά τοὺς σημερινούς ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας, καί ὁ λαός τόν ὑπεραγαποῦσε, ἐνοιωθε καί ἀνα-

παούταν μέ τήν πατρική του αγάπη. Αὐτή ἡ ἀμοιβαία αγάπη ἦταν ἡ αἰτία νά θαυματουργῆ ὁ ἅγιος καί ὅταν ἀκόμη ζοῦσε. Τό χάρισμα τῶν ἰάσεων γεννᾶται ἀπό τήν αγάπη, πού θυσιάζει τόν ἑαυτό της γιά νά ζήσει ὁ πλησίον. Στήν ἐποχή μας διδάσκουν πολλοί ἀπό τόν ἄμβωνα τῆς Ἐκκλησίας, καί καλά κάνουν, ἀλλά ὁ λαός τοῦ Θεοῦ θέλει νά δῆ καί νά ἐπικοινωνήσῃ μέ τούς πνευματικούς πατέρες, τούς ἀληθινούς ποιμένες.

Ἐπισημάνουμε στήν ὀλιγόλεπτη ὁμιλία μας τά ἐξῆς σημεῖα: Ὁ ἅγιος ἀπό τήν παιδική του ἡλικία εἶχε πνευματική ζωή, ἀσπάσθηκε μέ πόθο τόν μοναχισμό καί ἔζησε μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς του ὡς μοναχός μέ γνήσιο ἡσυχαστικό καί Πατερικό φρόνημα, ἦταν ἕνας ἐνθερμος λάτρης τῆς Θεοτόκου, ἔγινε ὑπόδειγμα ποιμένος, ὑπόμεινε μέ ταπείνωση καί πίστη στή πρόνοια τοῦ Θεοῦ τίς ἄδικες συκοφαντίες καί κατηγορίες, ἐνῶ ἡ διδασκαλία του ἐνσωματώθηκε στή διδασκαλία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς αὐθεντική καί ἀπλανής ὁδός τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ καί τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου,

παρ' ὅλη τήν πολεμική πού ὑπέστη καί ἀπό τούς μετέπειτα ἀντιησυχαστές καί λατινόφρονες.

Ἀπόψε πού ἐορτάζουμε τή μνήμη του, στά πλαίσια τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου, εὐχόμαστε ὁ καθένας ἀπό ἐμᾶς νά τιμήσῃ εἰλικρινά τόν φωστῆρα τῆς Ὁρθοδοξίας, τόν διδάσκαλο καί τό στήριγμα τῆς Ἐκκλησίας, τόν κήρυκα τῆς Χάριτος, τήν καλλονή τῶν μοναστῶν, τόν ὑπέρμαχο θεολόγο, τόν ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ τόν θαυματουργό, μέ τήν προσπάθειά μας νά τόν μιμηθοῦμε. Ὁ κληρικός, ἔχοντάς τόν ὡς ὑπόδειγμα μοναχοῦ καί ποιμένος, καί ὁ λαός, ἀκολουθώντας καί ἐφαρμόζοντας τή διδασκαλία του, ἡ ὁποία ἔχει ὡς κύριο σκοπό τή βίωση τῆς Θείας Χάριτος. Ἐτσι θά ἐπαληθευθῇ ἡ ρῆση τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «τιμὴ ἁγίου, μίμησις ἁγίου».

Προσπαθήσαμε νά ἐπισημάνουμε στήν ὀλιγόλεπτη ὁμιλία μας τά ἐξῆς σημεῖα: Ὁ ἅγιος ἀπό τήν παιδική του ἡλικία εἶχε πνευματική ζωή, ἀσπάσθηκε μέ πόθο τόν μοναχισμό καί ἔζησε μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς του ὡς μοναχός μέ γνήσιο ἡσυχαστικό καί Πατερικό φρόνημα, ἦταν ἕνας ἐνθερμος λάτρης τῆς Θεοτόκου, ἔγινε ὑπόδειγμα ποιμένος, ὑπόμεινε μέ ταπείνωση καί πίστη στή πρόνοια τοῦ Θεοῦ τίς ἄδικες συκοφαντίες καί κατηγορίες, ἐνῶ ἡ διδασκαλία του ἐνσωματώθηκε στή διδασκαλία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς αὐθεντική καί ἀπλανής ὁδός τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ καί τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου,

ΚΤΙΣΙΣ - ΑΝΘΡΩΠΟΣ - ΘΕΟΣ(*)

Αρχιμανδρίτου Γεωργίου
Καθηγουμένου της Ίερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου

Ἡ συνέντευξις πού ἀκολουθεῖ, δίδει ἀπάντησι στό ἀγωνιώδες ἐρώτημα τῆς ἐποχῆς μας: «Πῶς μπορούμε νά προλάβουμε τόν πλανήτη μας ἀπό τήν οἰκολογική καταστροφή;» Πέρα ἀπό τά διεθνή προγράμματα καί τίς διακηρύξεις, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ δείχνει τήν σωστή καί ἀποτελεσματική λύσι τοῦ προβλήματος.

Ἐκφωνητής: Ἡ κατάστασις μέ τό περιβάλλον ἔχει φθάσει σέ ὀριακά σημεῖα, πάτερ Γεώργιε, κατά κοινή ὁμολογία. Ὅπως καταλαβαίνετε καλύτερα ἀπό μένα, στό προσκῆνιο τίθεται ἕνα θέμα πλέον ἐπιβιώσεως, οὔτε κἄν διαβιώσεως τοῦ πλανήτου, καί ὡς ἐκ τούτου τίθεται ἀμέσως στό προσκῆνιο καί τό τεράστιο ζήτημα τῆς δυναμικῆς πού κουβαλάει ἐντός της ἡ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ θεολογία τῶν Πατέρων, σέ σχέσι μέ τό περιβάλλον καί τήν κτίσι. Θά θέλαμε λοιπόν νά μᾶς κάνετε ἕνα διάγραμμα αὐτῆς τῆς ἐμπειρίας ἀπό τήν δική σας σκοπιά, ἀπό τήν σκοπιά τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

(*) Συνέντευξις στόν δημοσιογράφο κ. Δημήτριο Κοσμόπουλο στήν 1η ἐκπομπή «Ἐπί τάς πηγάς» τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆ 29-11-2000.

π. Γεώργιος: Ἦδη στήν Ἁγία Γραφή, στό πρῶτο κεφάλαιο, ἔχει προδιαγραφῆ ὁ σκοπός τῆς Δημιουργίας καί ὁ σκοπός γιά τόν ὅποιον ἔπλασε ὁ Θεός αὐτόν τόν ὠραῖο κόσμο καί τόν ἔδωσε στόν ἄνθρωπο, νά τόν χαίρεται καί νά ζῆ ἀπ' αὐτόν καί μέσα σ' αὐτόν.

Ὁ ἄνθρωπος πλάσθηκε, ὅπως ξέρετε, ὡς βασιλεύς, προφήτης καί ἱερεύς, χαρίσματα τά ὅποια ἔχει ὁ Χριστός κι ἐμεῖς τά λαμβάνομε διά τῶν Ἁγίων Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας μας. Μποροῦσε λοιπόν ὁ ἄνθρωπος, κάνοντας εὐχαριστιακή χρῆσι τοῦ κόσμου, δεχόμενος τόν κόσμο ὡς δῶρο τοῦ Θεοῦ καί ἀνταποδίδοντας στόν Θεό τήν εὐχαριστία, νά ἔχη τήν σωστή σχέσι μέ τόν κόσμο. Διότι, ὅταν δέχεται κάποιος ἕνα πολύτιμο δῶρο, ἐν συνεχείᾳ φέρεται σ' αὐτό τό δῶρο μέ τήν δέουσα στάσι καί εὐλάβεια. Δυστυχῶς ὅμως, ἐπειδή χάθηκε αὐτή ἡ αἴσθησις τῆς εὐχαριστιακῆς σχέσεως μέ τόν Θεό καί μέ τόν κόσμο, οἱ ἄνθρωποι παύσαμε νά βλέπουμε τόν κόσμο ὡς δῶρο τοῦ Θεοῦ καί ἄρα παύσαμε νά σεβώμαστε καί τήν Δημιουργία τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ δέν σεβώμαστε τόν ἴδιο τόν Θεό. Ἦταν ἀναπόφευκτη ἐν συνεχείᾳ αὐτή ἡ ἀρρωστημένη στάσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι τοῦ κόσμου, ἡ στάσις ἐκμεταλλεύσεως, ὄχι πιά στάσις ἀγάπης πρὸς τόν κόσμο, ὡς δημιουργήματος τοῦ Θεοῦ, καί λελογισμένης χρήσεως τοῦ κόσμου, ἀλλά ἀλογίστου χρήσεως ἢ μᾶλλον καταχρήσεως τοῦ κόσμου. Ἡ φύσις λοιπόν, ὅταν βλέπη ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν κάνει ὑπακοή στόν Δημιουργό του, οὔτε αὐτή κάνει ὑπακοή στόν ἄνθρωπο· καί ἡ φύσις ἐπαναστατεῖ κατά τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ τοποτηρητοῦ τοῦ Θεοῦ ἐπί τῆς γῆς, καί δημιουργοῦνται ὅλα αὐτά τά προβλήματα τά ὅποια βλέπομε.

Ἦθελα νά ἐπικαλεσθῶ τήν προσοχή σας στό γεγονός ὅτι, ἐνῶ στό πρῶτο κεφάλαιο τοῦ πρώτου βιβλίου τῆς Ἁγίας Γραφῆς μᾶς διηγεῖται ὁ θεόπτης Μωϋσῆς πῶς ὁ Θεός ἔφτιαξε τόν κόσμο, γιατί τόν ἔφτιαξε καί πῶς ὁ κόσμος δόθηκε ὡς δῶρο Θεοῦ στόν ἄνθρωπο, στό τελευταῖο πάλι βιβλίο τῆς Ἁγίας Γραφῆς, πού εἶναι ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, βλέπομε πού καταντᾷ ὁ κόσμος, πού καταλήγει ὁ κόσμος, ὅταν ὁ ἄνθρωπος κἀνη κατάχρησι τοῦ κόσμου. Δέν φέρεται ὡς βασιλεύς, δέν φέρεται ἀρχοντικά στήν φύσι, φέρεται ὡς δυνάστης στήν φύσι, στήν κτίσι τοῦ Θεοῦ, καί τό ἀποτέλεσμα εἶναι νά ἔρθουν τόσες πληγές, τίς ὁποῖες σέ πολλά κεφάλαια τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου βλέπομε, ἰδίως στό 8ο καί 16ο κεφάλαιο, ὅπου εἶναι πλέον φανερό ὅτι ἔρχονται οἱ πληγές αὐτές, οἱ πληγές τῆς καταστροφῆς τοῦ κόσμου, μέσα στόν ὁποῖο πιά ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά ζήσει. Καί πάλι εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι, ἐνῶ ἔρχονται αὐτές οἱ πληγές, δηλαδή ὁ μολυσμός τῶν ὑδάτων καί τοῦ ἀέρος, ὁ ἥλιος γίνεται πολύ καυστικός καί καίει τούς ἄνθρώπους, –ὅλα αὐτά βέβαια ἔχουν ἐρμηνεῖες σήμερα οἰκολογικές, οἰκολογικῆς καταστροφῆς–, καί πολλά ἄλλα πού λέει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης, ἐν τούτοις ὑποσημειώνει μετά ὅτι, ἄν καί τό ἕν τρίτο τῶν ἀνθρώπων π.χ. ἀπέθαναν, οἱ ὑπόλοιποι δέν μετενόησαν, ἀλλά ἐξακολούθησαν νά προσκυνοῦν τά εἰδῶλα. Καί ξέρομε ὅλοι ποιά εἶναι τά εἰδῶλα. Εἶναι ὅλα αὐτά τά ὁποῖα φτιάχνει ὁ ἄνθρωπος εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἀρνούμενος νά δεχθῆ εὐχαριστιακά τήν κτίσι ὡς δῶρο τοῦ Θεοῦ καί νά ἀντιπροσφέρῃ στόν Θεό τήν εὐχαριστία.

Γι' αὐτό νομίζω ὅτι ἐπειδή ἡ νόσος εἶναι πνευματική καί αὐτή ἡ νόσος τοῦ ἀνθρώπου δημιουργεῖ καί τήν ἀρρώστια ὅλης τῆς φύσεως, ἐκεῖνο τό ὁποῖο σώζει σέ κάθε ἐποχή –κι ἐμᾶς σήμερα– εἶναι ἡ μετάνοια. Πρέπει νά ξαναγυρίσωμε δηλαδή ὅλοι μέ μετάνοια στήν εὐχαριστιακή χρῆσι τοῦ κόσμου, ἡ ὁποία γιά μᾶς βέβαια τούς Χριστιανούς καί ἰδίως τούς Ὁρθόδοξους συνοφίζεται μέσα στήν Θεία Λειτουργία, στά «*Σά ἐκ τῶν Σῶν*», ὅπου προσφέρομε ὅλη τήν κτίσι στόν Θεό, ἀφοῦ προηγουμένως τήν ἔχομε δεχθῆ μέ εὐγνωμοσύνη ὡς δῶρο δικό Του. Αὐτό νομίζω πῶς εἶναι κάτι πού πρέπει νά τό προσέξωμε καί ἡ Ἐκκλησία νά τό κηρύξῃ, γιατί δέν μπορεῖ νά σωθῆ ὁ κόσμος χωρίς μετάνοια καί χωρίς νά ξαναζήσῃ εὐχαριστιακά τόν κόσμο.

Ἐδῶ στό Ἅγιον Ὅρος –ἐπειδή μοῦ ζητήσατε νά σᾶς πῶ καί τί γίνεται στό Ἅγιον Ὅρος– ξέρετε ὅτι ἔχει μεγάλη θέσι ἡ Θεία Εὐχαριστία. Καθημερινῶς τελεῖται ἡ Θ. Λειτουργία καί ἡ Παράδοσις τοῦ Ἁγίου Ὅρους εἶναι ὅτι ὅλη ἡ κτίσις συμμετέχει στήν δόξα τοῦ Θεοῦ. Ὅπως ἔχουν πεῖ καί ἄλλοι ἄνθρωποι πού ἔρχονται ἐδῶ καί τό νοιώθουν αὐτό τό πρᾶγμα, ὑπάρχει αἴσθησις ὅτι τά μνημεῖα, οἱ Ἐκκλησίες, οἱ θαυματουργές εἰκόνες, τά ἅγια λείψανα, τά καλντερίμια, τά κτίσματα, οἱ καμπάνες, τά τάλαντα, ὅλα αὐτά συλλειτουργοῦν, φανερώνουν τήν δόξα τοῦ Θεοῦ, ἀλλά καί τοῦ λελυτρωμένου ἀπ' τόν Χριστό ἀνθρώπου τήν χαρά, μέσα σ' αὐτή τήν δημιουργία τοῦ Θεοῦ. Ἡ χαρά τῆς δημιουργίας πού ζεῖ κανεῖς στό Ἅγιον Ὅρος –κι ὄχι μόνον ἐμεῖς, ἀλλά καί οἱ προσκυνηταί πού ἔρχονται– ὠφείλεται στό ὅτι, ὄχι μόνο εἶναι ὠραία ἡ φύσις στό Ἅγιον Ὅρος ἢ ἀκόμα ὅτι δέν ἔχει καταστραφῆ, ὅπως ἔξω στόν

κόσμο, αλλά στό ότι αυτή τήν φύσι τήν ζοῦμε εὐχαριστιακά. Τήν ζοῦμε μέ αἰσθησι ότι εἶναι δωρεά τοῦ Θεοῦ.

Νομίζω ότι πρέπει νά ποῦμε καί κάτι ἄλλο. Ὁ Δυτικός κόσμος –καί ὅταν λέμε Δυτικός κόσμος, δέν ἐννοοῦμε μόνο τούς δυτικούς, ἀλλά ἐννοοῦμε καί ὅσους ἄλλους καί ἐξ ἡμῶν, τῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἔχουμε ἐπηρεασθῆ ἀπό αὐτό τό πνεῦμα–, ἔχει σφάλει, διότι δέν ἔχει δεχθῆ τήν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας καί ἰδίως τοῦ Ἀγίου Παλαμᾶ, ότι μέσα στήν φύσι ὑπάρχουν οἱ ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ. Ὅποταν ἅμα ἔχουμε τήν αἰσθησι ἀπ' τήν μιά μεριά ότι ἡ κτίσις εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ σέ μᾶς καί ἀπ' τήν ἄλλη μεριά ότι ὑπάρχουν οἱ ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ μέσα στήν κτίσι, νομίζω ότι θά ἔχωμε μία διαφορετική αἰσθησι τῆς ἱερότητος τοῦ κτιστοῦ κόσμου, τῆς φύσεως, καί θά συμπεριφερώμεθα ἀναλόγως.

Ὅπως εἶπαμε καί πρό ἡμερῶν πού μέ εἶχατε ρωτήσει γιά τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, οἱ Δυτικοί δέν βλέπουν παρόντα τόν Θεό μέσα στήν κτίσι, διότι δέν ἔχουν τήν διάκρισι οὐσίας καί ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός δέν εἶναι παρών μέσα στήν κτίσι. Εἶναι ὁ Μέγας Ἀπών. Ὅταν λοιπόν ἡ κτίσις δέν διαπερᾶται ἀπό τίς ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ, χάνει καί τήν ἱερότητά της, καί ὁ ἄνθρωπος πλέον συμπεριφέρεται ὄχι ὡς πρὸς κάτι ἱερό, ἀλλ' ὡς πρὸς κάτι βέβηλο τρόπον τινά. Καί, νομίζω ότι ὑπάρχει κι αὐτός ὁ θεολογικός λόγος, πού ἡ σύγχρονος ἀνθρωπότης φέρεται στήν κτίσι μέ τέτοιο τρόπο, μή εὐγενικό, μή ἀρχοντικό, χωρίς δηλαδή νά εὐλαβῆται τήν φύσι, ἐπειδή δέν εὐλαβεῖται καί τόν Δημιουργό τῆς φύσεως.

Αὐτά προχείρωσ τώρα μπορῶ νά σᾶς πῶ, βέβαια ἔχουν γραφῆ πολὺ ὠραῖα πράγματα κι ἀπό θεολόγους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν

ἐγκύφει στά θέματα αὐτά, τὰ ἔχουν μελετήσει καί ἔχουν γράφει ὠραῖες ἐργασίες θεολογικές. Τώρα, ἐπειδή μοῦ τό ζητήσατε, κάνοντας ὑπακοή, σᾶς λέω ταπεινά μερικές σκέψεις.

Ἐκφωνητής: Θέλουμε νά σᾶς εὐχαριστήσουμε γιά τήν ἀγάπη σας, ὅμως, νά μείνουμε λίγο στό ἐξῆς:

Κάποιοι ἀπό τούς συγχρόνους ἐπιστήμονες καί φορεῖς τῆς τεχνοκρατίας ἰσχυρίζονται ότι τὰ προβλήματα, πού δημιούργησε ἡ ἴδια ἡ ἀλόγιστη χρῆσις τῆς φύσεως ἀπό τόν ἀνθρωπο καί τήν κερδοσκοπία του, μποροῦν νά λυθοῦν μέσω τῆς ἴδιας τῆς τεχνολογίας. Δηλαδή, ἀναγορεύουν τήν τεχνολογία σέ μιά πανάκεια, ἡ ὁποία μπορεῖ νά λύση τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀνακύφει ἀπό τήν ἴδια τήν δημιουργία τῆς τεχνολογίας. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, θυμᾶμαι, μιᾶς καί μᾶς μιλήσατε γιά τήν Ἀγιορείτικη φύσι καί γιά τόν τρόπο χρήσεώς της, καί τόν Γέροντα Σωφρόνιο, ὁ ὁποῖος γράφει γιά τόν Γέροντα Σιλουανό τόν Ἀθωνίτη ότι, ὅταν μύριζε λουλούδια, ἔλεγε: *“αὐτά εἶναι ὕλη προσευχῆς”*. Θέλουμε νά μᾶς μιλήσετε λοιπόν, μέ βᾶσι αὐτή τήν ἐμπειρία τοῦ Γέροντος Σιλουανοῦ τοῦ Ἀθωνίτη, τοῦ ἁγίου Σιλουανοῦ τοῦ Ἀθωνίτη, γι' αὐτήν τήν ἀντίληψι πού ὑπάρχει σ' ἔναν ὑπεραισδόξο τεχνοκρατικό, σημερινό ντετερμινισμό.

π. Γεώργιος: Νομίζω ότι ἡ ἐλπίδα τοῦ ἀνθρώπου, ότι μέ τήν τεχνοκρατία κι ὄχι μέ τήν μετάνοια θά λύση τό πρόβλημα, εἶναι αὐτό πού λείει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης στήν Ἀποκάλυψι. Ὅτι ἔγιναν ὅλα αὐτά καί πάλι οἱ ἄνθρωποι δέν μετενόησαν. Συνεπῶς, προσπαθοῦν οἱ ἄνθρωποι μένοντες στόν ἐγωῖσμό τους, στήν φιλαυτία τους, στήν αὐτάρκειά τους, νά λύσουν τὰ προβλήματα ἐκεῖ πού δέν μποροῦν νά λυθοῦν, παρά μόνο μέ μία ἀληθινή ταπεινώσι καί μετάνοια. Ἐμεῖς ἔτσι τὰ βλέπουμε

τά πράγματα και νομίζουμε ότι και ο σύγχρονος άνθρωπος θά έβοηθητο, αν τά έβλεπε έτσι.

Έκφωνητής: Γέροντα Γεώργιε, στό "Άγιον Όρος φαντάζομαι ότι ή άοκνος προσευχή, ή όποία επικρατεϊ και κατασκεπάζει τό Περιβόλι τής Παναγίας, λαμβάνει μέριμνα και για τήν τρομερή πραγματικότητα πού ύφίσταται στην συγκεκριμένη ιστορική συγκυρία πού ζοϋμε. Σέ λίγες δεκαετίες, ύπολογίζουν οι έπιστήμονες, δέν θά μπορούμε νά βγαίνουμε άπροστάτευτοι στόν ήλιο, πού εϊναι δώρο Θεοϋ τό φως του, ότι οι θάλασσες δέν θά ύφίστανται ως θάλασσες, άλλ' ως μεταλλαγμένα ύγρά, και ότι τά προϊόντα, τά όποια δημιουργοϋν οι τεχνητές ανάγκες μας, θά εϊναι όλα προϊόντα μεταλλαγμένα και κλωνοποιημένα.

π. Γεώργιος: Μάλιστα. Εϊναι τρομακτικές αυτές οι προοπτικές. Εϋχόμαστε νά συμβη κάποια επέμβασις τοϋ Θεοϋ πού νά αλλάξει τά πράγματα, αλλά αυτό δέν μπορεί νά συμβη, εάν ή έλευθερία τοϋ ανθρώπου δέν συμπράξει. Διότι ο κόσμος διά τοϋ ανθρώπου σώζεται ή καταστρέφεται. Αυτή εϊναι ή διδασκαλία τών Αγίων Πατέρων. Εϊναι ένα πολύ ώραϊο κείμενο, τό όποιο έχει γράψει ο Λεόντιος ο Κύπριος, ο όποϊος λέει ότι, ή σελήνη, τά άστρα, ο ήλιος, όλα αυτά προσκυνοϋν, δοξάζουν, ύμνοϋν τόν Θεό, αλλά δι' έμοϋ. Διά τοϋ ανθρώπου λοιπόν ή φύσις δοξάζει τόν Θεό και διά τοϋ ανθρώπου ή φύσις καταστρέφεται. Και εάν δέν ύπάρξη αυτή ή μετάνοια, αυτή ή πραγματική αλλαγή τοϋ ανθρώπου, εάν δέν ξεπεράσωμε τή φιλαυτία μας και δέν γίνη μία παγκόσμια μετάνοια τών ανθρώπων, δέν νομίζω νά ύπαρχη προοπτική σωτηρίας τοϋ κόσμου. Όπως άλλωστε τό λέει ο Εϋαγγελιστής Ίωάννης στην Άποκάλυψι.

Έκφωνητής: Θέλουμε νά σās ευχαριστήσουμε για τήν άποφινή σας συμμετοχή στην έκπομπή «Επί τάς πηγάς» και νά ευχηθοϋμε νά ακούση ο Θεός τίς προσευχές ανθρώπων πού έχουν κοινωνία μαζί Του –και στό "Άγιον Όρος ύπάρχουν άνθρωποι πού έχουν κοινωνία μέ τόν Θεό– για νά μπορέσουν τά πράγματα νά αναστραφοϋν επί τά βελτίω.

π. Γεώργιος: Θα ήθελα νά σās ύπενθυμίσω κάτι από τόν βίο τοϋ αγίου Βαρσανουφίου τοϋ έγκλειστου. Λέγεται εκεί ότι ειχε ένσκήφει μέγας λιμός στην ανθρωπότητα και πήγαν και ρώτησαν τόν άγιο Βαρσανούφιο ποιά εϊναι ή αίτία. Και άπήνησε ο άγιος Βαρσανούφιος ότι διά τάς πολλές άμαρτίας τών ανθρώπων έχει επέλθει αυτή ή όργή τοϋ Θεοϋ, όμως ύπάρχουν τρεις άνθρωποι σέ όλο τόν κόσμο, οι όποιοι συναντῶνται μπροστά στόν θρόνο τοϋ Θεοϋ κι εκεί γνωρίζονται μεταξύ τους κι εκεί ίκετεύουν τόν Θεό νά έλεήση τόν κόσμο. Και τελικά ο Θεός έλεει τόν κόσμο μέ τίς προσευχές αυτών τών τριών. Ό ένας, λέει, εϊναι στη Ρώμη, ο άλλος στην Κόρινθο, ο άλλος στην Παλαιστίνη. –Ήταν ο ίδιος, αλλά δέν ειπε τό όνομά του ότι ήταν αυτός–. Θα ήθελα λοιπόν κι εγώ νά πω ότι, όχι μόνον οι πατέρες τοϋ Αγίου Όρους, αλλά και όλοι οι εϋσεβείς Χριστιανοί, –γιατί ύπάρχουν πολλοί εϋσεβείς άνθρωποι, πιστοί, άνθρωποι προσευχόμενοι–, όλοι νά ένώσωμε τίς προσευχές μας σέ μία έκστρατεία πραγματικά προσευχής, νά ζητήσωμε τό έλεος τοϋ Θεοϋ, για νά άποτρέψη ο Θεός αυτή τήν έρχόμενη όργή, για τήν όποια εμεϊς οι άνθρωποι ειμαστε ύπεύθυνοι, αλλά και πάλι ο Θεός μπορεί νά φωτίση τούς ανθρώπους νά αλλάξουν στάσι για νά σωθη ο πλανήτης μας και ο κόσμος.

Ἐκφωνητής: Θέλουμε νά ζητήσουμε τήν εὐχή σας καί μέσω ὑμῶν νά ζητήσουμε τήν εὐχή ὅλων τῶν Ἁγιορειτῶν Πατέρων καί τῆς Παναγίας πού σκέπει τό Ἅγιον Ὄρος.

π. Γεώργιος: Κι ἐμεῖς ζητᾶμε τίς δικές σας προσευχές, διότι ὅλοι ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό τίς προσευχές ἀλλήλων. Καί ὅπως λέγει ὁ μακαριστός πατήρ Στανιλοάε: «οἱ προσευχές τῶν Χριστιανῶν ὑπέρ ἀλλήλων εἶναι τό αἷμα τῆς Ἐκκλησίας».

Ἐκφωνητής: Εὐχεσθε πάτερ Γεώργιε.

π. Γεώργιος: Εὐχομαι ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ νά σᾶς ἐνισχύη στόν ἀγῶνα σας.

Η ΝΕΩΤΕΡΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Μοναχῶ Μωϋσέως Ἀγιορείτου

Η νεώτερη πνευματική αναγέννηση τοῦ Ἁγίου Ὁρους πιστεύουμε πῶς ξεκινᾷ ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος, μὲ τὴν ἐμφάνιση τοῦ γνήσια ἀναγεννητικοῦ κινήματος τῶν ἱεροπρεπῶν Κολλυβάδων¹, οἱ ἠγέτες τοῦ ὁποίου στέφθηκαν ὑπὸ ἀγιωνυμίας καὶ ἐπηρέασαν σημαντικὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο πολλῶν ἐναρέτων μορφῶν τοῦ 19ου καὶ 20ου αἰῶνος, ἀλλὰ καὶ τὴ σύνολη πνευματικὴ ζωὴ τῶν Ὁρθοδόξων. Ὁ ἔνθεος βίος τους, τὰ συγγράμματά τους, οἱ ἐρμηνεῖες τους, οἱ ἐκδόσεις, κυρίως τῆς Φιλοκαλίας τὸ 1782, μιλοῦσαν γιὰ ἐπιστροφή στὴν ἀγιοπατερικὴ παράδοση, περὶ συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως, περὶ τῆς νοερᾶς προσευχῆς καὶ τοῦ ἀσκητικοῦ βίου, ὅλα αὐτὰ δηλαδὴ πού συνιστοῦν τὴν Ὁρθόδοξη Παράδοση καὶ πνευματικότητά².

Οἱ ἡγετικὲς μορφές τοῦ παραδοσιακοῦ κινήματος τῶν λεγομένων Κολλυβάδων, γιὰτί ἀντιδροῦσαν νά γίνωνται μνημόσυνα τίς Κυριακές μὲ κόλλυβα, λόγῳ τοῦ χαρμωσύνου χαρακτῆρος τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, εἶναι· ὁ σχολάρχης τῆς Ἀθωνιάδος Ἀκαδημίας μοναχός Νεόφυτος Καυσοκαλυβίτης (†1784)³ καὶ πρωτεργάτης τοῦ κινήματος, ὁ πρῶην ἐπίσκοπος

Κορίνθου καὶ ἐμψυχωτῆς τοῦ κινήματος ἅγιος Μακάριος ὁ Νοταρᾶς (†1805)⁴, ὁ πολυγραφώτατος συγγραφέας, θεωρητικὸς καὶ θεολόγος τοῦ κινήματος ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης (†1809)⁵, ὁ διδάσκαλος, ἱεροκήρυκας καὶ συγγραφέας ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Πάριος (†1813)⁶, ὁ ἥρωικότερος καὶ μαρτυρικότερος τῶν Κολλυβάδων, καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ μέγας στάρετς καὶ πρεσβευτῆς τοῦ κινήματος Παῖσιος Βελτσκόφσκυ (†1794)⁷, ὁ ὁποῖος μετέφερε τὸ ἡσυχαστικό-κολλυβαδικὸ πνεῦμα στὰ Βαλκάνια καὶ τὴ Ρωσία⁸.

Τὸ νεοησυχαστικὸ ἀγιορειτικὸ κλίμα μεταφυτεύθηκε διὰ τοῦ ὁσίου Παΐσιου σὲ πολλές ρωσικὲς μονές καὶ ἀπὸ αὐτὲς στὴ Θηβαΐδα τοῦ Βορρᾶ⁹ καὶ διὰ τῶν στάρετς ἄγγιξε τὸ ἔργο τῶν Ντοστογιέφσκι, Γκόγκολ καὶ Κιρεέφσκι¹⁰, ὅπως στὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν αὐτοεξορίστων Ἀγιορειτῶν Κολλυβάδων ἰδρύθηκαν μοναστήρια, κυρίως στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, καὶ ἐπηρέασαν τὴν καθόλου πνευματικὴ ζωὴ, προφυλάσσοντας τὸν λαὸ ἀπὸ τὸν Δυτικὸ Διαφωτισμὸ πού ἦταν ἀντιπαραδοσιακὸς καὶ ἀντιμοναχικὸς, ὅπως καὶ τὸ λογοτεχνικὸ ἔργο τῶν Ἀ. Παπαδιαμάντη, Ἀ. Μωραϊτίδη¹¹ καὶ Φ. Κόντογλου.

Στὶς τρεῖς πρῶτες δεκαετίες τοῦ 19ου αἰῶνος ἔχουμε δεκάδες ὀσιομαρτύρων, πού γαλουχοῦνται στὴν ἱερά ἀγιορειτικὴ ἡσυχία καὶ ἐτοιμάζονται γιὰ τὸ μαρτύριο ἀπὸ ἔμπειρους Γέροντες¹². Ἡ ἀγιότητα εἶναι ἓνα συνεχόμενο φαινόμενο στὸ Ἅγιον Ὁρος. Τὸν 19ο αἰῶνα ἔχουμε τοὺς γνωστοὺς ὁσίους· Γεώργιο τῆς Τσερνίκας (†1806)¹³, Ρουμάνο μαθητὴ τοῦ ὁσίου Παΐσιου Βελτσκόφσκυ, πού θεωρεῖται μέγας πατήρ καὶ ἀναγεννητῆς τοῦ ρουμανικοῦ μοναχισμοῦ, Σωφρόνιο Βράτσης (†1813)¹⁴, Βούλγαρο ἐπίσκοπο, μεταφραστὴ καὶ συγγραφέα πνευματικῶν ἔρ-

γων, Ἄνθιμο τόν διά Χριστόν σαλό (†1867)¹⁵, Βούλγαρο ἀσκητή, Ἀρσένιο ἐν Πάρῳ (†1877)¹⁶ τόν θαυματουργό, Ἀντίπα (†1882)¹⁷, Μολδαβό Ἀθωνίτη ἀσκητή πού κατέληξε στή μονή Βαρλαάμ κι ἔγινε διδάσκαλος τῆς νοεῶς προσευχῆς. Τόν 20ό αἰώνα ἔχουμε τούς ἀναγνωρισμένους ὁσίους· Σιλουανό τόν Ἀθωνίτη (†1938)¹⁸, ἐξαίρετο μοναχό τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίου Παντελεήμονος - Ρωσικοῦ, καί Σάββα τόν ἐν Καλύμνῳ (†1948)¹⁹, πού ἀπό τήν ἱερά σκήτη τῆς Ἀγίας Ἄννης κατέληξε στήν Κάλυμνο καί τῆς ἔγινε θαυματουργός πολιούχος.

Ἐξέχουσες πνευματικές μορφές Ἀγιορειτῶν τοῦ 19ου αἰῶνος, τῶν ὁποίων ἡ ἀρετή δίδαξε πολλούς εἶναι οἱ ἐπίσης Κολλυβάδες· Νήφων ὁ Χίτος (†1814)²⁰, ὁ ὁποῖος ἴδρυσε πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου μονές στά νησιά Λειψούς, Ἰκαρία καί Σικιάθου, εἶχε ὀσιακό τέλος κι ἄφησε ἐκλεκτούς μαθητές, ὁ περίφημος Πνευματικός Γέροντας Ἱερόθεος (†1814)²¹, κτίτορας τῆς ἱεῶς μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ Ὑδρας, ὁ σπουδαῖος Γέροντας Διονύσιος τῆς Σικιάθου (†1877)²², κτίτορας κι ἀνακαινιστής μονῶν καί πνευματικός ὁδηγός πολλῶν, καί ἀρκετοί ἄλλοι.

Τόν ἴδιο αἰώνα διακρίνονται· ὁ διάσημος ἀσκητής τοῦ Ἄθω Χατζηγιώργης (†1886)²³, πού πολύ ἐτιμᾶτο γιά τά χαρίσματά του καί στή Ρωσία κι ἀπέκτησε αὐστηρά ἀσκητικούς μαθητές, ὁ Γεωργιανός ἀσκητής Ἰλαρίων (†1864)²⁴, ὁ μυστικός ἐργάτης τῆς νοεῶς προσευχῆς Γέροντας Βαρνάβας Ἀγιοβασιλειάτης (†1905)²⁵, ὁ μακάριος παπα-Χαρίτων ὁ Πνευματικός (†1906)²⁶, στόν ὁποῖο ἀποδίδεται ἡ συγγραφή τοῦ βιβλίου *Ἐπιτομή Θεωρίας* (†1851)²⁷, καί πολλοί ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται σέ νεώτερα πλούσια ἄθωνικά Γεροντικά²⁸.

Τόν 20ό αἰώνα συνεχίζει τό Ἅγιον Ὄρος ν' ἀποτελεῖ λίκνο ἀγιότητος κι ἐργαστήρι ἀρετῆς, κέντρο τῆς Ὀρθόδοξου πνευματικότητος καί ζωῆς, *“νά εἶναι αἰώνιος φάρος πνευματικῆς ἀναφορᾶς τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθόδοξης Χριστιανοσύνης”*²⁹. Αὐτοί πού δημιουργοῦν αὐτό τό πνεῦμα καί αὐτή τήν κίνηση εἶναι ταπεινές ἱερές μορφές, πού θά μπορούσαμε νά τούς κατατάξουμε σέ μακαριστούς ἡγουμένους ὅπως· Κοδρᾶτο Καρακαλληνό (†1940)³⁰, Ἀθανάσιο Γρηγοριάτη (†1953)³¹, Ἱερόνυμο Σιμωνοπετρίτη (†1957)³² καί Φιλᾶρετο Κωνσταμονίτη (†1963)³³, σέ πνευματικούς ἐξομολόγους ὅπως· Σάββα Μικραγιαννανίτη (†1908)³⁴, ὁ ὁποῖος ἀπεκλήθη νέος Χρυσόστομος, Ἰγνάτιο Κατουνακιώτη (†1927)³⁵, ὅπου τό πετραχήλι του δέχθηκε πλήθη Ρώσων, Βουλγάρων κι Ἑλλήνων μοναχῶν, Ἰωακείμ Νεοσκητιώτη (†1934)³⁶, ὁ ὁποῖος ἐργάστηκε εὐεργετικά καί στόν κόσμο, Κυπριανό Κύπριο (†1955)³⁷, ὁ ὁποῖος μετέπειτα ὑπῆρξε στύλος τῆς μονῆς Σταυροβουνίου, καί τούς μακάριους ἀσκητές ὅπως· ὁ ἀναχωρητής Θεόκτιστος (†1917)³⁸ καί κατόπιν ἐρημίτης περιβόητος τῆς Πάτμου, Δανιήλ ὁ Κατουνακιώτης (†1929)³⁹, ὁ διακριτικός καί σοφός Γέροντας, Καλλίνικος ὁ Κατουνακιώτης (†1930)⁴⁰, ὁ ταπεινός ἐργάτης τῆς νοεῶς προσευχῆς κι ἐξαίρετος ἡσυχαστής, Εὐλόγιος (†1948)⁴¹, ὁ μέγας βιαστής πού εἶχε χρόνια νά φάη λάδι, Φιλᾶρετος ὁ Καρουλιώτης (†1962)⁴² καί ἀρκετοί ἄλλοι.

Τήν περίοδο αὐτή ἔχουμε ἐπίσης ἀρκετούς λόγιους Ἀγιορεῖτες ὅπως· Γεράσιμο Ἐσφιγμενίτη (Σμυρνάκη), Κοσμᾶ Ἀγιοπαυλίτη (Βλάχο), Γεράσιμο Ἀγιοπαυλίτη (Μενάγια), Χριστόφορο Δοχειαρίτη (Κτενᾶ), Νεῖλο Σιμωνοπετρίτη (Μητρόπου-

λο), Ἀθανάσιο Λαυριώτη (Καμπανάο), Εὐλόγιο Λαυριώτη (Κουρίλα), καί ἄλλους, ὅπως μουσικούς καί ἀγιογράφους⁴³.

Κατά τόν 19ο καί 20ό αἰώνα τό Ἅγιον Ὄρος συντηρεῖ τήν μακραίωνη παράδοσή του. Δίνει κυρίως τή μαρτυρία του στόν κόσμο διά τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς του, διά τοῦ πλούτου τοῦ πολιτισμοῦ του, διά τῆς συνεχοῦς θείας λατρείας καί τῆς ἀέναης προσευχῆς. Τό Ἅγιον Ὄρος εἶναι ὁ ἱερός τόπος τῆς σιωπῆς, τῆς μυστικότητος, τῆς ἀσκήσεως καί τοῦ ἀγιασμοῦ. Ὁ χώρος τῆς ἱερᾶς ἡσυχίας, πού ἀναπαύει καί τρέφει ταπεινούς ἀνθρώπους, ἀγωνιστές τῆς εὐσεβείας, καθημερινούς μάρτυρες τῆς συνειδήσεως καί τούς ὀδηγεῖ στή λύτρωση καί τή σωτηρία. Τό Ἅγιον Ὄρος ἀποτελεῖ ἀκτινοβόλο πνευματικό κέντρο τῆς Ὀρθοδοξίας, σημεῖο ἀναφορᾶς τῆς γνήσιας Ὀρθοδόξου πνευματικότητος, τῆς βεβαιώσεως τοῦ ἐφικτοῦ τῆς θεώσεως. Σέ δύσκολους χρόνους ὁ ποταμός τῆς ἀγιότητος δέν στέρεψε καί ἀποτέλεσε πηγή ἐμπνεύσεως πολλῶν, παρότι πόλεμοι καί νέα ρεύματα θέλησαν ἄστοχα ν' ἀπομακρύνουν τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν Θεό ἢ νά τοῦ παρουσιάσουν ἕνα ἀλλοιωμένο Χριστό μέ καινοφανῆ δυτικότεροπα διδάγματα. Ὁ Ἀγιορείτης, ζώντας τό μυστήριον τῆς συσσωματώσεώς του μέ τόν Χριστό, διατήρησε τά στοιχεῖα τῆς ἀγιοτρόφου παραδόσεως καί τά διέσωσε γιά ὅλους μας.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Παπουλιδη Κωνσταντίνου, *Τό Κίνημα τῶν Κολλυβάδων*, Ἀθήνα 1971.
2. Petit, *La grande controverse des colybes*, "Echos d' orient" 11, p. 326.
3. Γιαννοπούλου Γεωργίου, *Νεόφυτος Καυσοκαλυβίτης*, Πάτρα 1992.
4. Χαροκόπου Ἀντωνίου, *Ὁ Ἅγιος Μακάριος Νοταρᾶς*, Ἀθήνα 2001.
5. Νικοδήμου Ἀγιορείτου τοῦ Ναξίου, *Πνευματική μαρτυρία*, Ἐπετηρίς Ἐταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν, τ. 16, Ἀθήνα 2000.
6. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Παροναξίας, *Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Πάριος*, Πάρος 2000.
7. Μπότση Πέτρου, *Ὅσιος Παΐσιος Βελιτακόφσκυ*, Ἀθήνα 1990.
8. Παπουλιδη Κωνσταντίνου, *Les collyvistes et le Paissianisme*, "Balcanica", 7, σ. 119-125.
9. Μπότση Πέτρου, *Ἡ Θηβαΐδα τοῦ Βορρᾶ*, Ἀθήνα 1985.
10. Krivochein B., *Mount Athos in the spiritual life of the Orthodox Church*, "New Series" 2, p. 46.
11. Βερίτη Γ., *Τό ἀναμορφωτικόν κίνημα τῶν Κολλυβάδων καί οἱ δύο Ἀλέξανδροι τῆς Σκιάθου*, "Ακτίνες" 6, σ. 99-110.
12. Μωϋσέως Ἀγιορείτου μοναχοῦ, *Οἱ Ἅγιοι τοῦ Ἁγίου Ὄρους* (ὑπό ἔκδοσιν).
13. Μπαλάν Ἰωαννικίου ἱερομ., *Ρουμανικό Γερροντικό*, Θεσσαλονίκη 1985, σ. 173-191.
14. Πετροπούλου Δ. Α., *Πνευματικές σχέσεις Ἑλλήνων καί Βουλγάρων τόν 19^ο αἰώνα*, Θεσσαλονίκη 1968².
15. Minin, Ἀρσενίου - Ἱερωνύμου ἱερομ., *Ἀθωνῖτες σύγχρονοι ἀσκητές*, Μόσχα 1900⁹, σ. 31-40.
16. Ζερβάκου Φιλοθέου ἀρχιμ., *Βίος Πολιτεία καί Θαύματα τοῦ Πατρός ἡμῶν Ἀρσενίου τοῦ Νέου τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Πάρῳ ἀσκήσαντος*, Ἀθήνα 1960.
17. Μπαλάν Ἰωαννικίου ἱερομ. ἔνθ' ἄνωτ. σ. 287-289.
18. Σωφρονίου ἀρχιμ., *Ὁ Γέροντας Σιλουανός τοῦ Ἄθω (1866-1938)*, Ἑσσεξ Ἀγγλίας 1978².
19. Cavnos Constantine, *St Savvas the New*, U.S.A., 1985.
20. Ζολώτα Γ., *Ἱστορία τῆς νήσου Χίου*, Ἀθήνα 1928, τ. Γ', σ. 57.
21. Χαλδαιάκη Ἀχιλλέως, *Ὁ Γέρον Ἱερόθεος (1762-1814)*, Ἀθήνα 2000.

22. Μωϋσέως Ἀγιορείτου μοναχοῦ, *Ὁ Γέροντας Διονύσιος τῆς Σκιάθου (1802-1887)*, περ. “Ὁ Ὅσιος Γρηγόριος”, 20/1995, σ. 37-50.
23. Παΐσιου Ἀγιορείτου μοναχοῦ, *Ὁ Γέρον Χατζη-Γεώργιος ὁ Ἀθωνίτης (1809-1886)*, Σουρωτή Θεσσαλονίκης 1986.
24. Μωϋσέως Ἀγιορείτου μοναχοῦ, *Ἀγιορεῖτες Νεοησυχαστές Πατέρες*, περ. “Ὁ Ὅσιος Γρηγόριος”, 24/1999, σ. 61-62.
25. Ἐνθ’ ἄνωτ. σ. 61.
26. Κοτσώνη Ἰωαννικίου ἱερομ., *Ἀνθοδέσμη ἀπὸ τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας*, Κουφάλια Θεσσαλονίκης 1992, σ. 13-55.
27. Ἀωνόμου Ἡσυχαστοῦ, *Νηπτική Θεωρία*, ἐκ χειρογράφου τῆς Ἰ.Μ. Ξενοφῶντος Ἀγίου Ὄρους, Θεσσαλονίκη 1979.
28. Γαβριήλ Διονυσιάτου ἀρχιμ., *Λαυσαϊκὸν τοῦ Ἀγίου Ὄρους*, Βόλος 1953, Ἀντωνίου ἱερομ., *Βίοι Ἀθωνιτῶν τοῦ 19 αἰῶνος*, τ. Α’ Ὀρμύλια 1994, τ. Β’ 1995, Παναγοπούλου Ἀλεξίου, *Ἄγνωστες ὀσιακὲς μορφές Ἀγιορειτῶν τοῦ 19ου αἰῶνα*, Θεοφιλοπούλου Ἀνδρέου μοναχοῦ, *Γεροντικὸ τοῦ Ἀγίου Ὄρους*, τ. Α’ Ἀθήναι 1979, τ. Β’ 1981, Χερουβεῖμ ἀρχιμ., *Ἀπὸ τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας*, Ὠρωπὸς 1981, Κοτσώνη Ἰωαννικίου ἀρχιμ., *Ἀθωνικὸν Γεροντικόν*, Κουφάλια Θεσσαλονίκης 1999³, Βλασίου μοναχοῦ, *Ἀθωνικὸν Λειμωνάριον*, Λάρνακα 1998, Μαξίμου Καυσοκαλυβίτου ἱερομ., *Ἀσκητικὲς μορφές*, Ἅγιον Ὄρος 2000², Παΐσιου Ἀγιορείτου μοναχοῦ, *Ἀγιορεῖται Πατέρες καὶ Ἀγιορεῖται*, Σουρωτή Θεσσαλονίκης 1994³, Μωϋσέως Ἀγιορείτου μοναχοῦ, *Ἀγιορεῖταις Διηγήσεις τοῦ Γέροντος Ἰωακείμ*, Θεσσαλονίκη 1998².
29. Ἀγγελοπούλου Ἀθανασίου, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, Θεσσαλονίκη 1987, σ. 214.
30. Χερουβεῖμ ἀρχιμ., *Κοδράτος Καρακαλληνός*, Ὠρωπὸς 1986⁴.
31. Χερουβεῖμ ἀρχιμ., *Ἀθανάσιος Γρηγοριάτης*, Ὠρωπὸς 1980⁴.
32. Μωϋσέως Ἀγιορείτου μοναχοῦ, *Ἰερώνυμος Σιμωνοπετρίτης ὁ Γέρον τῆς Ἀναλήψεως*, Ἅγιον Ὄρος 1991³.
33. Ἰωαννικίου ἀρχιμ., *Φιλάρετος Κωνσταμονίτης*, Ὠρωπὸς 1986².
34. Κοτσώνη Ἰωαννικίου ἀρχιμ., *Ἀθωνικὸν Γεροντικόν*, Κουφάλια Θεσσαλονίκης 1999³, σ. 290-291.
35. Χερουβεῖμ ἀρχιμ., *Ἰγνάτιος ὁ Πνευματικὸς*, Ὠρωπὸς 1986².
36. Ἀνδρέου Ἀγιορείτου Μοναχοῦ, *Γεροντικὸν τοῦ Ἀγίου Ὄρους*, τ. Α’, Ἀθήναι 1979, σ. 27-30.
37. Γέροντος Ἰωσήφ, *Πατερικὲς μορφές τῆς Ἰ. Μ. Σταυραβουνοῦ Κύπρου*, Θεσσαλονίκη 1979.
38. Μαστρογιαννόπουλου Ἠλία ἀρχιμ., *Ἅγιες Μορφές στὴν Πάτμο*, Ἀθήναι 1966, σ. 58-66.
39. Γέροντος Δανιήλ Κατουνακιώτου, *Ἀγγελικὸς Βίος*, Ἅγιον Ὄρος 1987³.
40. Χερουβεῖμ ἀρχιμ., *Καλλίνικος ὁ Ἡσυχαστής*, Ὠρωπὸς 1986⁵.
41. Δαυῖδ ἱερομ., *Ὁ Γέρον Εὐλόγιος τοῦ Φανερωμένου*, Θεσσαλονίκη 1984.
42. Κοτσώνη Ἰωαννικίου ἀρχιμ., *Ἀθωνικὸν Γεροντικόν*, Κουφάλια Θεσσαλονίκης 1999³.
43. Ἀγγελοπούλου Ἀθανασίου, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, Θεσσαλονίκη 1987.

“ΕΤΕΧΘΗ ΗΜΙΝ ΣΗΜΕΡΟΝ ΣΩΤΗΡ”^(*)

«Ίδού γάρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαράν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντί τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτήρ, ὅς ἐστιν Χριστός Κύριος, ἐν πόλει Δαυΐδ»

(Λουκ. 2, 10-12)

Οἱ ἀπλοῖ Ποιμένες τῆς Βηθλεέμ, πρῶτοι αὐτοὶ μετὰ τὴν Κυρία Θεοτόκο ἀξιώθηκαν νά λάβουν τό παγχαρμόσυνο ἄγγελμα, τό ὄντως Εὐαγγέλιο, τό μόνο Εὐαγγέλιο, ὅτι ἐτέχθη πρὸς χάριν τῶν ἀνθρώπων ὁ ἀναμενόμενος Σωτήρ, ὁ Χριστός, ὁ Κύριος, δηλαδή ὁ Θεάνθρωπος.

Αὐτὴ εἶναι ἡ μεγάλη χαρὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα τίς ἅγιες αὐτές ἡμέρες πού συνεορτάζουμε μέ τὴν ἁγία Παρθένο, τὸν δίκαιο Ἰωσήφ τὸν μνήστορα, τοὺς Ἀγγέλους, τοὺς Ποιμένες καὶ τοὺς ἐξ ἀνατολῶν Μάγους τὴν θεία Γέννησι.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός εἶναι πράγματι ὁ Σωτήρ μας, ὁ μόνος Σωτήρ μας, γιατί μόνος αὐτός ἔνωσε στήν Ὑπόστασί Του, τὴν Ὑπόστασι τοῦ Θεοῦ Λόγου, τὴν θεία καὶ ἀνθρώπινη φύσι *“ἀτρέπτως, ἀσυγχύτως, ἀδιαιρέτως καὶ ἀχωρίστως”* κατὰ τὸν ὄρον τῆς Δ’ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ ἔτσι ὡς τέλειος Θεός

^(*) Ἑόρτιος χαιρετισμός τοῦ Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μας ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῶν Χριστουγέννων 2002.

καὶ τέλειος ἄνθρωπος ἔσωσε τὴν βαρειά ἄρρωστη ἀνθρώπινη φύσι μας καὶ μᾶς χάρισε τὴν αἰώνιο ζωή.

Αὐτὴ τὴν πίστι μᾶς παρέδωσαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι καὶ οἱ ἅγιοι Πατέρες.

Ὁ ἐχθρὸς τῆς σωτηρίας μας ἐπεστράτευσε ἀπὸ τὰ χρόνια τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν διαδόχων τοὺς ἀνθρώπους ὑπερηφάνους, πού προσπάθησαν νά διαστρέφουν τὴν εὐαγγελική ἀλήθεια περὶ Χριστοῦ.

Οἱ πρῶτοι αἵρετικοί, οἱ δοκηταὶ καὶ γνωστικοί, ἐκήρυτταν ὅτι ὁ Χριστός φαινομενικά μόνο ἐνανθρώπησε. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος ἔγραψε γι’ αὐτούς: *“Πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστόν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστί, καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστί, καὶ τοῦτό ἐστί τό τοῦ ἀντιχρίστου, ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστίν ἤδη”* (Α’ Ἰωάν. δ’, 2-3).

Ἀκολούθησαν ὁ Ἄρειος, ὁ Ἀπολινάριος, ὁ Νεστόριος, ὁ Εὐτυχής, ὁ Διόσκορος, ὁ Σεβήρος.

Ὅλοι αὐτοὶ προσπαθοῦσαν νά λύσουν ὀρθολογιστικά τό μυστήριον τοῦ Θεανθρώπου. Τοὺς ἦταν ἀδιανόητο πῶς οἱ δύο φύσεις ἐνώθηκαν στό πρόσωπο τοῦ ἐνός Χριστοῦ.

Γιά νά λύσουν τό κατ’ αὐτούς ἀδιέξοδο εἶτε ἀφαιροῦσαν ἀπὸ τὴν θεότητα (ὅπως ὁ Ἄρειος), εἶτε ἀφαιροῦσαν ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα (ὅπως ὁ Ἀπολινάριος καὶ ὁ Εὐτυχής), εἶτε ἔβλεπαν χωρισμένες καὶ μὴ ἀληθῶς ἐνωμένες τίς δύο φύσεις (ὅπως ὁ Νεστόριος), εἶτε συνέχεαν τίς δύο φύσεις σέ μία φύσι (ὅπως ὁ Διόσκορος καὶ ὁ Σεβήρος), ἐκ τῶν ὁποίων κατὰ τοὺς ἁγίους Πατέρες προῆλθαν οἱ μονοθεληταὶ καὶ οἱ μονοενεργῆται, ἀρνούμενοι θεία καὶ ἀνθρώπινη θέλησι καὶ ἐνέργεια στόν Χριστό.

Αυτή τήν αίρετική Χριστολογία ἀκολουθοῦν μέχρι σήμερα οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι (Κόπται, Ἀρμένιοι, Ἀβυσσηνοί, Συροϊακωβίται).

Ἄλλά καί οἱ εἰκονομάχοι κατά βάθος εἶχαν μονοφυσιτικό φρόνημα. Πῶς μπορούμε νά εἰκονίζουμε τόν Χριστό, ὅταν δέν πιστεύουμε στήν πληρότητα τῆς ἀνθρωπίνης του φύσεως;

Οἱ ἅγιοι Πατέρες ἀγωνίσθηκαν σθεναρῶς ἐναντίον ὄλων αὐτῶν τῶν αίρετικῶν καί υπέστησαν διωγμούς, βασανιστήρια, ἐξορίες καί θανάτους, γιά νά κρατηθῆ ἀλώβητος ἡ Ὁρθόδοξος Πίστις στόν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό.

Μελετῶντες τά πρακτικά τῶν ἁγίων Οἰκουμενικῶν καί Τοπικῶν Συνόδων, ὅπως καί τά ἀντιαιρετικά ἔργα τῶν ἁγίων Ὁρθόδοξων Πατέρων καί Ὁμολογητῶν, διαπιστώνουμε τήν εὐαισθησία τους καί τήν προσοχή πού ἔδιδαν καί τούς υπεράνθρωπους ἀγῶνες πού διεξήγαγαν, νά μή παραχαραχθῆ ἡ Ὁρθόδοξος Πίστις στό πρόσωπο τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ. Καί αὐτό γιατί ἐπίστευαν ὅτι μόνον ὁ ἀληθής, ὁ ἀποκεκαλυμμένος, Θεάνθρωπος ἤμπορεῖ νά σώσῃ τόν ἄνθρωπο. Κανένας Χριστός ἐλλιπής ἢ μειωμένος, εἴτε κατά τήν θεότητά του εἴτε κατά τήν ἀνθρωπότητά του, δέν ἤμπορεῖ νά σώσῃ τόν πεπτωκότα ἄνθρωπο.

Πρέπει ὁ ὅλος ἄνθρωπος νά προσληφθῆ ἀπό τόν ὄλον Θεόν, γιά νά σωθῆ, γιατί καθῶς χαρακτηριστικά εἶπε ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος: *“Τό γάρ ἀπρόσληπτον, καί ἀθεράπευτον: ὃ δέ ἦνται τῷ Θεῷ, τοῦτο καί σώζεται”* (P.G. 37, 81). Ὅ,τι δηλαδή δέν θά προσλάβῃ ἀπό τήν ἀνθρωπίνη φύσι ὁ Θεός Λόγος, δέν θά θεραπευθῆ καί δέν θά σωθῆ.

Ἀκολούθησαν ἀργότερα καί ἄλλες αίρετικές παραχαράξεις, ὅπως αὐτή τοῦ Βαρλαάμ, πού ἐκήρυττε κτιστή τήν Χάρι τοῦ Θεοῦ καί ἄρα ἀδύνατη τήν διά Χριστοῦ θέωσι τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Παπισμοῦ, πού παραμέρισε τόν Θεάνθρωπο Χριστό υπερυψώνοντας τόν “ἀλάθητο” Πάπα· τῶν Προτεσταντῶν, πού ἀπέρριψαν τόν Πάπα ἀλλά κατήργησαν τό ἀλάθητο τῆς Ἐκκλησίας καί ἔτσι κάθε Προτεστάντης ἤμπορεῖ νά πιστεῦῃ στόν Χριστό τῆς ἀρεσκείας του. Ἐφθασαν μάλιστα ἀκρατοί Προτεστάνται νά ἀρνηθοῦν τήν θεότητα τοῦ Χριστοῦ καί νά κηρύξουν τόν θάνατο τοῦ Θεοῦ.

Πρέπει νά γνωρίζουμε καί νά πιστεύουμε ὅτι μόνον ὁ Χριστός μᾶς σώζει καί μάλιστα μόνον ὁ ἀληθής Χριστός, ὅπως τόν ἐκήρυξαν καί τόν ἐδογματίσαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι καί οἱ ἅγιοι Πατέρες καί διακρατεῖ ἡ ἁγία μας Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία.

Εἴμαστε εὐγνώμονες στούς ἁγίους Πατέρες μας, πού ἐμόχθησαν γιά νά διατυπώσουν, συνεργῶντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μέ ἀκρίβεια καί τελειότητα τά δόγματα τῆς εὐσεβείας. Δέν ἐδημιούργησαν οἱ Πατέρες τά δόγματα. Ἡ Ἐκκλησία πάντοτε ἐπίστευε ὅ,τι οἱ Πατέρες ἐδογματίσαν. Πάντοτε π.χ. ἡ Ἐκκλησία ἐπίστευε ὀρθόδοξως περί Χριστοῦ. Αὐτό πού πάντοτε ἡ Ἐκκλησία ἐπίστευε, οἱ Πατέρες στίς Οἰκουμενικές Συνόδους καί μάλιστα στήν Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδο διετύπωσαν θεόπνευστα σέ *“ὄρο πίστεως”*.

Ἐτσι ἐπλούτισαν οἱ ἅγιοι Πατέρες τήν Ὁρθόδοξο θεολογία καί αὐτή τήν θεολογία προσφέρει ἡ Ἐκκλησία, κατά τό δοξαστικό τῶν Χριστουγέννων τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ, στόν τεχθέντα Κύριο ὡς δῶρο.

Σήμερα, έπηρεασμένοι από τόν όρθολογισμό καί τόν συγκρητισμό, πάσχουμε κάποια δογματική άναισθησία. Πολλοί Χριστιανοί νομίζουν ότι δέν έχει σημασία τί δόγμα πρεσβεύεις, άφου ό Χριστός σέ όλα τά δόγματα είναι ό ίδιος. Δέν γνωρίζουν ότι ό Χριστός είναι μέν ό ίδιος, αλλά ή πίστις στόν Χριστό δέν είναι ή ίδια. Άλλοιώς πιστεύουμε τόν Χριστό οί Όρθόδοξοι καί άλλοιώς οί αίρετικοί. Δέν μάς σώζει οίαδήποτε πίστις στόν Χριστό, αλλά ή όρθή, ή όρθόδοξος πίστις στόν Χριστό, *“ή άπαξ παραδοθεΐσα τοΐς άγίοις πίστις”* (Ιουδα 3).

Παραγνωρίζουν άκόμη πολλοί ότι Χριστός δέν είναι ιδέα καί ή πίστις στόν Χριστό δέν είναι ιδεολογία. Ό άληθινός Χριστός είναι πρόσωπο καί μάλιστα ό εις τής Άγίας Τριάδος, πού για μάς καί για τήν σωτηρία μας έλαβε σάρκα από τήν άγία Παρθένο Μαρία καί μπήκε στην ιστορία. “Όπως φάλλει ή Έκκλησία: *“Ο άναρχος άρχεται, ό Λόγος σαρκούται”*.

Ό Χριστός μάς σώζει μέ τήν Έκκλησία Του καί διά τής Έκκλησίας Του πού είναι τό σῶμα Του. Ό Χριστός είναι ή κεφαλή τής Έκκλησίας. Ό ιδεολογοποιημένος Χριστιανισμός δέν θεωρεΐ άναγκαΐα τήν Έκκλησία, τό σῶμα του Χριστού, για τήν σωτηρία του ανθρώπου.

Άλλ’ ό Χριστός μάς σώζει ως όλον, ως κεφαλή καί σῶμα. Ούτε σῶμα άκέφαλον, ούτε κεφαλή άσώματος. Είναι ό πλήρης Χριστός. Ούτε πάλιν πολλές “έκκλησίες” μάς σώζουν, άφου στην μία άγία Κεφαλή δέν μποροΐν νά άντιστοιχοΐν πολλά σῶματα, αλλά ένα μόνο σῶμα, μία μόνον Έκκλησία. Η Μία, Άγία, Καθολική καί Άποστολική, ή Όρθόδοξος, Έκκλησία του Συμβόλου τής Πίστεως.

Δέν επιτρέπεται λοιπόν οί Όρθόδοξοι Χριστιανοί, εάν όντως πιστεύουν στόν Κύριο Ίησοΐ Χριστό ως εις μοναδικόν Σωτήρα καί στην άγία Όρθόδοξο Έκκλησία Του ως εις τό άληθινό Σῶμα Του, νά έρωτοτροποΐν μέ άλλες χριστιανικές όμολογίες ή πολύ περισσότερο μέ άλλες θρησκευτες.

Ό Κύριος μάς έδίδαξε νά αγαποΐμε όλους τούς ανθρώπους, γιατί όλοι είναι πλάσματά Του, γιατί καί ό ίδιος βρέχει *“έπί πονηρούς καί αγαθούς καί ανατέλλει τόν ήλιον αυτου έπί δικαΐους καί άδίκους”* (Ματθ. ε΄, 45), αλλά νά μένουμε σταθεροί στην όμολογία Του καί στην Πίστι μας.

* * *

Οί άγιοι Πατέρες μάς παραδίδουν τήν άληθινή καί άκαινοτόμητο πίστι στόν Θεάνθρωπο Χριστό, αλλά καί τήν όδο πού πρέπει νά ακολουθήσουμε, για νά μορφωθΐ ό Χριστός σέ μάς. Εάν ό Χριστός δέν μορφωθΐ σέ μάς, δέν μάς σώζει μόνη ή όρθή πίστις.

Πιστεύουμε όρθόδοξα, για νά μποροΐμε νά ένωθοΐμε μέ τόν Χριστό καί έτσι νά σωθοΐμε.

Ό Άπόστολος Παΐλος έγραφε στους Γαλάτας: *“Τεκνΐα μου, ους πάλιν ωδΐνω, άχρισ ου μορφωθΐ Χριστός εν υμΐν”* (Γαλ. δ΄, 19). “Όπως ό Άπόστολος Παΐλος, έτσι καί οί άγιοι Πατέρες μέ πνευματικούς πόνους καθοδηγοΐσαν τούς Χριστιανούς, για νά *“παραστήσουν πάντα άνθρωπον τέλειον εν Χριστω”* (Πρβλ. Γαλ. α΄, 28).

Εΐναι χαρακτηριστικό τό παράδειγμα του άγίου Μαξΐμου του Όμολογητου, ό όποΐος όχι μόνον άγωνίστηκε σθεναρά κατά του μονοθελητισμου καί διεκρίθη για τούς άντιαιρετικούς του άγῶνες καί τά άντιαιρετικά του συγγράμματα, αλλά καί

μᾶς παρέδωσε πολύτιμη διδασκαλία περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ὅπως φαίνεται καί στό ἔργο του *“Τά 400 Κεφάλαια περί ἀγάπης”*.

* * *

Στήν ἀγία μας Ὁρθόδοξο Πίστι παραλαμβάνουμε τήν ἀληθινή δογματική διδασκαλία περί Χριστοῦ, ἀλλά καί τήν ὀρθή διδασκαλία περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Ἡ ὀρθή πίστις στόν Χριστό μᾶς βοηθεῖ στήν ἐν Χριστῷ ζωή. Καί ἡ ἐν Χριστῷ ζωή εἶναι προϋπόθεσις γιά τήν ἀληθινή καί ὀρθόδοξο πίστι.

Ὁ ἅγιος Νικόλαος ὁ Καβάσιλας γράφει: *“Ἐτι δέ τήν μέν θεολογίαν πιστεῦσαι δεῖ μόνον... τήν δέ οἰκονομίαν καί μιμήσασθαι καί ἐπί τῶν ἔργων δεῖξαι πᾶσα ἀνάγκη· δεῖ γάρ, φησίν, ἐξακολουθῆσαι τοῖς ἔχνεσι τοῦ ὑπέρ ἡμῶν ἀποθανόντος καί ἀναστάντος”* (Περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, Λόγος Β', 21).

Τήν θεολογία πρέπει μόνο νά πιστεύουμε, ἀλλά τήν οἰκονομία, δηλαδή τήν ἐπί γῆς σωτηριώδη τοῦ Χριστοῦ πολιτεία, εἶναι ἀνάγκη καί νά μιμούμεθα μέ ἔργα καί νά ἀκολουθοῦμε τά ἔχνη Αὐτοῦ πού ἀπέθανε καί ἀνέστη γιά μᾶς.

Ἄλλοι δέ Πατέρες, ὅπως ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Σιναΐτης, μᾶς συμβουλεύουν νά ἀκολουθήσουμε τά στάδια τῆς πνευματικῆς μεθελικιώσεως τοῦ Χριστοῦ. *“Καθένας πού βαπτίσθηκε στό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ὀφείλει νά περάσει ἀπό ὅλες τίς μεθελικιώσεις τοῦ Χριστοῦ. Γιατί στό Βάπτισμα τίς ἔλαβε δυνάμει, καί μέσω τῶν ἐντολῶν μπορεῖ νά τίς πραγματώσει καί νά τίς γνωρίσει”* (Κεφάλαια, Φιλοκαλία τ. Δ', Μετάφρ. Ἄντων. Γαλίτη, 1990, σελ. 212).

Ἄς ἀγωνισθοῦμε ὅλοι οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί, νά πιστεύουμε ὀρθόδοξα στόν Χριστό, ἀλλά καί νά ζοῦμε ἐν Χριστῷ.

Ἐτσι ὁ Χριστός θά γεννᾶται καί στήν εὐτελῆ ὑπαρξί μας καί ἐμεῖς θά γινώμεθα ἄλλοι Χριστοί.

Κατά τόν θεολόγο Γρηγόριο *“Καί ὁ πλουτίζων πτωχεύει, πτωχεύει γάρ τήν ἐμήν σάρκα, ἵν' ἐγώ πλουτήσω τήν αὐτοῦ θεότητα. Καί ὁ πλήρης κενουταί... ἵνα ἐγώ τῆς ἐκείνου μεταλάβω πληρώσεως”* (Εἰς τά Θεοφάνεια, P.G. 36, 325).

“Ὁ βάθος πλούτου καί σοφίας καί γνώσεως Θεοῦ” (Ρωμ. 11, 33). Ὁ σαρκί νηπιάσας ἄπειρος Θεός μᾶς προσφέρει τήν θεότητά Του. Ἐμεῖς ἄς τοῦ προσφέρουμε ἐλεύθερα καί ἀγαπητικά ὅλη τήν ἀνθρωπίνη μας ὑπαρξί νά τήν θεραπεύση, νά τήν σώση, νά τήν θεώση.

Τῷ σαρκί ἐπιφανέντι Θεῷ δόξα, κράτος καί προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Χριστούγεννα 2002

Ο ΣΤΑΥΡΩΘΕΙΣ
ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΑΣ ΚΥΡΙΟΣ
ΝΟΗΜΑΤΟΔΟΤΕΙ
ΤΗΝ ΖΩΗ ΜΑΣ^(*)

Τί σημασία μπορεί να έχει ο Σταυρός και η Ανάστασις του Χριστού για τον κόσμο μας σήμερα; Τόν κόσμο πού ζει τό δράμα του πολέμου του Ιράκ. Τόν κόσμο της αδικίας, της τρομοκρατίας των μεγάλων και ισχυρών και της τρομοκρατίας των μικρών και αδυνάτων πού αντιδρούν στους ισχυρούς με πράξεις αυτοκτονίας. Τόν κόσμο πού θανατώνει τίς ψυχές των νέων με την διαφθορά, την αθεΐα και την ανεργία, και τά σώματα με τά ναρκωτικά. Τόν κόσμο πού απειλείται όλο και περισσότερο από την οικολογική καταστροφή και τό έιτζ.

Αυτός ό κόσμος έσταύρωσε τόν Χριστό, τόν Υιό του Θεού και Υιό του ανθρώπου. Άλλά και γι' αυτό τόν κόσμο σταυρώθηκε ό Χριστός. Αυτόν τόν κόσμο ήλθε να σώση ό Χριστός. Ό Χριστός σταυρώθηκε και για τούς σταυρωτές Του. Αυτό δείχνει και η προσευχή του, την ώρα πού τόν έσταύρωναν: «Πάτερ άφες αυτοίς ου γάρ οίδασι τί ποιούσι».

(*) Έόρτιος χαιρετισμός του Καθηγουμένου της Ήρας Μονής μας επί τη έορτή του Πάσχα 2003

Η κατάσταση του κόσμου τότε και σήμερα δείχνει πόσο αναγκαίο ήταν να επέμβη ό Θεός, για να δώση την ευκαιρία σε όσους θέλουν να ελευθερωθούν από την εξουσία του κακού.

Υπάρχουν πλήθη ανθρώπων μέσα στους αιώνες πού ακολούθησαν τόν Χριστό. Δέν θέλησαν να σταυρώσουν τούς συνανθρώπους των για να περιορίσουν τό κακό ούτε δέχθηκαν ότι “ό σκοπός αγιάζει τά μέσα”, αλλά θέλησαν να σταυρώσουν τό κακό πού υπήρχε μέσα τους.

Αυτό τόν άγώνα έκαναν οι Άπόστολοι, οι Μάρτυρες, οι άγιοι Ήεράρχαι, οι Όμολογηταί, οι Άσκηταί και οι ταπεινοί Χριστιανοί, πού ζώντας μέσα στον κόσμο έφεραν την αγάπη του Χριστού στους συνανθρώπους τους θυσιάζοντας τόν έαυτό τους.

Η κοινωνία μας είναι άρρωστη. Θα ήταν όμως πολύ πιο άρρωστη, αν δέν υπήρχαν Χριστιανοί πού συσταυρώνονται με τόν Χριστό.

Κανείς δέν μπορεί να νικήση τό κοινωνικό κακό, αν δέν νικήση τό κακό μέσα του. Και όλοι γνωρίζουμε ότι είναι εύκολο να αγωνίζεσαι κατά του έγωισμού των άλλων, αλλά δύσκολο να αγωνίζεσαι κατά του ιδιού σου έγωισμού. Είναι καλό μέν αλλά εύκολο να συμμετέχουμε σε αντιπολεμικές διαδηλώσεις, αλλά δύσκολο να ξεριζώσουμε από μέσα μας τόν έγωκεντρισμό, την μνησικακία και την έχθρότητα προς κάποιους συνανθρώπους μας.

Χωρίς τόν άγώνα της συνεχούς μετανοίας ό άνθρωπος δέν μπορεί να νικήση τό κακό, την άμαρτία πού έμφωλεύει μέσα του.

Ἄλλά καί χωρίς τήν Χάρι τοῦ Σταυρωθέντος καί Ἀναστάντος Χριστοῦ δέν καταξιώνεται ὁ ἀγώνας γιά κάθαρσι ἀπό τά πάθη καί ἀνιδιοτελεῖ ἀγάπη πρὸς τόν Θεό καί τούς ἀνθρώπους.

Ἐάν τό κακό δέν μπορούσε νά νικηθῆ, τότε ὅλοι θά εἴχαμε ἀπελπισθῆ.

Τήν ὥρα τῆς Σταυρώσεως τοῦ Κυρίου βαθύ «σκοτός ἐκάλυψε πᾶσαν τήν γῆν». Αὐτό τό σκοτάδι τοῦ ἀδιεξόδου, τοῦ μή νοήματος, τῆς προσωρινῆς κατισχύσεως τοῦ κακοῦ καί τῆς νίκης τοῦ διαβόλου καλύπτει μέχρι σήμερα ὅσους δέν εἶδαν τόν Σταυρωθέντα Χριστό νά ἀνίσταται ἐκ τῶν νεκρῶν νικητής.

Ἡ Σταύρωσις τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἱστορικό γεγονός καί γι' αὐτό ἀπό ὅλους πιστευτό. Ἡ Ἀνάστασις του ὅμως, ἐνῶ ἐπίσης εἶναι ἱστορικό γεγονός, ἔγινε ἐν μυστηρίῳ καί γι' αὐτό ἀπαιτεῖ τήν πίστι μας. Οἱ Ἀπόστολοι εἶδαν, ἐψηλάφησαν, ἐπίστευσαν στόν Ἀναστάντα Χριστό καί τελικά ἐμαρτύρησαν καί ἀπέθαναν γι' Αὐτόν.

Ὁ Ἰούδας, ὅπως ψάλλει ἡ Ἐκκλησία, ἐπρόδωσε τόν Κύριο, δέν μετενόησε καί ἔτσι δέν εἶδε τήν Ἀνάστασί Του.

Ὁ Πέτρος τόν ἀρνήθηκε τρίς, ἀλλά μετενόησε, ἔκλαυσε πικρῶς καί ἀξιώθηκε ἐκ τῶν πρώτων νά τόν ἰδῆ ἀναστάντα καί νά τόν κηρύξῃ στόν κόσμον.

Καλούμεθα νά πιστεύσουμε στόν Χριστό Σταυρωθέντα ἀλλά καί Ἀναστάντα.

Μένουμε στήν Ἐκκλησία, ὅπου αἰώνια συνεχίζεται ὁ Μυστικός Δεῖπνος τοῦ Χριστοῦ. Πέφτουμε, ἀλλά καί μετανοοῦμε καί σηκωνόμαστε. Ἔτσι μπορούμε νά βλέπουμε τόν Χριστό ἀναστημένο. Ὅπως τόν εἶδαν καί τόν ἀνεγνώρισαν ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου οἱ πορευόμενοι πρὸς Ἐμμαούς δύο φοβισμένοι

μαθηταί. Μάλιστα τοῦ εἶπαν: «*Μεῖνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἐσπέραν ἐστὶ καί κέκλικεν ἡ ἡμέρα*» (Λουκ. κδ', 29).

Καί ἐμεῖς μένοντας στήν Ἁγία Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία μας, τήν ἀληθινὴ Ἐκκλησία πού μοναδική κεφαλή της ἔχει τόν Χριστό, τόν παρακαλοῦμε νά μένη μαζί μας, γιατί ὅλα γύρω μας φαίνονται σκοτεινά καί γιατί μόνο τό φῶς τῆς Ἀναστάσεως Του διαλύει τά σκοτάδια, νικάει τόν θάνατο, τήν ἀμαρτία, τόν διάβολο.

Ἔτσι «*ἔχοντες σωτηρίαν τόν Χριστόν*» (ἀντίφωνα Μεγάλης Παρασκευῆς), μπορούμε νά ζοῦμε, νά ἐλπίζουμε, νά ἀγαποῦμε, νά μετανοοῦμε, νά ἔχουμε χαρά καί εἰρήνη στήν ψυχὴ μας, νά θυσιαζόμαστε, νά συμμετέχουμε ἐνεργῶς σέ κάθε καλὴ προσπάθεια πού ἀποβλέπει στό καλὸ τῆς ἀνθρωπότητος.

Δέν ξεχνοῦμε ὅτι ὁ Χριστός μέ τόν Σταυρό Του ἔδειξε ὅτι ὁ ἄρρωστος κόσμος μας δέν μπορεῖ νά γίνῃ οὔτε αὐτοσκοπός οὔτε ὁ τελικός σκοπός τῆς ζωῆς μας. Καί μέ τήν Ἀνάστασί Του ἔδειξε ὅτι σ' αὐτόν τόν κόσμον μπορεῖ νά λάμψη τό φῶς τοῦ Χριστοῦ καί ὁ κόσμος νά βρῆ τό νόημά του, τήν θεραπεία του καί τόν προορισμό του στήν ἀγάπη τοῦ αἰωνίου Τριαδικοῦ Θεοῦ.

Καί ἀκόμη μᾶς ἔδειξε ὅτι μπορούμε νά «*προσδοκῶμεν ἀνάστασιν νεκρῶν καί ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος*».

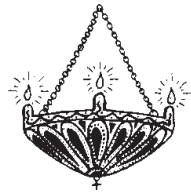
Ἡ ἀκολουθία τῆς Ἀναστάσεως ἀρχίζει μέ τήν δοξολογία τῆς Ἁγίας Τριάδος: «*Δόξα τῇ ἀγία καί ὁμοουσίῳ καί ζωοποιῶ καί ἀδιαιρέτῳ Τριάδι, πάντοτε νῦν καί ἀεί καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν*».

Πράγματι, ὅλη ἡ δόξα καί ἡ προσκύνησις καί ἡ εὐχαριστία ἀνήκει στόν Πατέρα, πού ἀπέστειλε τόν Υἱό Του Σωτῆρα τοῦ

κόσμου, στὸν Υἱὸ πού ἐκένωσε ἑαυτὸν καὶ θυσιάστηκε γιὰ μᾶς,
καὶ στὸ Πανάγιο Πνεῦμα πού συνήργησε καὶ συνεργεῖ στὸ
ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Κυρίου καὶ καθιστᾷ καὶ στήν γενεά
μας παρόντα τὸν Χριστό.

Χριστὸς Ἄνέστη! Ἀληθῶς Ἄνέστη!

Ἅγιον Πάσχα 2003

ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ
ΙΣΤΟΡΙΑ - ΗΘΟΣ - ΑΛΛΗΓΟΡΙΑ (*)
(Απάντηση στους Όλυμπιστές)

Εισαγωγή

Πατέρες και αδελφοί εν Χριστώ,

Κατόπιν εύλογίας του Σεβαστού Καθηγουμένου της Ίερᾶς Μονῆς μας και Γέροντά μου Ἀρχιμανδρίτου π. Γεωργίου, και μετά από πρόσκληση τῶν ἐν Χριστῶ ἀδελφῶν τῆς «Χριστιανικῆς Δημοκρατίας», ἔρχομαι νά καταθέσω τόν πενιχρό μου λόγο στήν πλούσια πανδαισία σας. Ἐλπίζω ὅμως μέ τήν εὐχή του Γέροντά μου και μέ τίς προσευχές τῶν Πατέρων ὁ παρῶν λόγος νά μήν ὑπολείπεται πολύ τῶν προσδοκιῶν σας και τῶν ἀπαιτήσεων τῆς παρούσης συνάξεως. Ὁ Κύριος μεθ' ἡμῶν.

Μέσα στήν Ἑλληνορθόδοξη Παράδοσή μας ζεῖ και ἀναπνέει τόσο ἡ Πίστη μας ὅσο και ὁ Ἑλληνικός Πολιτισμός σέ μιᾶ εύλογημένη σύζευξη, πού μέ τή χάρι και τήν πρόνοια του Θεοῦ και μέ πολλούς κόπους και θυσίες ἡ Ἐκκλησία μας ἐπέτυχε. Χρειάστηκε νά χυθοῦν πολλά αἵματα Μαρτύρων, πολλοί ἰδρωῖτες Πατέρων και πολλά δάκρυα Μοναχῶν, γιά νά εἰσέλ-

(*) Ὁμιλία του Ἱερομονάχου Ἀρτεμίου Γρηγοριάτου πού ἐκφωνήθηκε στίς 9-10-2002 στήν αἴθουσα τῆς Ἐταιρείας Φίλων του Λαοῦ, σέ Ἐσπερίδα πού ὠργάνωσαν τά μέλη του κινήματος τῆς «Χριστιανικῆς» μέ θέμα: «Ἡ Παλαιά Διαθήκη στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία - Ἀπάντηση στους κατηγορούς της».

θουμε οἱ νεοέλληνες μέ γαλήνη ἀλλά και μέ εὐθύνη στόν κόπο τους, και νά ζοῦμε χωρίς οὐσιαστικές συγκρούσεις τό γεφύρωμα τῶν δύο ἀντιθέτων ἐν πολλοῖς κόσμων, Χριστιανισμοῦ και Ἑλληνισμοῦ. Ἐπρεπε ὅμως νά ἀποβληθῆ πρώτιστα τό παγανιστικό στοιχεῖο του Ἑλληνισμοῦ, γιά νά συνδεθῆ ἡ βαθύτερη οὐσία του μέ τήν Ὁρθόδοξη Πίστη.

Στίς ἡμέρες μας αὐτή ἡ μακραίωνη και μεγαλειώδης σύνθεση ἀρχίζει νά ἀμφισβητῆται ἀπό τους λεγόμενους Ὁλυμπιστές ἢ Ἑλλαδιστές, οἱ ὁποῖοι πιστεύουν ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία ἐξάλειψε και κατέστρεψε οὐσιαστικά τόν κλασσικό Ἑλληνισμό, ἐπιβάλλοντας τά δικά της δόγματα. Βέβαια και στό παρελθόν ἀμφισβητήθηκε ἡ παραπάνω ἐνότητα (Ἰουλιανός, Πλήθων κ.ἄ.), ὅμως τώρα οἱ ἀντιρρήσεις ἔχουν πάρει χαρακτήρα πανελλαδικό, δεδομένου ὅτι κυκλοφοροῦν δεκάδες περιοδικά τῶν Ὁλυμπιστῶν πού προπαγανδίζουν τήν διάζευξη Ἑλληνισμοῦ και Ὁρθοδοξίας.

Ὁ Ἑλλαδισμός ἢ Ὁλυμπισμός εἶναι ἓνα νεοειδωλολατρικό κίνημα πού ἐντάσσεται στήν προσπάθεια του γενικοῦ κινήματος τῆς Νέας Ἐποχῆς νά ἀναβιώσει τίς αὐτόχθονες παγανιστικές θρησκείες σέ ὅλο τόν κόσμο. Ἐπαγγέλλεται τήν ἐπιστροφή στό ἀρχαῖο Δωδεκάθεο, πρὸς τό παρόν ἀπορρίπτει τήν Παλαιά Διαθήκη, και ἤδη ἄρχισε νά ἀμφισβητῆ και τήν Καινή Διαθήκη.

Ἀπώτερος σκοπός τους εἶναι ἡ διάσπαση αὐτῆς τῆς ἐνότητος Ἑλληνισμοῦ και Χριστιανισμοῦ, ἡ ἔνταξη τῶν Ἑλλήνων στή γενική προοπτική του Οἰκουμενισμοῦ, τῆς Παγκοσμιοποίησης και τῆς Νέας Τάξης Πραγμάτων, βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς Νέας Ἐποχῆς.

Αὐτή λοιπόν ἡ προπαγάνδα ἔχει πρὸς τὸ παρὸν κύριο στόχο τὴν Παλαιὰ Διαθήκη καὶ ἐν γένει τὴν Ἁγία Γραφή. Στὶς ἡμέρες μας ἡ συνεχῆς καὶ ἀδιάλλακτη αὐτὴ πολεμικὴ ἔλαβε τὴ μορφή τῆς προσπάθειας καταργήσεως τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν στὰ σχολεῖα καὶ τῆς ἀντικαταστάσεώς του μετὰ τὴ Θρησκευολογία. Προβάλλεται ἡ θέση νὰ μὴ διδάσκονται οἱ Ἕλληνες βιβλικὰ πρόσωπα καὶ γεγονότα πού δέν τοὺς ἀφοροῦν καὶ πού ἐν τέλει διαβρώνουν, κατ' αὐτούς, τίς τρυφερές ψυχές τῶν νέων Ἑλλήνων. Πρόσφατα χαρακτηρίστηκε ἡ διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς «ἔγκλημα κατ' ἐξακολούθησιν, νόθευση τῆς ἑλληνικῆς συνείδησης καὶ ἀποπροσανατολισμὸς τοῦ λαοῦ στό σύνολό του»¹.

Σκοπὸς λοιπὸν τῆς παρουσίας ὁμιλίας εἶναι νὰ ἐστιάσουμε τὸ φακὸ τῆς ἐρεῦνης μας στό πρῶτο στόχαστρο τῶν Ὀλυμπιστῶν, τὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Θὰ ἀναφέρουμε κατ' ἀρχάς τὴ σημασία τῆς Μεταφράσεως τῶν Ο', καὶ κατόπιν θὰ τὴν ἐξετάσουμε σὰν ἱστορικὸ καὶ ἠθικὸ κείμενο, ἐντοπίζοντας τὸ ἐνδιαφέρον μας κυρίως στὴν ἀλληγορία. Ἔτσι θὰ διαπιστώσουμε ὡς Ἕλληνες καὶ ὡς Ὀρθόδοξοι ἂν καὶ κατὰ πόσον ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἔχει θέση μέσα στὴν παράδοσή μας, ἄρα καὶ στὴν παιδεία μας.

Μετάφραση τῶν Ο'

Αὐτὸ πού σήμερα ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες ὀνομάζουμε Παλαιὰ Διαθήκη ἀποτελεῖται ἀπὸ 49 βιβλία, 39 πρωτοκανονικά καὶ 10 δευτεροκανονικά, καὶ ἀναφέρει κατ' ἀρχάς τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, τὴν πτώση του, τίς πρῶτες γενεολογίες, τὰ πρῶτα γεγονότα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, (κατα-

κλυσμὸς, πύργος τῆς Βαβέλ, κ.ἄ.), καὶ κατόπιν περιγράφει διεξοδικὰ τὴν ἱστορία τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ διὰ μέσου τῶν αἰώνων μέχρι τὴν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ, με' ὅλες τίς ἠθικές καὶ ἀλληγορικές ἀναφορές.

Δέν γράφτηκε μόνο σέ μία ἐποχὴ. Ἀρχίζει νὰ γράφεται περίπου τὸ 1500 π. Χ. μετὰ τὴν Πεντάτευχο τοῦ Μωϋσῆ, καὶ τελειώνει περίπου τὸ 130 π. Χ. μετὰ τίς νίκες τῶν Μακκαβαίων. Τὰ πλεῖστα ἦσαν γραμμένα στὰ Ἑβραϊκά, καὶ κάποια τελευταῖα στὰ Ἑλληνικά, μετὰ τοὺς ἀλεξανδρινούς χρόνους. Τὰ ἀρχαῖα Ἑβραϊκά ἦσαν γραμμένα σέ συμφωνικὴ γραφή, καὶ προφανῶς λόγῳ τῆς δυσκαμψίας τους (π.χ. τὸ ΛΓΣ μπορούσε νὰ σημαίνει ΛΟΓΟΣ, ΛΑΓΟΣ ἢ ΛΙΓΟΣ) ἦσαν ἀπρόσιτα, κατανοητὰ μόνο στοὺς ἱερατεῖο, στοὺς γραμματεῖς ἢ στοὺς ἐρμηνευτές².

Ἔργο θείας προνοίας ἦταν νὰ βρεθῆ ὁ Ἕλληνας βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ Β' ὁ Φιλάδελφος (285-246 π. Χ.), τρίτος ἡγέτης τῆς νεοπαγοῦς Ἀλεξανδρείας, ἄνθρωπος σοφὸς καὶ συνετὸς, μετὰ πολλὴν φιλομάθεια, στὸν ὁποῖο κατ' ἐξοχὴν ἐκπληρώθηκε τὸ αἶτημα τοῦ Σωκράτη καὶ τοῦ Πλάτωνα στὴν «Πολιτεία», νὰ γίνουν οἱ ἄρχοντες σοφοὶ καὶ οἱ σοφοὶ ἄρχοντες. Ὁ Πτολεμαῖος ἀπαιτοῦσε ἀπὸ τοὺς φιλομαθεῖς ἐρευνητὲς καὶ λογίους πού συναθροίστηκαν στὴν αὐλή του, νὰ βρῖσκουν παλαιὰ βιβλία θρησκευτικοῦ, φιλοσοφικοῦ, ἱστορικοῦ, ποιητικοῦ ἢ ἐπιστημονικοῦ περιεχομένου, καὶ νὰ τὰ ἀντιγράφουν ἢ νὰ τὰ μεταφράζουν στὰ Ἑλληνικά³. Ἀπὸ τότε μετὰ κέντρο τὴν Ἀλεξάνδρεια πολλὰ ἀπρόσιτα καὶ ἄγνωστα κείμενα ἤρθαν στό φῶς τῆς ἑλληνικῆς παιδείας.

Τότε παρουσιάστηκε καὶ ἡ ἀνάγκη μεταφράσεως τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἡ γνωστὴ ὡς μετάφραση τῶν Ο' (τῶν Ἑβδο-

μήκοντα). Σύμφωνα λοιπόν με κάποια παράδοση⁴, ο Πτολεμαῖος ὁ Β΄, κατά προτροπή τοῦ διευθυντοῦ τῆς Ἀλεξανδρινῆς Βιβλιοθήκης (πιθανῶς τοῦ Δημητρίου τοῦ Φαληρέα) καί τοῦ Ἀνδρέου τοῦ Ἀριστέα, ἔστειλε πρεσβεία μέ δῶρα στόν τότε Ἀρχιερέα τῶν Ἱεροσολύμων Ἐλεάζαρο, μέ σκοπό νά στείλη ἀντίγραφο τῆς ἑβραϊκῆς νομοθεσίας καί ἄνδρες σοφούς, ἱκανούς νά τή μεταφράσουν στά Ἑλληνικά. Πρόθυμα λοιπόν ὁ Ἰουδαῖος Ἀρχιερεύς ἔστειλε 72 σοφούς καί ἑλληνομαθεῖς Ἑβραῖους στήν Ἀλεξάνδρεια, οἱ ὁποῖοι μετέφρασαν στά Ἑλληνικά ἀρχικά τήν Πεντάτευχο μέ πολλή πιστότητα, ἀκρίβεια, σαφήνεια καί ὁμοιογένεια, καί κατόπιν καί τά ἄλλα βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀντιγράφοντάς τα ἀπό τό πρωτότυπο ἑβραϊκό ἄστικτο κείμενο στήν τότε δημώδη Ἑλληνική, χωρίς βέβαια νά λείπουν καί κάποιες ἑβραϊκές λέξεις. Τά μεταφρασμένα αὐτά κείμενα ἔγιναν εὐπρόσδεκτα ἀπό τούς Ἰουδαίους τῆς Ἀλεξανδρείας καί χρησιμοποιήθηκαν στήν κοινότητά τους καί στή συναγωγή. Συγχρόνως τά ἱερά αὐτά βιβλία προκάλεσαν τόν θαυμασμό τοῦ Πτολεμαίου⁵. Τό μεταφραστικό τοῦτο ἔργο συνεχίστηκε καί ἀργότερα μέ τά ὑπόλοιπα κείμενα. Κάποιοι ἄλλοι ἐρευνητές θεωροῦν ὅτι ἐπί Πτολεμαίου τοῦ Β΄ οἱ τότε ἑλληνοιστές Ἰουδαῖοι τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπεδίωξαν τή μετάφραση στόν Φάρο τῆς Ἀλεξανδρείας, ἡ ὁποία ἔγινε πλήρως ἀποδεκτή ἀπό τούς Ἀλεξανδρινούς Ἰουδαίους⁶.

Κατ' αὐτόν τόν τρόπο τά ἀπρόσιτα βιβλικά κείμενα ἔγιναν προσιτά σέ ὅλο τόν ἑλληνομαθητό τότε κόσμο καί ἔτσι ἐπετεύχθη ὁ ἐξελληνισμός τῆς μονοθεΐας. Ἐκαυχῶντο οἱ Ἰουδαῖοι γιά τή Μετάφραση τῶν Ο΄, πολλοί ἐξ εἰδωλολατρῶν προσέρχονταν στόν Ἰουδαϊσμό, καί καθῶς ἀναφέρει ὁ Φίλων, κάθε

χρόνο οἱ Ἑβραῖοι τῆς Ἀλεξανδρείας ἐόρταζαν πανηγυρικά τό γεγονός στή νῆσο τοῦ Φάρου⁷.

Ἐμελλε ὅμως νά μισήσουν οἱ ἴδιοι οἱ Ἑβραῖοι τήν Μετάφραση τῶν Ο΄, νά γίνῃ ἡ ἐορτή αὐτή ἀφορμή πένθους καί νηστείας, καί ἡ ἐορτή νά ὀνομαστῇ «ἀποφράς ἡμέρα». Γιατί; Διότι ὅταν τά ἱερά αὐτά κείμενα καί οἱ προφητεῖες ἐπαληθεύτηκαν στό πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, καί ἡ Μετάφραση τῶν Ο΄ ἔγινε βίβλος τῶν Χριστιανῶν, διά τῆς ὁποίας μεταδόθηκε τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ στά πέρατα τοῦ κόσμου, οἱ Ἑλληνες, οἱ Ἰουδαῖοι καί οἱ ἐξ Ἑλληνιστῶν Ἰουδαῖοι ἄρχισαν νά βαπτίζονται καί νά πιστεύουν στόν Κύριό μας, καί χάθηκε πλέον τό κῦρος καί ἡ ἀυθεντία τῶν Ἑβραίων⁸.

Ἀπό τόν β΄ πλέον αἰῶνα μ.Χ. ἄρχισαν οἱ δυσπιστίες τῶν Ἑβραίων πρός τούς Ο΄ καί ἔγιναν προσπάθειες νέων ἑλληνικῶν μεταφράσεων, τοῦ Ἀκύλα, τοῦ Συμμάχου καί τοῦ Θεοδοτίωνος⁹. Καί ἐπειδή τό ἑβραϊκό πρωτότυπο χάθηκε, ἀπό τόν ζ΄ ὡς τόν ι΄ μ. Χ. αἰῶνα δημιουργήθηκε τό λεγόμενο μασσοριτικό κείμενο ἀπό Ἰουδαίους τῆς Παλαιστίνης καί τῆς βαβυλωνιακῆς διασπορᾶς, ὅπου μπῆκαν φωνήεντα καί συστηματοποιήθηκε ἡ παραδεδομένη κριτική ἐργασία, ἡ ὁποία ὀλοκληρώθηκε τόν ιδ΄ αἰῶνα. Στήν προσπάθεια αὐτή ἀγνοήθηκε τελείως ἡ Μετάφραση τῶν Ο΄, ἀλλοιώθηκαν κάποια Χριστολογικά χωρία καί μέχρι σήμερα παρουσιάζονται πολλά καί ἀνυπέβλητα μεταφραστικά λάθη¹⁰.

Ὅλα τά παραπάνω ἀναφέρθηκαν, γιά νά γίνῃ ἀντιληπτό ὅτι μετά τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ τά ἴδια τά ὄπλα τῶν Ἑβραίων ἐστράφησαν ἐναντίον τους. Ἐχασαν οἱ Ἑβραῖοι τόν πολῦτιμο θησαυρό τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καί, ὅπως ὁ Σταυρός,

ἔτσι καί ἡ Μετάφραση τῶν Ο΄ ἔγινε δῶρο δικό μας, δῶρο τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς Ἕλληνας καί πρὸς ὅλους ἐν γένει τοὺς Χριστιανοὺς.

Ἐὰν ἀναφερθῆ ἓνα παράδειγμα, γιὰ νὰ γίνῃ πιὸ ἀντιληπτό τὸ ἀνωτέρω. Ὄταν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἀναφέρῃ τὴν Προφητεία τοῦ Ἡσαΐα: «Ἴδού ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ τέξεται υἱόν καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ»¹¹ (χωρὶο πού, καθὼς λέγεται, ἀναγράφεται αὐτοῦσιο καὶ στὰ χειρόγραφα τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης), τὴ δανείζεται ἀπὸ τῆ Μετάφραση τῶν Ἑβδομήκοντα, ἐνῶ ἡ Μασόρα λέγει «Ἴδού ἡ νεάνις». Σήμερα, ἂν δὲν ὑπῆρχε ἡ ἑλληνικὴ μετάφραση, θὰ μᾶς κατηγοροῦσαν οἱ Ἑβραῖοι ὅτι ἐμεῖς οἱ Ἕλληνας Χριστιανοὶ τροποποιοῦμε τίς προφητεῖες κατὰ τὸ δοκοῦν. Ἐπειδὴ ὅμως ὑπάρχει ἡ μετάφραση, γραμμμένη ἀπὸ τοὺς ἴδιους 250 περίπου χρόνια πρὸ Χριστοῦ, ἀποστομώνονται. Νὰ ἡ ἀξία, ἡ σαφήνεια καὶ ἡ ἀκρίβεια τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Συνεπῶς ἡ μετάφραση τῶν Ἑβδομήκοντα, ἀπορριπτεῖ ἀπὸ τοὺς φανατικούς Ἑβραίους, ἔγινε καθαρὰ ἑλληνικὸ κείμενο.

Ὅσοι λοιπὸν πολεμοῦν τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, δηλαδή τὴν Μετάφραση τῶν Ο΄, οὐσιαστικὰ πολεμοῦν τὸν ἴδιο τὸν Χριστιανισμό στὴ ρίζα του, τὸ ἴδιο τὸ Εὐαγγέλιο, τὴν Καινὴ Διαθήκη, καὶ ἐξυπηρετοῦν τὰ συμφέροντα τῶν Ἑβραίων, πού ἀπὸ τινος καὶ ἐφεξῆς μίσησαν τὸ ἐξελληνισμένο αὐτὸ ἱερό κείμενο. Συνεπῶς καὶ οἱ Ὀλυμπιστές, οἱ Δωδεκαθεϊστὲς καὶ οἱ ὅμοιοι τοὺς Νεοεποχίτες, πολεμώντας τόσο λυσσαλέα τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, πολεμοῦν τὴν ἴδια τὴν Ὀρθοδοξία στὴ βάση της καὶ προωθοῦν ἐκόντες-ἄκοντες τὰ σχέδια τῆς Παγκοσμιοποίησης

καὶ τοῦ Διεθνοῦς Σιωνισμοῦ, ἔστω κι ἂν ἐξωτερικὰ ὑποκρίνονται ὡς ἀντισημίτες.

Πολλοὶ Ἐκκλησιαστικοὶ Συγγραφεῖς καὶ Πατέρες τίμησαν τὴν ἐξελληνισμένη Παλαιὰ Διαθήκη, ὅπως ὁ Ὁριγένης, ὁ Εὐσέβιος Καισαρείας, ὁ Θεόδωρος Μοφουεστίας, ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος, ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων, καθὼς καὶ ὁ ἅγιος Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος τονίζει τὴν ἀξιοπιστία της, ἐνῶ θεωρεῖ τίς μετὰ Χριστόν μεταφράσεις ὑποπτες, στίς ὁποῖες οἱ Ἰουδαῖοι ἐπίτηδες συσκιάζουν τίς προφητεῖες¹².

Ἐπίσης ἀπὸ τὴν Ἱστορία γνωρίζουμε ὅτι τὸ κῦρος καὶ τὴν αὐθεντία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τὰ ἀμφισβήτησαν καὶ οἱ Γνωστικοὶ, καὶ οἱ Μανιχαῖοι, καὶ οἱ Ναζιστές (οἱ λεγόμενοι Γερμανοὶ Χριστιανοὶ)¹³ καὶ ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς οἱ Νεοεποχίτες ἔχουν δανειστῆ πολλές δοξασίες¹⁴. Ἄραγε εἶναι τυχαῖο;

Ἐκ παραλλήλου, ὁ Ἕλληνας ἦταν πάντοτε ἀνοιχτός καὶ ἀφομοιωτικός σὲ κάθε τί καλὸ, ἐξ οὗ καὶ ὁ θαυμασμός τοῦ Πτολεμαίου. Στὸ ἴδιο κέντρο πολιτισμοῦ, στὴν Ἀλεξάνδρεια, τὴν ἴδια ἐποχὴ περίπου μὲ τὴ Μετάφραση τῶν Ο΄, ἀπὸ τὸν σοφὸ Αἰγύπτιο ἱερέα Μανέθωνα μεταφράζονται ἀπὸ τὰ αἰγυπτιακὰ Ἱερογλυφικὰ στὰ Ἑλληνικὰ τὰ λεγόμενα Ἑρμητικὰ Κείμενα, κείμενα μὲ μονοθεϊστικὰ στοιχεῖα (Ποιμάνδρης). Γιατί αὐτὰ τὰ κείμενα θεωροῦνται ἀπὸ τοὺς Ὀλυμπιστὲς δικό μας ἀπόκτημα, καθαρὰ ἑλληνικὸ, ἐνῶ παραθεωροῦνται καὶ ὑποτιμῶνται τὰ βιβλικὰ κείμενα; Πάντοτε ὁ Ἕλληνας δὲν ἀφομοίωνε τὰ καλὰ στοιχεῖα ἀπὸ ὁποδὴποτε;

Ἐὰν ἀναφερθῆ καὶ ἐδῶ μιὰ βασικὴ ἱστορικὴ μαρτυρία. Τὸ θέμα τῆς ἱερογλυφικῆς γραφῆς ὅτι τάχα “διαβαζόταν”, ἦταν ἓνα παιχνίδι τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων τῆς Ἑλληνιστικῆς Περιό-

δου μέ πολλή σοβαροφάνεια, γιά νά ύποτιμήσουν τήν ἤδη ύπάρχουσα βιβλική καί ἀρχαιοελληνική γραμματεία. Στήν οὐσία τά κείμενά τους ἦσαν ἀντιγραφές τῆς Βίβλου καί τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων μέ πολλή φαντασία. Αὐτό μάς βεβαιώνουν καί ἀρχαῖοι Ἑλληνες συγγραφεῖς, αὐτό ἀποδεικνύει καί ἡ σύγχρονη ἐπιστήμη¹⁵. Τό νά ἀνάγωνται λοιπόν τά Ἑρμητικά Κείμενα στά 9000 χρόνια π.Χ., ὅπως ἰσχυρίζονται πολλοί Ὀλυμπιστές, γιά νά θεωρήσουν τόν Μωϋσῆ ἀντιγραφέα τῶν Ἑρμητικῶν Κειμένων, εἶναι προφανῆς ἀπάτη καί ἀνεπιστημονική πλάνη¹⁶. Ἐάν ἀναφερθῆ ἐπίσης ὅτι τά Ἑρμητικά Κείμενα στή σημερινή τους μορφή ἀνάγονται τοῦλάχιστον στήν ἀρχή τοῦ δευτέρου μ. Χ. αἰῶνα, δηλαδή μετά τή συγγραφή τοῦ Κατά Ἰωάννην Εὐαγγελίου¹⁷. Αὐτά ἀπό ἐπιστημονική δεοντολογία.

Ἱστορική καί ἠθική σημασία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

Στήν Παλαιά Διαθήκη ἐκτίθενται πολλά ἱστορικά πρόσωπα καί γεγονότα πού προκαλοῦν θαυμασμό καί ἀπορία. Βλέπουμε ἀφ' ἑνός τήν ἀπέραντη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιά τόν περιούσιο λαό του, πού μέσα ἀπό πλῆθος ἀντιξοότητες (αἰχμαλωσίες, διώξεις, γενοκτονίες, μετοικίσεις, πολέμους, εἰδωλολατρίες, δουλεῖες, κλπ.) ἀλλά καί πλῆθος εὐεργεσίες (εὐλογίες, θεραπεῖες, θαύματα, ἀπελευθερώσεις, προστασίες, νοθεσίες, νομοθεσίες, ἐπαγγελίες) ὁδηγεῖ τούς ἀνθρώπους στή σωτηρία. Εἶναι Θεός «ζηλωτής»¹⁸, Θεός πού ἐλέγχει μέ θυμό καί παιδεύει μέ ὀργή¹⁹, ἀλλά εἶναι καί Θεός «οἰκτίρμων καί ἐλεήμων, μακρόθυμος καί πολυέλεος»²⁰ πού δέν ὀργίζεται τελείως, οὔτε κρατάει τό θυμό

του γιά πάντα²¹. Ὁ Θεός ὀργίζεται καί θυμῶναι ἀπαθῶς, θά μάς ὑπενθυμίσει ὁ ἅγιος Χρυσόστομος²². Συγχρόνως ἄλλοι Πατέρες τίς ἀνθρωποπαθεῖς ἐκφράσεις ὅτι ὁ Θεός κοιμᾶται, τίς ἐρμηνεύουν ὡς μακροθυμία, ἐνῶ τό ὅτι ὀργίζεται καί θυμῶναι, ὡς ἀπονομή δικαιοσύνης.

Ὁ Κύριος Παντοκράτωρ δέν ἀνέχεται προσκύνηση ἄλλου θεοῦ, καθῶς ρητά τονίζει στίς πρῶτες ἐντολές, καί ἐκλαμβάνει τήν ἀπιστία καί τήν εἰδωλολατρία ὡς πορνεία («Ἀρχή πορνείας ἐπίνοια εἰδώλων»²³ καί «ἐπόρνευσαν ὀπίσω θεῶν»²⁴). Παραπονεῖται, παραπικραίνεται, θέλει μπροστά στήν προφανῆ καί ὑπέμετρη ἀγάπη Του πρὸς τό λαό Του νά ἀνταποκρίνονται καί οἱ πιστοί μέ τήν ἀνάλογη πρὸς Αὐτόν ἀγάπη. Αὐτό εἶναι τό θέλημά Του, ἡ ἀποκάλυψη τοῦ ἑαυτοῦ Του καί ἡ ἀντίστοιχη ἀνταπόκριση τοῦ ἀνθρώπου μέ τήν τήρηση τῶν ἐντολῶν Του, πρᾶγμα πού μέχρι σήμερα ἰσχύει. Συνεπῶς ὁ Νόμος Του, ἡ Τορά, δέν εἶναι μιᾶ νομικίστικη δικανική ἀντίληψη πού ὁ ἄνθρωπος ὑποχρεώνεται νά πειθαρχήσῃ ἄβουλα καί ἄνευ ὄρων, ἀλλά εἶναι σχέση ἀγάπης, ἐλευθερίας καί κοινωνίας μαζί Του, ἀφοῦ καί ὁ Θεός εἶναι φύσει καλός. Ὁ Νόμος, ἔστω καί ἀτελής, καθίσταται «παιδαγωγός εἰς Χριστόν»²⁵ καί δέν παρερμηνεύεται. Οὔτε ἀπορρίπτεται, ὅπως νομίζουν οἱ Προτεστάντες, οὔτε τυποποιεῖται, ὅπως νομίζουν οἱ Ἑβραῖοι καί οἱ Παπικοί. Ἐφαρμογή τοῦ νόμου σημαίνει θεία ζωή καί θεοκοινωνία²⁶.

Σ' αὐτή τή σχέση ζωῆς, ἀγάπης καί κοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό ἀνταποκρίθηκαν πολλοί ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅπως ὁ Νῶε, οἱ Προπάτορες, οἱ Πατριάρχες, οἱ Νομοθέτες, οἱ Κριτές, οἱ Προφῆτες, κάποιοι Βασιλεῖς καί πλῆθος Δίκαιοι. Αὐτοί προβάλλονται ἀπό τή Βίβλο ὡς πρότυπα ζωῆς

καί ἀρετῆς, ἄνθρωποι καί γνήσιοι φίλοι τοῦ Θεοῦ, δίκαιοι καί πιστοί θεράποντες τοῦ Κυρίου. Ἔσ' ἀναφέρουμε τόν Ἀβραάμ, σάν κύριο ἐκπρόσωπο καί γενάρχη τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, περί τοῦ ὁποίου πολὺς ὁ λόγος καί ἡ λασπολογία ἀπό τοὺς Ἑλλαδιστές.

Πρῶτα ἀπ' ὅλα, ὅταν ἐξετάζουμε πρόσωπα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, θά πρέπει νά τά ἐξετάζουμε μέσα στό περιβάλλον καί στήν ἐποχή πού ζοῦνε καί ὄχι μέ τά σημερινά δεδομένα, γιά νά εἴμαστε καί ρεαλιστές. Ἐκείνη τήν ἐποχή ἡ πολυγαμία καί ἡ αἰμομιξία ἦσαν νόμιμα καί ἀναπόφευκτα, ἐνῶ ἡ εἰδωλολατρία καί ἡ σαρκολατρία παράνομα, ὅπως καί σήμερα. Γι' αὐτό καταδικάζονται οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς τοῦ Νῶε, «διά τό εἶναι αὐτούς σάρκας»²⁷, οἱ Σοδομίτες γιά τίς παρά φύσιν σχέσεις καί οἱ Χαναναῖοι γιά τήν εἰδωλολατρία τους. Συνεπῶς ἂν ὁ Ἀβραάμ νυμφεύεται τή Σάρρα, τήν ἑτεροθαλή ἀδελφή του, ἢ ἂν ὁ Ἰακώβ εἶχε τέσσερις συζύγους, δέν θά κριθοῦν μέ τά σημερινά δεδομένα. «Πνευματικοῖς πνευματικά συγκρίνοντες»²⁸, θάλεγε προσφυῶς ὁ Ἀπόστολος. Κατόπιν, ὅταν ὁ Ἀβραάμ ἀποκρύπτει τήν ιδιότητα τῆς συζύγου του στόν Φαραῶ καί στόν Ἀβιμέλεχ, καί τήν παρουσιάσει ὡς ἀδελφή του, δέν τό κάνει γιά νά πλουτίσει, οὔτε (Θεός φυλάξει!) γιά νά προαγάγη τή γυναῖκα του, ἀλλά ἀπό φόβο τοῦ θανάτου, καθῶς καί ἡ Ἁγία Γραφή μᾶς τό λέει²⁹. Βέβαια αὐτό δέν σημαίνει ὅτι τό θέλει καί ὁ Θεός. Κι ἐδῶ βλέπουμε τήν ἄπειρη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί τήν ὀδυνηρή πορεία ἐπιβίωσης τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ μέσα ἀπό πάθη, λάθη, ἀδυναμίες, ἀλλά καί ἀρετές, ἀνδρείες καί θυσίες.

Τόν Δίκαιο Ἀβραάμ τόν βλέπουμε μέσα ἀπό πλῆθος ἀρετές. Πρῶτα-πρῶτα ἐμφανίζει τίς ἀρετές τῆς ξενιτείας, τῆς ὑπακοῆς καί τῆς ἀμεριμνίας. «Ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καί ἐκ τῆς συγγενείας σου καί ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου καί δεῦρο εἰς γῆν, ἣν ἂν σοι δείξω»³⁰ τοῦ λέγει ὁ Θεός, κι αὐτός χωρίς ἀντιρρήσεις φεύγει ἀπό τή γῆ Χαρράν, παίρνει τή γυναῖκα του καί τή λιγοστή περιουσία του καί ταξιδεύει πρὸς τό ἄγνωστο, ἀφήνοντας τή γνώση γιά τό ποῦ καί τό πῶς μόνο στόν Θεό. Ἐπιτρέψατέ μου ἐδῶ νά θυμηθῶ τόν μακαριστό Γέροντα Παῖσιο, πού πάντοτε μᾶς ἔλεγε νά ἀφήσουμε τόν ἑαυτό μας 100% μέ τέλεια ἐμπιστοσύνη στά χέρια τοῦ Θεοῦ. Νά λοιπόν πού ὁ Ἀβραάμ, ἂν καί ἔγγαμος, ἂν καί πρό Χριστοῦ, ἐμφανίζει τίς μετὰ Χριστόν μοναχικές ἀρετές.

Δεύτερον, μᾶς δείχνει τήν πίστη του, χωρίς πολλές περιστροφές, διευκρινήσεις καί ὀρθολογισμούς, ὅπως ἄλλοι σήμερα. Τοῦ λέγει ὁ Θεός ὅτι ὅσα εἶναι τά ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, τόσοι θά εἶναι καί οἱ ἀπόγονοί του. «Καί ἐπίστευσεν Ἀβραάμ τῷ Θεῷ, καί ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην»³¹. Προσέξτε τή σύνταξη, σέ πτώση δοτική. Πού σημαίνει, ἔδειξε τέλεια πίστη, ἢ μᾶλλον ἐμπιστοσύνη στόν Θεό, καί αὐτό θεωρήθηκε ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ μεγάλη ἀρετή γιά τόν Ἀβραάμ. Συνάμα δείχνει καί τήν ὑπομονή, γιατί δέν βιάζεται γιά τήν ἀπόκτηση τοῦ παιδιοῦ του, ἀλλά προσμένει καρτερικά, ἔστω κι ἂν γερνᾷ.

Τρίτον, ὅταν ἐπὶ τέλους στά γεράματα ἀποκτήει παιδί, τόν Ἰσαάκ, τοῦ ζητάει ὁ Θεός νά τό θυσιάσει. Κι ἐκεῖνος χωρίς δισταγμούς καί διαμαρτυρίες, χωρίς ἀντιρρήσεις, πηγαίνει νά τό θυσιάσει, γιατί τό θέλησε ὁ Θεός. Κι ὅταν ἀκόμη τό παιδί του, ὁ Ἰσαάκ, τόν ρωτᾷ πού εἶναι τό ζῶο τῆς θυσίας, ἐκεῖνος

ούτε κλαίει, ούτε διαμαρτύρεται, ούτε δείχνει κάποιο ανθρώπινο πάθος. «'Ο Θεός ξέρει παιδί μου»³², του άπαντά. Καί όταν ύψώνη τό χέρι γιά τή θυσία, άκόμη και τότε βάζει τή φιλοθεΐα πάνω άπό τή φιλοτεκνία. Γιαυτό και άμείβεται μέ πληθος εύλογίες, και κάθε πιστός πλέον, όχι μόνο 'Ισραηλίτης, αλλά και κάθε Χριστιανός, θεωρεΐται τέκνον του 'Αβραάμ, πρώτον έπειδή υίοθετεΐται άπό τόν άπόγονό του, τόν Κύριό μας, και δεύτερον έπειδή πιστεύει³³.

'Αλλά και άπό τούς άλλους Προπάτορες, τόν 'Ισαάκ, τόν 'Ιακώβ, τόν Πατριάρχη 'Ιωσήφ, έχουμε πολλά δείγματα ύπομονής, πίστεως, ξενιτείας, τελείας έμπιστοσύνης στον Θεό, και πρό πάντων άπό τόν Μέγα Μωϋσή, ό όποιος, άν και είχε λαμπρή καριέρα, θά λέγαμε σήμερα, ανάμεσα στους μορφωμένους τής Αιγύπτου, αυτός άπεναντίας «ήρνήσατο λέγεσθαι υίός θυγατρός Φαραώ» προτιμώντας «τόν όνειδισμόν του Χριστου»³⁴. 'Ο δέ άγιος Γρηγόριος ό Νύσσης μάς ύπενθυμίζει ότι ή Παλαιά Διαθήκη όνομάζει τόν Μωϋσή φίλο και έκλεκτό του Θεου, καθώς και οϊκέτη Θεου, πού έφθασε στό άνώτατο όριο τελειότητος³⁵.

'Ας θυμηθοΐμε και τόν 'Ιησοΐ του Ναυη μέ τόν Χάλεβ, στον καιρό πού οϊ δώδεκα κατάσκοποι τής γής Χαναάν έφεραν τά νέα στους 'Ισραηλίτες. Καί όταν οϊ δέκα κατάσκοποι είπαν φοβισμένοι πώς τούς γίγαντες τής γής Χαναάν δέν θά μπορέσουν νά τούς νικήσουν, γιατί μοιάζουν σαν άκρίδες οϊ 'Ισραηλίτες μπροστά τους, ό 'Ιησοΐς του Ναυη μέ τόν Χάλεβ είπαν πώς μέ τή βοήθεια του Θεου θά τούς νικήσουν. Καί τότε ό Θεός άπάντησε πώς μόνο αυτοί οϊ δύο, ό 'Ιησοΐς του Ναυη και ό Χάλεβ, ως ήγέτες του 'Ισραήλ, θά μποϋν στη γή Χαναάν

μαζί μέ τά παιδιά των 'Ισραηλιτών, γιατί έμπιστεύθηκαν τόν Θεό και όχι τά όπλα τους³⁶. Νά τά αιώνια παραδείγματα πληθους έμπιστοσύνης και άφοσιώσεως στον Θεό.

Στά χρόνια λοιπόν πού οϊ ειδωλολάτρες έκτιζαν πελώριους ναούς και άψυχα άγάλματα, ή ταΐτιζαν πολλές φορές τήν άρετή μέ τή σωματική γυμναστική, οϊ άγιοι τής Παλαιάς Διαθήκης έκτιζαν έμψυχα άγάλματα και ζωσες εικόνες Θεου, έκτιζαν ψυχές κατά Θεόν και γιά τόν παρόντα και γιά τόν μέλλοντα αιώνα.

Δέν θάταν καλό έδω νά μολύνουμε τίς ιερές μορφές μέ τίς μιαρές μομφές πού έξαπολύουν οϊ κατήγοροί τους. Πίκρα όμως και άγανάκτηση μάς συνέχει, όταν άκοΐμε διάφορες ύβρεις και συκοφαντίες γιά τά βιβλικά πρόσωπα εκ μέρους των νεοπαγανιστών. Διαβάζοντας ένα σύγχρονο αντιπροσωπευτικό βιβλίο του Μιχάλη Καλόπουλου «Βιβλική Θρησκεία, τό μεγάλο φέμα, στη σκιά του γίγαντα 'Ελληνισμού», (Θεσσαλονίκη 1995), τό όποιο γνώρισε όκτώ εκδόσεις και άποτελεΐ άλάθητη πηγή γιά τούς 'Ελλαδιστές, δέν μποροΐσα νά καταλάβω ποιό ήταν τό μεγάλο φέμα, ή βιβλική θρησκεία, ή τά όσα έλεγε τό βιβλίο. Καλό θάταν νά γίνη μία κριτική στό εν λόγω βιβλίο, γιά νά φανή «τό μεγάλο φέμα».

Πρός τό παρόν θά περιοριστοΐμε σε μερικά γενικά σχόλια. 'Ο συγγραφεΐς του εν λόγω βιβλίου Μιχ. Καλόπουλος συνεχεται άπό ύστεροβουλία, έμπαιγμό, ειρωνεία, ύποτίμηση των 'Εβραίων και έξαρση των 'Ελλήνων. Προσπαθεΐ, σαν όλους τούς 'Ελλαδιστές, νά αντικαταστήση τόν έβραϊκό ρατσισμό μέ τόν αντίστοιχο έλληνικό. Θεωρεΐ τόν Θεό του 'Αβραάμ άνθρωποπαθή, άνύπαρκτο, ώργισμένο, θυμωμένο, και άποκΐμα τής

φαντασίας του Ἀβραάμ. Κι ἂν ὑπάρχη, εἶναι Θεός ἄδικος. Ὅσα χωρία εἶναι θεοπρεπῆ, τὰ βλέπει ὀρθολογιστικά ἢ τὰ ἀμφισβητεῖ. Ὅσα ἀνθρωποπρεπῆ, τὰ εἰρωνεύεται καί τὰ ἐμπαιζεί. Ὅσα χωρία εἶναι ἱστορικά, τὰ βλέπει μυθικά, ἢ ἀντιγραφές μύθων, ἢ τὰ προεκτείνει ἀπελπιστικά, ἢ τὰ θεωρεῖ σκηνοθεσία, ἢ τὰ διαγράφει χωρίς ἐπιστημονικό κῦρος. Ὅσα χωρία ἠθικά, σάν παράδειγμα ἢ ἀντιπαράδειγμα, τὰ σχολιάζει μέ ἀνούσια ἐπιχειρήματα, τὰ περικόπτει, τὰ ἀμφισβητεῖ ἢ τὰ σιωπᾷ. Ἐπινοεῖ ἕνα σωρό ἐπιχειρήματα, ὑποθέσεις, προεκτάσεις, παραποιήσεις καί ἄοριστολογίες, ἀντί νά δεχθῆ τήν προφανῆ ἀλήθεια ὅτι ὁ ἀληθινός Θεός προστάτεψε κάποιους πιστούς, ἐνῶ ἔπαιρνε τίς εὐλογίες Του ἀπό κάποιους ἄλλους, γιά νά ἀποκαλύψῃ τόν ἑαυτό Του καί τήν ἀληθινή πίστη καί ζωή. Ὁ συγγραφέας κάνει μιᾶ τραγική ὑπόθεση, πού τόν ἐκθέτει ἀνεπανόρθωτα, θεωρώντας ὅτι ὁ Ἀβραάμ ἦταν ... Χαλδαῖος μάγος, ἀποκλείοντας τίς πληγές νά τίς ἔστειλε ὁ Θεός, καί ὅτι καί τὰ παιδιά του καί τὰ ἐγγόνια καί τὰ δισέγγονά του, ὅλοι ἦταν μάγοι. Ἐκτοτε τό βιβλίό ἐπιδίδεται σέ μιᾶ συνεχεῖ μαγειολογία χωρίς ἀποδείξεις. Στηρίζεται μόνο στήν ἀναφορά χρήσης τοῦ μανδραγόρα, πού ἀναφέρεται μόνο σέ κάποιες γυναικίκες τῆς Βίβλου, (Ραχήλ, Λεῖα κλπ.) κι αὐτό μόνο γιά παυσίπονη χρήση³⁷. Ὑποθέσεις στηριγμένες σέ ἄλλες ὑποθέσεις, πού ἐκτρέπουν τό βιβλίό του σέ ἀνεπίτρεπτα ἐπιστημονικά λάθη.

Θά ἀναφέρω τρία ἀντιπροσωπευτικά παραδείγματα, γιά νά φανῆ τοῦ λόγου τό ἀληθές. Εἶναι γνωστό τό βιβλικό χωρίο, ὅπου ὁ Ἀβραάμ διαλεγόμενος μέ τόν Θεό διαπραγματεύοταν τή σωτηρία τῶν πόλεων Σόδομα καί Γόμορρα. Παρακαλεῖ τόν Θεό, ἂν ὑπάρχουν πενήντα δίκαιοι στίς ὡς ἄνω πόλεις, νά μή

κάψῃ τίς πόλεις. Ὁ Θεός συμφωνεῖ, ὅτι γιά πενήντα δικαίους δέν θά κάψῃ τίς πόλεις. Μετά ἀπό κάποιες διαδικασίες ὁ Ἀβραάμ φτάνει στούς δέκα δικαίους. Καί πάλι ὁ Θεός συγκαταβαίνει στήν ἰκεσία του καί τοῦ ὑπόσχεται ὅτι καί γιά δέκα δικαίους δέν θά κάψῃ τὰ Σόδομα καί τὰ Γόμορρα. Καί ἀφοῦ ἔπαυσε ὁ Ἀβραάμ, ἔφυγε καί ὁ Κύριος, πού σημαίνει ὅτι τόν περίμενε γιά νέα διαπραγματεύση³⁸.

Ἐνῶ λοιπόν ὁ συγγραφεύς Μ. Καλόπουλος ἐξετάζει τό ἐν λόγω χωρίο μέ ἀρκετή εἰρωνεία³⁹, στό τέλος συμπεραίνει ὅτι ἐμπρηστής στά Σόδομα καί στά Γόμορρα εἶναι ... ὁ ἴδιος ὁ Ἀβραάμ⁴⁰. Καί τόν ρωτᾷμε κι ἐμεῖς μέ τή σειρά μας: Ἦθελε ὁ Ἀβραάμ τήν πυρπόληση τῶν ἐν λόγω πόλεων ἢ δέν τήν ἤθελε; Ἦθελε τήν πυρπόληση, τότε γιατί διαπραγματεύοταν τή σωτηρία τους; Ἦθελε δέν τήν ἤθελε, τότε γιατί τίς ἔκαψε;

Ἐνα δεύτερο παράδειγμα εἶναι ἡ Ἔξοδος τοῦ Ἰσραήλ ἀπό τήν Αἴγυπτο. Μέ ἕνα σωρό ἀπίθανους συλλογισμούς γιά τίς δέκα πληγές τοῦ Φαραώ, ἀπό τίς ὁποῖες ἄλλες ἀμφισβητεῖ, ἄλλες ἀλλοιώνει καί ἄλλες ἐρμηνεύει ὀρθολογιστικά (μέχρι ὅτι καί δηλητηριώδη σκόνη ἔρριχναν οἱ Ἑβραῖοι μέ εἰδικό σύστημα ἀπό τίς καμινάδες τῶν αἰγυπτιακῶν σπιτιῶν, γιά νά ἐκπληρωθῆ ἡ δεκάτη πληγή, τήν ὁποία καί αὐτήν ἀμφισβητεῖ κατὰ τό μᾶλλον ἢ ἥττον)⁴¹, φτάνει καί στήν Ἔξοδο, καί στή διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης, ὅπου οἱ Ἰσραηλίτες πέρασαν ἀπό μιᾶ προκατασκευασμένη τάφρο καί ἄνοιξαν κάποιο φράγμα, γιά νά πνίξουν τούς Αἰγυπτίους. Ὁ Μωϋσῆς παραδόξως χαρακτηρίζεται ἀρχιφραγματολόγος καί ἀρχιμηχανικός, μέ ὑψηλή τεχνογνωσία φραγμάτων⁴², ἀλλά παραλλήλως ξέφρενα ἀδίστακτος καί πανοῦργος ἥρωας⁴³. Συγχρόνως οἱ ταλαίπω-

ροι και ἀπαίδευτοι ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραάμ (δικά του λόγια) και οἱ κυνηγημένοι σκλάβοι εἶχαν ὑψηλή τεχνογνωσία φραγμα-των (πάλι δικά του λόγια)⁴⁴.

Ἐδῶ ἀπό τή μιὰ μεριά ἡ βιβλική Ἔξοδος χαρακτηρίζεται σάν «μιὰ καλοστημένη παγίδα», και «μέ ὄλο τό ἀρνητικό της μεγαλειῶ» εἶχε γιά κυριώτερα ὄπλα τό δόλο και τόν φόνο⁴⁵. Ἀλλά ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ἀμέσως παρακάτω ὅπως παρα-δόξως, ἔνα ἀντίστοιχο ἑλληνικό περιστατικό κατά τόν ὄγδοο ἄθλο, ὅπου ὁ Ἡρακλῆς μέ ἀνάλογο κατά τή γνώμη του τρόπο ἀνοίγει ἕνα φράγμα και πνίγει τούς Βίστωνες στήν μετέπειτα λίμνη Βιστωνίδα, χαρακτηρίζεται ἀπό τόν Καλόπουλο «παν-έμορφη ἀναφορά», «ὑπέροχη περιγραφή τοῦ ὄγδου ἄθλου» και «ὁμορφη ἀφήγηση»⁴⁶.

Ἦς τρίτο παράδειγμα εἶναι ἡ συνεχῶς ἐπαναλαμβανομένη ἀποψη τοῦ Καλόπουλου ὅτι οἱ Ἑβραῖοι πάντοτε ἐνεργοῦσαν μέ δολοπλοκίες, πανουργίες και ἀνηθικότητες. Ἄν και πολύ τρα-βηγμένο ἀπό τά μαλλιά, ἄς τό δεχτοῦμε σάν ὑπόθεση. Οἱ ἀρ-χαῖοι Ἑλληνες και οἱ Θεοί τοῦ Ὀλύμπου (τούς ὁποίους ὁ συγ-γραφέας χαρακτηρίζει ἀξιοπρεπεῖς)⁴⁷ δέν εἶναι πλήρεις ἀπό δολοπλοκίες, πανουργίες και ἀθεράπευτα πάθη; Ἀρκεῖ νά θυ-μηθοῦμε ὅτι ἡ Ἑλληνική Ἱστορία ἀρχίζει μέ φαγωμάρες (Ἀχιλ-λέας-Ἀγαμέμνων), δολιότητες (Δούρειος Ἴππος), πανουργίες (Ὀδυσσεύς), ἀνανδρίες (φόνος τῆς Κασσάνδρας ἀπό τόν Αἴ-αντα), αἱματοχυσίες (Ἄλωση τῆς Τροίας), αἱμομιξίες και φό-νους (Κλυταιμνήστρα-Ἀΐγισθος) και πλῆθος ἄλλες ἀτασταλί-ες. Παράλληλα και τό Δωδεκάθεο χαρακτηρίζεται ἀπό ὅλα τά ἀνθρώπινα πάθη, ὅπως θυμός και συζυγική ἀπιστία (Δίας, Ἀφροδίτη), ζήλεια (Ἡρα), ἐκδίκηση (Ποσειδῶν), ἐκδίκηση και

σαρκολατρία (Ἀπόλλων), ἀπάτες και δολοπλοκίες (Ἑρμῆς), μαγεία, ὄχι ὑποθετική ἀλλά πραγματική (Ἐκάτη, Ἄρτεμις, Ἀριάδνη, Μήδεια, Κίρκη), πολεμικά ἔνστικτα (Ἄρης) και πολ-λά ἄλλα ὀνομαστά και ἀκατανόμαστα. Λοιπόν, ἡ γράφουμε ἱστορία, ἡ γράφουμε ... ὑστερία.

Ζητῶ συγγνώμη ἂν κατέβασα τόσο χαμηλά τήν ὁμιλία, ἀλλά δυστυχῶς αὐτό εἶναι τό πνεῦμα ὅσων συκοφαντοῦν βι-βλικά πρόσωπα και γεγονότα, και κάποια στιγμή πρέπει νά μιλήσουμε και στή γλῶσσα τους. Μερικές φορές δέν μπορεῖς νά καταλάβῃς ἂν οἱ συκοφαντίες ὀφείλονται στήν ἡμιμάθεια συγγραφέων και ἀναγνωστῶν ἢ στήν σκόπιμη και ὑπουλη πα-ραποίηση τοῦ κειμένου.

Ἄς ἔχουμε λοιπόν ὡς πρότυπα τά βιβλικά ἀναστήματα, και ἄς περισυλλέγουμε σάν μέλισσες ὁ,τιδήποτε καλό ἀπό τήν ἑλ-ληνική και τή βιβλική παράδοση. Σίγουρα θά βροῦμε και στά δύο πολλά.

Ἀλληγορική σημασία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

Ἡ ἀλληγορία εἶναι τό κατ' ἐξοχήν χαρακτηριστικό τῆς Πα-λαιᾶς Διαθήκης. Ὁ λαός τοῦ Ἰσραήλ, μολονότι σκληροκάριος και ἀπερίτμητος στήν καρδιά⁴⁸, μολονότι ἀγνώμων και ἀχά-ριστος γιά τίς ἀφθονες εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ, ἐν τούτοις ὡς κατ' ἐξοχήν μονοθεϊστικός και περιούσιος λαός μεταφέρει τό μυστή-ριο τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου: Τόν ἐρχομό τοῦ Μεσσία, δη-λαδῆ τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος θά προέλθῃ ἀπό τά σπλάγχνα του, «υἱός Δαβίδ και υἱός Ἀβραάμ»⁴⁹, θά λυτρώσῃ τούς ἀνθρώπους ἀπό τίς ἁμαρτίες και θά τούς σώσῃ ἀπό τήν καταδυναστεία τοῦ διαβόλου και τοῦ θανάτου.

Γιά νά έτοιμασῆ τó ἔδαφος, ó λαός χρειάζóταν τούς προφήτες του, οί όποιοι μέ τίς ανάλογες προτυπώσεις, προρρήσεις, συμβολισμούς καί άλληγορίες θά παρηγοροῦσαν καί θά ἐνθάρρυναν τούς ανθρώπους γιά τήν ἀναμονή τοῦ Σωτῆρος. Μιά ὑπόσχεση πού ἀρχίζει μέσα ἀπό τόν Παράδεισο ἐναντίον τοῦ νοητοῦ ὄφεως: «Αὐτός σοῦ τηρήσει κεφαλήν, καί σύ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν»⁵⁰.

Δέν εἶναι λοιπόν λίγες οί προφητεῖες καί οί προτυπώσεις αὐτές πού ó ἴδιος ó Θεός στέλνει, ὡσότου σαρκωθῆ. Ὁ προφήτης Ἡσαΐας πρῶτος μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ó Ἐμμανουήλ (Μεθ' ἡμῶν ó Θεός) θά κυφορηθῆ καί θά γεννηθῆ ἀπό Παρθένο⁵¹, ἀπό τó γένος τοῦ Δαβίδ («ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί»⁵² ἢ Θεοτόκος) καί αὐτό τó παιδί θά εἶναι «Θεός ἰσχυρός, ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης, πατήρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος»⁵³. Συγχρόνως καί ó προφήτης Δαβίδ στούς Ψαλμούς του θά ὑμνήσῃ τή μέλλουσα σάρκωση τοῦ Μεσσία: «Θεός Κύριος καί ἐπέφανεν ἡμῖν»⁵⁴, «ó Θεός ἐμφανῶς ἤξει»⁵⁵, «Ὁ καθήμενος ἐπί τῶν Χερουβεὶμ ἐφάνηθι ... καί ἐλθέ εἰς τó σῶσαι ἡμᾶς»⁵⁶. Συνάμα καί ó προφήτης Μιχαίας μᾶς πληροφορεῖ γιά τόν τόπο γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, τή Βηθλεέμ⁵⁷.

Ἀκόμη καί οί εἰδωλολάτρες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης φωτίζονται ἀπό τó Ἅγιο Πνεῦμα, ὅπως ó μάντις Βαλαάμ, ó όποιος προαναγγέλλει τó ἐξ Ἄνατολῶν ἄστρο καί τόν βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ⁵⁸, καί μέ τήν προφητεία τοῦ «Ἀναπεσόντος» προμηνύει πώς ó Χριστός θά εἶναι ἄνθρωπος, βασιλεύς καί Θεός⁵⁹, γιά νά κάνη τούς μάγους ἐξ Ἄνατολῶν κήρυκες μέσα στήν Καινή Διαθήκη, καί νά τιμήσουν μέ τά τρία δῶρα τους τήν ἀνθρώ-

πινη φύση τοῦ τεχθέντος (σμύρνα), τή βασιλική του ιδιότητα (χρυσό) καί τή θεία του φύση (λίβανο)⁶⁰.

Ἀξίζει ἐδῶ νά τονίσουμε ὅτι πλὴν τῆς Βίβλου, ó Θεός καί σέ άλλες θρησκείες σκιωδῶς καί σποραδικά προαναγγέλει τόν ἐρχομό του, ὅπως στήν Ἀπολογία τοῦ Σωκράτους⁶¹, στίς Βάκχες τοῦ Εὐρυπίδη⁶², στήν Ἄλκηστη κ.ἄ. Ἀλλά καί στόν Κομφουκισμό καί στό Βουδδισμό συναντοῦμε σπέρματα ἀληθείας γιά τή σάρκωση τοῦ Θεοῦ Λόγου⁶³. Πολύ κατατοπιστικό εἶναι ἕνα καινούργιο βιβλίο, γραμμένο ἀπό Ἄγιορεῖτες, μέ τίτλο: «Ἰησοῦς Χριστός ἢ προσδοκία τῶν Ἐθνῶν», (ἐκδ. Κάλαμος, Ἄγ. Παρασκευή Ἀττικῆς, 2000) μέ πλῆθος βιβλικές καί θύραθεν μαρτυρίες γιά τόν ἐρχομό τοῦ Λυτρωτοῦ.

Πάνω ἀπό ἐβδομήντα προφητεῖες ὑπάρχουν στήν Παλαιά Διαθήκη γιά τήν ἐκ Παρθένου γέννηση τοῦ Χριστοῦ, καί πάνω ἀπό σαράντα προφητεῖες γιά τόν Τίμιο Σταυρό καί τή λυτρωτική θυσία τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Παναγία χαρακτηρίζεται ἀλατόμητον ὄρος ἀπό τόν Δανιήλ⁶⁴, κατάσκιον ὄρος ἀπό τόν Ἀββακούμ⁶⁵, μανναδόχος στάμνος ἀπό τόν Μωϋσῆ⁶⁶, ράβδος Ἄαρών⁶⁷ (γιά νά φανῆ ὅτι ó Χριστός ἔχει καί ἱερατική ρίζα), κλιμαξ ἀπό τόν Ἰακώβ⁶⁸, κεκλεισμένη πύλη ἀπό τόν Ἰεζεκιήλ⁶⁹, θρόνος ὑψηλός καί ἐπηρμένος, καθώς καί ἀνθρακοφόρος λαβίς⁷⁰ ἀπό τόν Ἡσαΐα, καί πολλά ἄλλα. Συγχρόνως καί ó Σταυρός συμβολίζεται μέ τήν ἄρση τῶν χειρῶν τοῦ Μωϋσῆ στόν πόλεμο Ἰσραήλ μέ τόν Ἀμαλήκ⁷¹, μέ τόν χάλκινο ὄφι τοῦ Μωϋσῆ⁷² (προτύπωση ἢ όποία καί στό Εὐαγγέλιο ἐκ στόματος Κυρίου ἀναφέρεται)⁷³, μέ τó ξύλο στά ἐν Μερρᾶ ὕδατα πού γλύκανε τήν πικρία τους⁷⁴, μέ τó κατακόρυφο ἄνοιγμα καί τó ὀριζόντιο κλείσιμο τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης διά τῆς Μωσαϊκῆς

ράβδου⁷⁵, καθώς μᾶς πληροφορεῖ καί ὁ ἅγιος Κοσμάς ἐπ. Μαΐουμᾶ στήν Καταβασία του «Σταυρόν χαράξας Μωσῆς»⁷⁶, μέ τήν σταυροειδῆ τετραμερῆ ταξινομήση τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ στήν ἔρημο⁷⁷, μέ τή σταυρότυπο διά χειρῶν εὐλογία τοῦ Ἰακώβ πρὸς τὰ ἐγγόνια του Ἐφραΐμ καί Μανασσῆ⁷⁸ καί τόσα ἄλλα.

Ἐδῶ ἀξίζει νά μνημονευθῆ ὁ δεύτερος λόγος τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης στόν βίο τοῦ Μωϋσῆ, ὅπου ἀπαριθμοῦνται δεκάδες συμβολισμοί καί προφητεῖες ἀπό τήν Πεντάτευχο γιά τόν ἐρχομό τοῦ Χριστοῦ⁷⁹.

Παράλληλα ὁ θάνατος καί ἡ τριήμερος ταφή τοῦ Χριστοῦ συμβολίζεται μέ τήν τριήμερο παραμονή τοῦ Ἰωνᾶ στήν κοιλία τοῦ κήτους⁸⁰, (σημεῖο πού προανάφερε καί ἄφησε ὁ Χριστός στούς Φαρισαίους, δηλαδή τόν ἄδειο τάφο⁸¹), καθώς καί μέ τήν εὐλογία τῆς ἡμέρας τῆς Ἐβδόμης⁸², δηλαδή τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, ὅπου ὁ Κύριος καταπαύει «ἀπό πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, διά τῆς κατὰ τόν θάνατον οἰκονομίας, τῆ σαρκί σαββατίσας»⁸³.

Πόσες καί πόσες φορές ὁ ψαλμωδός Δαβίδ ἀναγγέλλει τόν θάνατο καί τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, ἀπό τό «Ἀναστήτω ὁ Θεός καί διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροί αὐτοῦ»⁸⁴, ὡς τό «Ἐξεγέρθητι, ἰνατί ὑπνοῖς Κύριε; Ἀνάστηθι, καί μή ἀπόση εἰς τέλος»⁸⁵ κ.ἄ. Τό Πάσχα, πού σημαίνει διάβαση καί συμβολίζεται μέ τόν Ἄμνόν, γιά μᾶς εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός⁸⁶. Ὁ Χριστός εἶναι γιά μᾶς «ὁ Ἄμνός ὁ αἴρων τήν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου»⁸⁷ καί ὁ Χριστός μᾶς διαβιβάζει «ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τήν ζωήν καί ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν»⁸⁸.

Ἀκόμη καί ἡ Ἀνάληψις προκηρύσσεται μέ τό «Ἐψώθητι ἐπί τοὺς οὐρανοὺς ὁ Θεός καί ἐπί πᾶσαν τήν γῆν ἡ δόξα σου»⁸⁹, καί ἡ Πεντηκοστή μέ τό «Ἐκχεῶ ἀπό τοῦ Πνεύματός μου ἐπί πᾶσαν σάρκα»⁹⁰ τοῦ Προφήτου Ἰωήλ.

Ἀξίζει ἐδῶ νά μεταφέρουμε ἓνα ριζοσπαστικό ἀπόσπασμα ἀπό τό λόγο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ στή Βάπτιση τοῦ Χριστοῦ, γιά νά ἀντιληφθοῦμε, ὅτι ὅσα ἔγιναν στήν Παλαιά Διαθήκη, γιά χάρη τοῦ Χριστοῦ ἔγιναν: «Ὅταν λοιπόν ὁ Πατήρ εἶπε ἀπό πάνω γιά τόν κατὰ σάρκα βαπτιζόμενο “οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα”⁹¹, ἔδειξε ὅτι ὅλα ἐκεῖνα πού εἶχαν προαναγγεῖλει οἱ προφῆτες, οἱ νομοθεσίαι, οἱ ἐπαγγελίαι, οἱ υἰοθεσίαι, ἦσαν ἀτελεῖς, καί δέν εἰπώθηκαν καί δέν πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα μέ τό κυρίως θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ἀπέβλεπαν στόν παρόντα σκοπό, στόν ἴδιο τόν Χριστό, καί μέ αὐτά πού τώρα γίνονται, τελειοποιοῦνται καί τὰ παλιά ἐκεῖνα. Μά γιατί περιορίζομαι μόνο στίς προφητικές νομοθεσίαι, στίς ἐπαγγελίαι, στίς υἰοθεσίαι; Καί ἡ ἴδια ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου στόν Χριστό ἀπέβλεπε, ὁ ὅποιος τώρα κάτω βαπτίζεται ὡς υἱός ἀνθρώπου, ἀπό πάνω ὅμως μαρτυρεῖται ὡς ὁ μόνος ἀγαπητός Υἱός Θεοῦ, ἀπό τόν ὅποιο ἔγιναν τά πάντα, καί γιά τόν ὅποιο ἔγιναν τά πάντα, καθώς λέγει καί ὁ Ἀπόστολος⁹². Συνεπῶς καί ἡ ἐξ ἀρχῆς δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου γι’ αὐτόν ἔγινε, γιά τόν Χριστό, καί γι’ αὐτό ὁ Ἀδάμ πλάστηκε κατ’ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, γιά νά μπορέση κάποτε νά χωρέση τό ἀρχέτυπο. Ἀλλά καί ὁ νόμος τῆς ὑπακοῆς (μέ τόν καρπό στόν Παράδεισο) γι’ αὐτόν δόθηκε, γιά τόν Χριστό, (πού ἔκανε τέλεια ὑπακοή). Ἄλλιῶς δέν θά χρειαζόταν ὁ νόμος τῆς ὑπακοῆς στόν Παράδεισο, ἂν δέν ἐπρόκειτο νά ἐφαρμοστῆ πο-

τέ. Καί ὅλα αὐτά πού μετέπειτα εἰπώθηκαν ἀπό τόν Θεό καί ἐκπληρώθηκαν, ὅλα σχεδόν γι' αὐτόν ἔγιναν. Θά τολμήσω νά πῶ καί ὅλα τά ὑπερκόσμια, οἱ Ἄγγελιοι καί τά ἀγγελικά τάγματα καί οἱ οὐράνιες θεσμοθεσίες ἐξ ἀρχῆς ἔγιναν γι' αὐτόν τόν σκοπό, γιά τήν κατά σάρκα οἰκονομία τοῦ Θεοῦ Λόγου, τήν ὁποία ὑπερέτησαν ἀπό τήν ἀρχή ὡς τό τέλος»⁹³. Σ' αὐτό τό θαυμάσιο πατερικό ἀπόσπασμα τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ διαπιστώνουμε ὅτι ὁ Χριστός ὡς Λόγος τοῦ Θεοῦ, σύμφωνα μέ τήν πολυσήμενη ἔννοια τῆς λέξεως “Λόγος”, εἶναι ἡ αἰτία καί ὁ σκοπός τοῦ σύμπαντος κόσμου.

Ἐδῶ θά πρέπει νά τονιστῇ ἰδιαίτερα καί ἡ ἐπαγγελία στά ἔθνη. Στόν προφήτη Ὡση ἀναφέρεται ὅτι ὁ Θεός τοῦ λέγει νά νυμφευθῇ μία πόρνη, γιά νά δείξῃ ὅτι ὁ Θεός προσέλαβε τό λαό του σάν πόρνη ἀπό τά ἔθνη. Κατόπιν νά κάνῃ δύο παιδιά, τά ὁποῖα θά ὀνομάσῃ «οὐ λαός μου» καί «οὐκ ἠλεημένη», δηλαδή τήν ἀθέτηση τοῦ θείου νόμου ἀπό τούς ἀπογόνους τῶν Ἰσραηλιτῶν. Κατόπιν νά τά διώξῃ μαζί μέ τή μάνα τους, γιά νά δείξῃ τήν ἀπώθηση τοῦ λαοῦ καί τήν αἰχμαλωσία, καί τέλος νά τούς καλέσῃ πάλι πίσω. «Καί ἐλεήσω τήν οὐκ ἠλεημένην, καί ἐρῶ τῷ λαῷ μου λαός μου εἶ σύ, καί αὐτός ἐρεῖ· Κύριος ὁ Θεός μου εἶ σύ»⁹⁴. Γιά μᾶς τά ἔθνη ἰσχύει αὐτή ἡ προφητεία, διότι ὁ «οὐ λαός» καί ἡ «οὐκ ἠλεημένη» πού γίνονται «λαός Θεοῦ» καί «ἠλεημένη παρά Θεοῦ» εἶναι ὁ λαός τῶν ἐθνῶν πού προσλαμβάνεται ἀντί τῶν ἀπειθούντων Ἰουδαίων⁹⁵.

Στή γέννηση τοῦ Φαρές καί τοῦ Ζαρά ἐκ τῆς Θάμαρ συμβαίνει τό φαινόμενο, ὅπου ὁ Ζαρά βγάζει πρῶτος τό χέρι του, τό ξαναβάζει μέσα καί γεννιέται πρῶτος ὁ Φαρές⁹⁶. Αὐτό συμβολίζει τούς δύο λαούς, τῶν Ἰουδαίων καί τῶν Ἐθνῶν, ὅπου ὁ

τελευταῖος παίρνει τά πρωτοτόκια ἀπό τόν πρῶτο. Στόν προφήτη Ἰερεμία ἐπίσης ἀναφέρεται ἡ Καινή Διαθήκη, ἡ ὁποία θά συσταθῇ μέ κάποιον ἄλλο λαό, λόγω ἀπειθείας τῶν Ἑβραίων πρὸς τήν Παλαιά Διαθήκη⁹⁷.

Στήν κατά Ματθαῖον γενεαλογία τοῦ Χριστοῦ ἀναφέρονται ἐσκεμμένως τρεῖς ἀλλόφυλες (Θάμαρ, Ραχάβ καί Ρούθ)⁹⁸, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πρώτη γεννᾷ ἐκ πορνείας καί ἡ δεύτερη εἶναι πόρνη, καθὼς καί ἡ Βηρσαβεέ, πού ὀνομάζεται ἡ τοῦ Οὐρίου, γιά νά φανῇ σαφέστερα ἡ μοιχεία καί ὁ φόνος⁹⁹. Αὐτά ἀναφέρονται, γιά νά καταλάβουμε ὅτι ὁ Χριστός ἦλθε καί ἀπό τό αἷμα τῶν ἐθνῶν, καί ἦλθε γιά νά σώσῃ καί τούς ἀμαρτωλοῦς. Ὁ τίμιος Πρόδρομος ἀπειλεῖ τούς Φαρισαίους γιά τήν ἀπώλεια τῆς ἐπαγγελίας, ὅπου ὁ Θεός θά ἀναστήσῃ καί ἀπό τίς πέτρες τέκνα Ἀβραάμ¹⁰⁰. Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός χαίρεται, ὅταν συναντᾷ τούς Ἑλληνας, λέγοντας τά ἐξῆς: «Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱός τοῦ ἀνθρώπου»¹⁰¹, ἐνῶ συγχρόνως ἀπειλεῖ τούς ἀπειθεῖς Φαρισαίους μέ τή φράση: «Ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία καί δοθήσεται ἔθνη ποιῶντι τούς καρπούς αὐτῆς»¹⁰².

Ὅσο λοιπόν καί νά μᾶς ἐγκαλοῦν, οἱ μὲν Ἑβραῖοι γιά εἰδωλόλατρες (λόγω τῶν εἰκόνων), οἱ δέ Ὀλυμπιστές γιά Ἰουδαίους ἢ Ἰουδαϊζόντες, τούς βεβαιώνουμε ὅτι ἂν εἴχαμε ἀγάματα, τότε θά πολυθεῖζαμε. Ἄν κάναμε διάφορες τελετουργίες - παρωδίες τῶν ἀρχαίων μυστηρίων, ἢ πανσέληνους περιπάτους, ἢ ἂν παίρναμε ἐπιδοτήσεις γιά ἐνορχηστρώσεις καί χορούς τῆς ἐπικειμένης Ὀλυμπιάδος, τότε θά «εἰδωλίζαμε». Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ἂν ἐορτάζαμε τή Διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης, δηλ. τό ἐβραϊκό πάσχα, ἢ τή σκηνοπηγία, ἢ τό ἰωβηλαῖο, τότε θά ἰουδαίζαμε.

Τώρα όμως τό δικό μας Πάσχα είναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, πού μέ τή διάβασή του, τό σωτήριο βάπτισμα καί τήν ταφή του, θάβει μέσα στά νερά τόν νοητό Φαραώ, τόν διάβολο μέ ὅλες τίς δυνάμεις τούς σκότους, καί μᾶς διαβιβάζει ὄχι πλέον ἀπό τήν Αἴγυπτο στή γῆ Χαναάν, ἀλλά ἀπό τό θάνατο στή ζωή καί ἀπό τή γῆ στόν οὐρανό, ἐνόσω παιανίζουμε πανηγυρικά, ὄχι πλέον ρατσιστικά, ὄχι πλέον ἰουδαϊκά, ὄχι πλέον ἑλλαδιστικά, ἀλλά ὀρθόδοξα καί ἑλληνικά, δηλαδή πανανθρώπινα: «Ἄναστασεως ἡμέρα, λαμπρυνθῶμεν λαοί, Πάσχα Κυρίου Πάσχα»¹⁰³. Καί ἡ δική μας Ὀλυμπιάδα εἶναι ἡ πιό τελευταία ἀπ' ὅλες, ἡ ἔσχατη Ὀλυμπιάδα, ἐκεῖ πού θά φανοῦν οἱ ἀθλητικοί καί ἀφθαρτοί ἀθλητές.

Ὅλες αὐτές λοιπόν οἱ προαναφερθεῖσες ἀλληγορίες, οἱ ὁποῖες μέ τή Μετάφραση τῶν Ὁ' ἔφθασαν ὡς τά ἑλληνικά καί τά χριστιανικά χέρια, ἐτοίμασαν τούς Ἑλληνας καί ὄλους τούς λαούς γιά τό μεγάλο μήνυμα τοῦ Σταυροῦ καί τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Αὐτό τό μήνυμα, τό Εὐαγγέλιό μας, προτυπωμένο καί μεταφρασμένο στά Ἑλληνικά ἀπό τούς Ἑβδομήκοντα καί γραμμένο στά Ἑλληνικά ἀπό τούς Ἀποστόλους, ἀποτελεῖ γιά τούς Ἰουδαίους ὄλων τῶν ἐποχῶν «σκάνδαλο» καί γιά τούς εἰδωλολάτρεις ὄλων τῶν ἐποχῶν «μωρία». Γιά μᾶς ὅμως, τούς κλητούς Ἰουδαίους καί Ἑλληνας, ἀποτελεῖ «Θεοῦ δύναμιν καί Θεοῦ σοφίαν»¹⁰⁴.

Ὅσο λοιπόν καί νά μᾶς μισοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅσο καί νά μᾶς ἐγκαλοῦν οἱ Δωδεκαθεῖστες, ἐμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι Ἑλληνας κρατοῦμε τήν Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη στά χέρια μας ὡς ἀσύλητο καί ἀνεκτίμητο θησαυρό, διότι καί στίς δύο κηρύσσεται ὁ ἴδιος ὁ Κύριός μας, ὁ Χριστός. Αὐτός μόνο παραμένει «χθές καί σήμερον ὁ αὐτός καί εἰς τούς αἰῶνας»¹⁰⁵.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Συνέντευξις τοῦ Μίκη Θεοδωράκη ἐν: περ. ΔΑΥΛΟΣ, τ. 246, Ἰουνίος (2002), σελ. 15976-15984.
2. Παν. Μπρατσιώτου, *Εἰσαγωγή εἰς τήν Παλαιάν Διαθήκην*, ΑΘΗΝΑΙ (1975), σελ. 523-532.
3. Μαργαρίτου Δήμητρα, *Ἱστορία τῆς Ἀλεξανδρείας*, ΑΘΗΝΑ (1995)², σελ. 321-328. 560-563.
4. Πρόκειται γιά τή γνωστή ψευδεπίγραφη ἐπιστολή τοῦ Ἀριστέα πρὸς τόν Φιλοκράτη. Τήν παράδοση αὐτή δέχονται μεταγενέστεροι Ἰουδαῖοι συγγραφεῖς (Φίλων, Ἰώσηπος), καθώς καί Χριστιανοί (Ἰουστίνος, Εἰρηναῖος, Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς, Κύριλλος Ἱεροσολύμων, Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος). Βλ. σχ. Παν. Μπρατσιώτου, *Εἰσαγωγή εἰς τήν Παλαιάν Διαθήκην*, ΑΘΗΝΑΙ (1975), σελ. 549-553.
5. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 550.
6. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 552.
7. Ἐνθ' ἄνωτ.
8. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 559-562.
9. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 583-587.
10. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 533-546.
11. Ἦσ. 7, 14.
12. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 562-563.
13. Νικ. Βασιλειάδη, *Ἡ Παλαιά Διαθήκη στήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν*, ΑΘΗΝΑ (2002), σελ. 21-23.
14. Μεταξύ τῶν ομάδων τῶν νεοεποχικῶν ὑπάρχει σέκτα πού ὀνομάζεται «νεογνωστικοί». Εἶναι βέβαια γνωστό ὅτι ὅλες αὐτές οἱ ομάδες κατέχονται ἀπό τό πνεῦμα τοῦ δυαλισμοῦ τῶν ἀνατολικῶν θρησκειῶν καί δὴ τῶν περσικῶν θρησκειῶν καί αἰρέσεων. Θά πρέπει ἐπίσης νά σημειωθῇ ὅτι καί ὁ γνωστός Σαμαέλ Ἀούν Βεόρ, γνωστός νεοεποχίτης μέ ἀρκετά βιβλία, ἀναφέρεται στά λάθη τοῦ Χίτλερ καί τοῦ Ναζισμοῦ καί γιὰτί δέν μπόρεσε –ἐνῶ θᾶπρεπε– νά ἐπικρατήσῃ. Ὑπονοεῖ στό μέλλον, σέ μιὰ νεώτερη προσπάθεια Παγκοσμιοποίησης, νά προσεχθοῦν νά μή ξαναγίνουν.

15. Βλ. σχετικά: Κωνσταντίνου Σιαμάκη, *Τό Αλφάβητο*, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (1988), σελ. 71-80. Δειγματοληπτικά, ἄς ἀναφέρουμε ἕνα ἀπόσπασμα: «(Οἱ Αἰγύπτιοι ἰσχυρίζονταν) ὅτι ἀνάμεσα στόν πρῶτο βασιλιᾶ τους θεό Ἴηλιο καί στόν Μ. Ἀλέξανδρο, μεσολάβησαν 23.000 ἔτη ...».
16. Μιχ. Καλόπουλου, *Βιβλική Θρησκεία-τό μεγάλο φέμα, στή σκιά τοῦ γίγαντα Ἑλληνισμοῦ*, 8η ἔκδοση, Θεσσαλονίκη (1995)¹, σελ. 8 καί 10-11.
17. Βλ. Μητροπολίτου π. Ἰωάννου Ζηζιούλα, *Ἑλληνισμός καί Χριστιανισμός, ἡ συνάντηση τῶν δύο κόσμων*, ἐν: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ, ἔκδ. «Ἐκδοτική Ἀθηνῶν», τ. 6, ΑΘΗΝΑ (1976), σελ. 537.
18. Ἐξόδ. 20, 5. 34, 14, κ.ἄ.
19. Ψαλμ. 37, 1.
20. Ψαλμ. 102, 8.
21. Βλ. Ψαλμ. 102, 9.
22. Ἀγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς Θεόδωρον ἐκπεσόντα Α΄*, ἐν: P.G. 47, 281.
23. Σοφ. Σολ. 14, 12.
24. Α΄ Παραλ. 5, 25.
25. Γαλ. 3, 24.
26. Βλ. Ἀρχιμ. Γεωργίου Καψάνη, *Ἡ ποιμαντική διακονία κατά τούς ἱερούς κανόνας*, ἔκδ. ΑΘΩΣ, ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ (1976), σελ. 19-33.
27. Γεν. 6, 3.
28. Α΄ Κορ. 2, 13.
29. Γεν. 20, 11-12.
30. Γεν. 12, 1.
31. Γεν. 15, 6.
32. Γεν. 22, 8.
33. Πρβλ. Γαλ. 3, 29.
34. Ἐβρ. 11, 24-26.
35. Ἀγίου Γρηγορίου Νύσσης, *Λόγος Β΄ εἰς τόν βίον Μωϋσέως*, ἐν: Ἄπαντα ἀγίου Γρηγορίου Νύσσης, τ. 9, ἔκδ. ΕΠΕ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (1990), σελ. 329, 333.
36. Ἀριθμ. 14, 30-31.
37. Γεν. 30, 14-16. Βλ. Μιχ. Καλόπουλου, *Βιβλική Θρησκεία-τό μεγάλο φέμα*, Θεσσαλονίκη (1995)¹, σελ. 158-159 καί 216-217.
38. Γεν. 18, 23-33.

39. Μιχ. Καλόπουλου, *Βιβλική Θρησκεία...* σελ. 101-102.
40. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 112-113.
41. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 268-269 καί 284-287.
42. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 303, 304 καί 309.
43. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 258 καί 319.
44. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 303 καί 304.
45. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 299, 300 καί 311.
46. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 313 καί 314.
47. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 328.
48. Πράξ. 7, 51. Πρβλ. καί Δευτερον. 10, 16.
49. Ματθ. 1, 1.
50. Γεν. 3, 15.
51. Ἦσ. 7, 14.
52. Ἦσ. 11, 1.
53. Ἦσ. 9, 6.
54. Ψαλμ. 117, 27.
55. Ψαλμ. 49, 3.
56. Ψαλμ. 79, 2-3.
57. Μιχ. 5, 1.
58. Ἀριθ. 24, 17.
59. Ἀριθ. 24, 9.
60. Ματθ. 2, 1-12.
61. «Τόν λοιπόν βίον καθεύδοντες διατελοῖτε ἄν, εἰ μή τινα ἄλλον ὁ Θεός ἐπιπέμψει κηδόμενος ὑμῶν» [Ἀπολογία Σωκράτους 18 (31α)].
62. «Μορφήν δ' ἀμείψας ἐκ θεοῦ βροτησίαν πάρειμι» (Εὐρυπίδου, Βάκχες 4 κ.έ.).
63. *Ἰησοῦς Χριστός, ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν*, ἔκδ. Κάλαμος, ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΑΤΤΙΚΗΣ (2000), σελ. 74, 83-85.
64. Δαν. 2, 34.
65. Ἀββακ. 3, 3.
66. Ἐξόδ. 16, 33.
67. Ἀριθ. 17, 23.
68. Γεν. 28, 12.
69. Ἰεζ. 44, 1-2.

70. Ήσ. 6, 1 καί 6.
71. Ήξόδ. 17, 11-13.
72. Άριθ. 21, 9.
73. Ήωάν. 3, 14.
74. Ήξόδ. 15, 25.
75. Ήξόδ. 14, 1-31.
76. Μηναιόν, Σεπτεμβρίου ΙΔ', Είρμός Α' Ήδῆς Κανόνος Ήψώσεως τοῦ Σταυροῦ.
77. Άριθ. 2, 1-34.
78. Γεν. 48, 14-20.
79. Άγίου Γρηγορίου Νύσσης, *Λόγος Β' εἰς τόν βίον Μωϋσέως*, ἐν: "Άπαντα ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, τ. 9, ἐκδ. ΕΠΕ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (1990).
80. Ήωνᾶ 2, 1-11.
81. Ματθ. 12, 39-40.
82. Γεν. 2, 3.
83. Τριώδιον, Δοξαστικόν Ήσπερινοῦ Μεγ. Σαββάτου.
84. Ψαλμ. 67, 1.
85. Ψαλμ. 43, 24.
86. Α' Κορ. 5, 7.
87. Ήωάν. 1, 29.
88. Πεντηκοστάριον, Κανών Πάσχα, Είρμός Α' Ήδῆς.
89. Ψαλμ. 56, 6.
90. Ήωήλ 3, 1.
91. Ματθ. 3, 17.
92. Ήβρ. 2, 10.
93. Άγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, *Λόγος εἰς τήν ἑορτήν τῶν Φώτων*, μετάφρασις, ἐν: "Άπαντα ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, τ. 11, ἐκδ. ΕΠΕ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (1986) σελ. 532-535.
94. Ήσηέ 2, 25.
95. Ρωμ. 9, 24-25.
96. Γεν. 38, 27-30.
97. Ήερ. 38, 31.
98. Ματθ. 1, 3-5.
99. Ματθ. 1, 6.

100. Ματθ. 3, 9.
101. Ήωάν. 12, 23.
102. Ματθ. 21, 43.
103. Πεντηκοστάριον, Κανών Πάσχα, Είρμός Α' Ήδῆς.
104. Α' Κορ. 1, 23-24.
105. Ήβρ. 13, 8.

Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ^(*)

Εορτή μεγάλη σήμερα, έορτή παγχαρμόσυνος. «Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τό κεφάλαιον καί τοῦ ἀπ' αἰῶνος μυστηρίου ἡ φανέρωσις». Χαίρουν τά ἐπουράνια καί τά ἐπίγεια. Ὑπόθεσις τῆς έορτῆς, κατά τόν ἅγιο Πρόκλο Κων/λεως, «ἡ ἁγία Θεοτόκος καί Παρθένος Μαρία, τό ἀμόλυντο κειμήλιο τῆς παρθενίας, ὁ λογικός παράδεισος τοῦ δευτέρου Ἀδάμ, τό έργαστήριον τῆς ένώσεως τῶν δύο φύσεων, τό σωτήριο συνάλλαγμα, ὁ νυμφικός θάλαμος, στόν ὁποῖο ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ νυμφεύθηκε τήν σάρκα» (Ἐγκώμιον εἰς τήν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον Μαρίαν).

Χαίρει ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία καί πανηγυρίζει γιά τόν Εὐαγγελισμό τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, γιατί μέ αὐτόν ἄρχισε νά ἀπολαμβάνη τίς μεγάλες δωρεές τοῦ Θεοῦ, δι' αὐτοῦ ἡ προαιώνιος Βουλή τοῦ Ὑψίστου ἄρχισε νά γίνεται πραγματικότητα. Ὁ Θεός γίνεται ἄνθρωπος καί ὁ ἄνθρωπος γίνεται κατά Χάριν Θεός.

Ὁ Εὐαγγελισμός εἶναι ἡ ἀπαρχή τῆς ἐλευθερίας τοῦ Γένους. Ἡ Κυρία Θεοτόκος καί Παρθένος Μαρία μέ τό γεγονός τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς ἔγινε ἡ αἰτία καί ἡ πηγή καί ἡ ρίζα τῆς ἐλευθερίας μας ἀπό τήν δουλεία τῆς ἁμαρτίας, τοῦ διαβόλου καί τοῦ θανάτου.

(*) Ἱερομονάχου Λουκά Γρηγοριάτου. Λόγος εἰς τόν Εὐαγγελισμόν τῆς Θεοτόκου καί εἰς τήν Ἐθνεγεσίαν τοῦ 1821 (25 Μαρτίου 2001).

Χαίρει σήμερα, ἀδελφοί, καί τό εὐσεβές Γένος τῶν Ἑλλήνων, γιατί ἡ 25η Μαρτίου ἔγινε ἡ ἀπαρχή τῆς ἐλευθερίας του ἀπό τήν μακροχρόνιο ὀθωμανική δουλεία.

Εὐλογοῦμε καί εὐχαριστοῦμε τόν Κύριο καί τήν Παναγία μας γιά τά δύο αὐτά δῶρα τους. Τήν ἐλευθερία τῆς φύσεώς μας καί τήν ἐλευθερία τοῦ Ἔθνους μας.

Δύο ἔννοιες, δύο ἐλευθερίες, πού δέν ταυτίζονται ἀλλά καί δέν εἶναι ἄσχετες μεταξύ τους. Ἡ πρώτη ἐλευθερία περιχωρεῖ τήν δεύτερη. Δέν μπορεῖ δηλαδή νά ὑπάρχη ἀληθινά ἡ δεύτερη ἐλευθερία, ἂν δέν προηγήται ἡ πρώτη. Πρῶτα ὁ ἄνθρωπος γίνεται ὁ ἴδιος προσωπικά ἐλεύθερος καί ἔπειτα μπορεῖ νά ἐπιδιώξη τήν ἀληθινή ἐθνική του ἐλευθερία καί νά καυχηθῆ γι' αὐτήν.

Ὅ,τι συνήθως οἱ ἄνθρωποι ὀνομάζουμε ἐλευθερία, δέν εἶναι ὀπωσδήποτε ἐλευθερία. Ἐνδέχεται νά εἶναι καί ἡ πιό στυγνή σκλαβιά.

Ποιά εἶναι ἡ ἀληθινή ἐλευθερία, μᾶς τό ἀπεκάλυψε ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός μέ τήν Ἐνανθρώπησί Του.

Ὁ ἄνθρωπος, κατά τοῦς ἁγίους Πατέρας καί τήν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, ἐπλάσθη ἐλεύθερος ἀπό κάθε ἀναγκαιότητα. Ἡ θέσις του στόν Παράδεισο τῆς τρυφῆς ἦταν μόνο χαρά καί μακαριότης. Ἦταν ένωμένος μέ τόν Θεό, ζοῦσε τήν ζωή τοῦ Θεοῦ, δέν ὑπῆρχε λύπη, πόνος, θάνατος. Οἱ πρωτόπλαστοι ἐχαίροντο τήν μεταξύ τους κοινωνία, τήν κοινωνία τους μέ τόν Θεό, τήν κοινωνία τους μέ τήν κτίσι ὀλόκληρη.

Ὅμως ὁ ἄνθρωπος, ὁ πλασμένος κατ' Εἰκόνα Θεοῦ, ὁ στολισμένος μέ τό δῶρο τῆς ἐλευθερίας καί κεκλημένος νά ζῆ προσφέροντας μέ ἀγάπη καί ὑπακοή τήν ἐλευθερία του στόν Θεό,

δέν μπόρεσε νά ἀντισταθῆ στόν πειρασμό, δέχθηκε τήν συμβουλή τοῦ ἀρχεκάκου ὄφεως, πλανήθηκε ἀπό τόν διάβολο, δέν ἔκανε εὐχαριστιακή χρῆσι τοῦ δώρου τῆς ἐλευθερίας του, ἀλλά κινήθηκε χωρίς ἀγάπη πρὸς τόν Πλάστη του, αὐτόνομα, ἐγωιστικά, μέ ἰδιοτέλεια. Προσανατόλισε τήν ἐλευθερία του πρὸς τόν ἑαυτό του. Νικήθηκε ἀπό τόν πειρασμό τῆς αὐτοθεώσεως, τοῦ αὐτοπροδιορισμοῦ.

Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος, ὁ πρῶην ἐλεύθερος καί ἀνευδεής, τό στολίδι τῆς δημιουργίας, ἔγινε δοῦλος τοῦ διαβόλου, τῶν παθῶν του καί τῆς ἀμαρτίας. Ὁ πρῶην βασιλεύς τῆς κτίσεως ἔγινε δέσμιος σέ χίλιες δυό ἀναγκαιότητες, πού κορυφώνονται στήν φθορά καί στόν θάνατο. Ἡ θεόδοτη ἐμπειρία τῆς ἀθανασίας κάνει τό μαρτύριο τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου πιό βαρῦ καί δυσβάστακτο.

Τό δρᾶμα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι βασικά τό δρᾶμα τῆς ἐλευθερίας του.

Οἱ ἀρχαῖοι μῦθοι (π.χ. τοῦ Προμηθέα Δεσμώτη καί τοῦ Σισύφου) παρουσιάζουν ἀνάγλυφα τήν τραγικότητα τῆς ἀνελευθερίας, πού ἔγινε μία ἀδυσώπητη ἀναγκαιότητα.

Ἀλλά καί οἱ κραυγές τῶν Προφητῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πρὸς τόν Ζῶντα Θεό εἶναι ἐπίσης κραυγές ἰκεσίας, νά ἔλθῃ καί νά σώσῃ τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν θάνατο, τήν πιό σκληρή καί ἀνελέητη ἀνελευθερία (Ἀγ. Πρόκλου Κων/λεως, ἔνθ' ἄνωτ.).

Ἡ λύτρωσις ἀπό τήν σκλαβιά, στήν ὁποία περιῆλθε ἡ ζωὴ μας, ἡ ὑπαρξίς μας, ἡ φύσις μας, ἦταν προσδοκία τῶν Προφητῶν καί τῶν ἀρχαίων σοφῶν.

Μήπως ὅμως καί ἐμεῖς σήμερα δέν ζοῦμε τό ἴδιο ἀνθρώπινο δρᾶμα καί δέν νοιώθουμε τήν ἴδια ἀνελευθερία; Ἀπό τήν γέν-

νησί μας μέχρι τήν ὕστερη ἀναπνοή μας νοιώθουμε πῶς εἴμαστε ὅλοι μας ἔτοιμοι νά ἀναφωνήσουμε μέ τόν μακαριστό Γέροντα Σωφρόνιο Σαχάρωφ: «Διψαλέως ζητεῖ ἡ ψυχὴ νά συναντήσῃ τόν Θεόν, ἵνα εἴπῃ εἰς Αὐτόν: Διά τί ἔδωκας εἰς ἐμέ τήν ζωήν;... Ἐχορέσθην βασάνων. Ἐκάλυφέ με σκότος... Διατί κρύπτεσαι ἀπ' ἐμοῦ;... Γνωρίζω ὅτι εἶσαι ἀγαθός, ἀλλά πῶς εἶσαι τοσοῦτον ἀδιάφορος διά τήν τραγωδίαν μου; Διά τί εἶσαι τοσοῦτον σκληρός καί ἀνίλεως πρὸς ἐμέ; Δέν δύναμαι νά σέ ἐννοήσω!» (Ὁ Ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης, 1995, σελ. 2).

* * *

Ὅμως ἂν καί βιώνουμε μέ ὀδύνη αὐτά τά δεσμά, ἔχουμε τήν παρηγοριά ὅτι ἡ σκληρὴ αὐτὴ πραγματικότης ἔχει ξεπερασθῆ. Δέν ἀποτελεῖ τόν τελικὸ λόγο στήν ζωὴ μας καί στήν ὑπαρξί μας.

Ἀφ' ὅτου ὁ Χριστός ἔγινε γιά χάρι μας ἄνθρωπος, ἐθεράπευσε τήν ἄρρωστη ἀπό τήν ἀμαρτία φύσι μας, τήν ἐλευθέρωσε ἀπό τήν ἀναγκαιότητα τοῦ θανάτου μέ τήν Ἀνάστασί Του, τήν ἐθέωσε καί τήν ἐγκαθίδρυσε στά δεξιὰ τοῦ Θεοῦ Πατρός, ὁ τελικός λόγος τῆς ὑπάρξεώς μας εἶναι ἡ ἐλευθερία. Μπροστά στήν δύναμι αὐτῆς τῆς ἐλευθερίας, ὅλες οἱ ἐπί μέρους θλίψεις, ὀδύνες καί ἀνελευθερίες πού ζοῦμε ὡς πρόσωπα καί ὡς κοινωνίες δέν εἶναι παρά πρόσκαιρα ἐμπόδια πού πρέπει φιλότιμα καί μέ πολλή ἀγάπη νά ξεπερνοῦμε.

Ὁ ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς δείχνει πῶς καμμία ἀναγκαιότης δέν μπορεῖ νά μετριάσῃ τήν ἀληθινὴ καί θεοδώρητη ἐλευθερία μας: «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπό τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμός ἢ λιμός ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα; ... πέπεισμαι γάρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε

ζωή ούτε ἄγγελοι ούτε ἀρχαί ούτε δυνάμεις ούτε ἐνεστῶτα ούτε μέλλοντα ούτε ὕψωμα ούτε βάθος ούτε τις κτίσις ἐτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπό τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν» (Ρωμ. 8, 35-39).

Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός μᾶς ἐχάρισε τήν θέωσι καί τήν ἀληθινή ἐλευθερία. Τόν εὐχαριστοῦμε, τόν ὑμνοῦμε, τόν δοξάζουμε. Μᾶς ἐφάνερωσε ὅτι οἱ ἄνθρωποι γινόμαστε πραγματικά ἐλεύθεροι, ὅταν φθάσουμε στήν θέωσι, ὅταν ἐνωθοῦμε τελείως μαζί Του. Δέν μᾶς τό ἐδίδαξε μόνο, ἀλλά κυρίως μᾶς ἔκανε μετόχους, κοινωνούς, τῆς ἀκτίστου θείας ἐλευθερίας Του, τήν ὁποία ἐκεῖνος ἔχει φυσικῶς ὡς Θεός. Ἐκανε γνωστό στόν κόσμο ὅτι ἡ ἀληθινή ἐλευθερία δέν εἶναι μία ἰδέα, μία ἀρετή, ἕνα ἀπό τά πολλὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, ἀλλά ὅτι εἶναι μετοχή στήν δική Του θεία ἐλευθερία.

Δέν θά μπορούσε ὅμως ὁ Παντοδύναμος Κύριος νά μᾶς σώσει, νά μᾶς θεώσει, νά μᾶς ἐπαναφέρει στήν ἀρχική μας ἐλευθερία, ἂν δέν ὑπῆρχε ἡ καθαρὰ καί πανάμωμος Κόρη τῆς Ναζαρέτ, ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος Μαρία, νά ἀνταποκριθῆ μέ ὅλη τήν ἐλευθερία στήν προαιώνιο Βουλή τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, νά σαρκωθῆ στά ἅγια σπλάγχνα τῆς ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Πατρός.

Αὐτό εἶναι τό μεγαλεῖο τῆς Παρθένου καί αὐτή εἶναι ἡ ἀξία τῆς προσφορᾶς τῆς στό ἀνθρώπινο γένος.

Κατά τόν Εὐαγγελισμό τῆς ἡ Παρθένος δέχθηκε μέ τήν φωνή τοῦ Ἀρχαγγέλου τήν κλήσι τοῦ Θεοῦ. Τό σχεῦος τό ἐκλεκτόν καί προεκλελεγμένον, πού θά χωροῦσε τόν ἄπειρο Θεό, ἦταν ἔτοιμο. Ἡ ὑπαρξίς πού θά μπορούσε νά γεννήσῃ τόν Θεόν

εἶχε καταλλήλως προετοιμασθῆ. Ἐνα ἔλλειπε. Ἡ συγκατάθεσίς τῆς.

Ἡ ἁγία Παρθένος εἶπε τό, ναί. «Ἴδού ἡ δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατά τό ρῆμα σου».

Ἡ ὑπακοή τῆς Παναγίας στό ἅγιο Θέλημα τοῦ Κυρίου, πού φανερώθηκε κατά τόν Εὐαγγελισμό τῆς, δέν ἔχει ἐπιφανειακή μόνο ἠθική ἀξία, ἀλλά ἀνυπολόγιστη ὄντολογική σημασία. Ἀκριβῶς σ' αὐτό τό σημεῖο εὐρίσκεται καί ἡ δόξα τῆς Παναγίας μας: ὅτι δέχθηκε μέ ὅλη τήν δύναμι τῆς ὑπάρξεώς τῆς νά γίνῃ Θεοτόκος.

Τό ἔργο αὐτό ἡ Παναγία δέν τό ἐπετέλεσε χωρίς πολλή ἐπιμέλεια οὔτε ἦταν ἐπιλογή τῆς στιγμῆς ἐκείνης. Οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐγκωμιάζουν τήν ὑπακοή τῆς, ἀλλά ταυτόχρονα ἐρμηνεύουν τό πῶς ἐφθασε νά γίνῃ ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ, ἡ Χώρα τοῦ Ἀχωρήτου. Λέγουν ὅτι ἡ Παρθένος δέν ἦταν ἕξω ἀπό τήν φύσι τοῦ Ἀδάμ, ὅπως κακόδοξα πιστεύουν οἱ Παπικοί καί ἔχουν κάνει δόγμα πίστεως τήν ἄσπιλο σύλληψι τῆς Παναγίας. Ἡ Παρθένος, κατά τήν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας, κληρονόμησε, ὅπως ὅλοι μας, τήν προπατορική ἀμαρτία καί τήν ἀρρωστημένη ἀνθρωπίνη φύσι.

Ἀλλά ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται τό μεγαλεῖο τῆς προσφορᾶς τῆς. Διότι, ὅπως γράφει ὁ ἅγιος Νικόλαος ὁ Καβάσιλας, ὁ μέγας αὐτός θεομητορικός θεολόγος τοῦ 14ου αἰῶνος, ἡ Παρθένος ὡς ἕνας ἄνθρωπος ἀπό ἐμᾶς «ἀντιστάθηκε ἀπό τήν ἀρχή ὡς τό τέλος σέ κάθε κακία. Ἀπέδωσε ἔτσι στόν Θεό ἀμόλυπτη τήν ὠραιότητα πού χάρισε στή φύση μας καί χρησιμοποίησε αὐτή μόνη ὅλα τά ὅπλα καί ὅλη τή δύναμη πού ἔβαλε μέσα μας ὁ Θεός, χωρίς νά τῆς δοθῆ βοήθεια ἀπό τόν Θεό περισ-

σότερη απ' αυτή που έδωσε σε όλους τους ανθρώπους» (Η Θεομήτωρ, Ἀθήναι 1968, σελ. 79). Και σε άλλο σημείο της ομιλίας του ο Ἅγιος γράφει: «Ἀπό τήν στιγμή που γεννήθηκε, οικοδομοῦσε κατάλυμα για ἐκεῖνον που μπορούσε νά σώσει τόν ἄνθρωπο, ἀγωνιζόταν νά καταστήσει ωραία τήν κατοικία τοῦ Θεοῦ, τόν ἑαυτό της, τέτοια που νά μπορῆ νά εἶναι ἄξια γι' Αὐτόν» (Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 129).

Στά ἀποσπάσματα αὐτά καί σε ἄλλα παρόμοια ὁ ἅγιος Καβάσιλας τονίζει μία ἀλήθεια, που ἔχει πολύ μεγάλη ἀνθρωπολογική σημασία. Ὅτι ἡ Παρθένος ἀγωνίσθηκε μέ ὅλες της τίς δυνάμεις νά προσφέρει τήν ὑπαρξί της στόν Θεό καί αὐτό ἐξ ὀνόματος ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ νίκη αὐτή τῆς Παρθένου, γράφει πάλι ὁ ἅγιος Καβάσιλας, εἶναι σάν νά τήν ἐπέτυχαν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι.

Ἐπομένως, συμπεραίνουμε, δέν εἶναι ἀδύνατον στόν καθένα ἀπό μᾶς νά προσφέρει μέ τήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ στόν Κύριο τήν ὑπαρξί του ὅσο γίνεται καθαρῆ καί ἐλεύθερη ἀπό τήν ἀρρώστεια τῆς ἁμαρτίας.

Ἐδῶ κρίνεται ἡ προσφορά τῆς ἐλευθερίας μας στόν Θεό. Ἡ Κυρία Θεοτόκος προσέφερε ὅλη της τήν ἐλευθερία, τόσο δυνατά καί ἀποφασιστικά, που στήν προθυμία τῆς ψυχῆς της, κατά τόν ἅγιο Καβάσιλα, δέν μπόρεσε νά ἀντέξῃ «τό τεῖχος ἐκεῖνο που χώριζε ὀλόκληρη τήν οἰκουμένη ἀπό τόν Θεό ... καί ἔφθασε ἡ ἀρετή μιᾶς ψυχῆς νά σταματήσει τήν κακία τῶν ἀνθρώπων ὅλων τῶν αἰώνων» (Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 127).

Πῶς ἀγωνίσθηκε ἡ Παρθένος γιά νά προσφερθῆ ὀλοκληρωτικά στόν Θεό, μᾶς τό λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμάς στήν περίφημη ὀμιλία του *Εἰς τά Εἰσόδια*. Εἰσέρχεται ἡ Παρ-

θένος τριετής στά Ἅγια τῶν Ἁγίων καί ἐκεῖ «πρός τόν Θεόν μόνον ἔβλεπε, τόν Θεόν εἶχε μόνον τροφήν της, εἰς τόν Θεόν μόνον ἐπρόσεχε, καί εἰς τόν Θεόν μόνον ἦτο ἀφιερωμένη... Ἐσπλαχνίσθη τό ἀνθρώπινον γένος, καί ἐζήτηε νά εὔρη ἕνα ἰατρικόν τοῦ τοιοῦτου μεγαλωτάτου κακοῦ. Ὅθεν καί ἀπεφάσισε νά ἐνωθῆ τῷ Θεῷ μέ ὄλον της τόν νοῦν, καί οὕτω νά κάμη τήν μεσιτείαν διά λόγου μας, καί νά βιάσῃ τόν ἀβίαστον Θεόν, ὥστε νά τόν τραβίσῃ εἰς ἡμᾶς τό ὀγληγορώτερον... Ἀπετίναξε (λοιπόν) κάθε σχέσιν ἀνέβη ἐπάνω ἀπό κάθε ἀγάπην ἕως καί αὐτοῦ τοῦ ἰδίου σώματός της καί οὕτω ἤνωσε τόν νοῦν της εἰς τόν ἑαυτόν του μέ μίαν στροφήν καί προσοχήν ... καί ἐνωθεῖσα μέ τόν Θεόν καί ὁμοιωθεῖσα μόνη αὐτή ἀπό ὅλους τούς ἀπ' αἰῶνος ἁγίους, ἐτελείωσε τήν πρὸς Θεόν μεσιτείαν διά τήν σωτηρίαν μας ... καί μέ τήν πρὸς Θεόν παρρησίαν της ἐκατόρθωσε τό μέγα καί ὑπερμέγα τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας μυστήριον» (Μετάφρ. ἁγ. Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, Περιοδ. «Ἅγιος Νεκτάριος» Θεσ/νίκη 1981, σελ. 164-165, 170).

Ἡ Παρθένος ἦταν πιά ἔτοιμη νά δεχθῆ τόν Λόγο τοῦ Πατρός στά σπλάγχνα της. Ἡ πραγματοποίησις τῆς προαιωνίου Βουλῆς ἦταν δυνατή. Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, στό πρόσωπο τῆς Παναγίας, προσφέρεται μέ ὅλη τήν δύναμι τῆς ἐλευθερίας της στόν Θεό.

Ἐδῶ δύο ἐλευθερίες συνεργάζονται. Ἡ θεία ἐλευθερία καί ἡ ἀνθρωπίνη ἐλευθερία. Ὁλος ὁ Θεός ἐλεύθερα καί μέ ἀγάπη προσφέρεται στόν ἄνθρωπο. Στό πρόσωπο τῆς Παναγίου Θεοτόκου Μαρίας, ὁ ἄνθρωπος προσφέρει ὅλη του τήν ἐλευθερία στόν Θεό. «Ἰδοῦ ἡ δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατά τό ρῆμα σου», εἶπε ἡ ἁγία Παρθένος στόν ἀρχάγγελο Γαβριήλ, καί ὁ

Χριστός σαρκουῖται. Ὁ Θεός γίνεται ἄνθρωπος καί τό δράμα τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας λαμβάνει τέλος.

* * *

Δέν εἶναι τυχαία σύμπτωσης νά ἐορτάζουμε τήν ἴδια ἡμέρα τόν Εὐαγγελισμό καί τήν ἐπέτειο τῆς ἐθνικῆς μας παλιγγενεσίας.

Ὁ Εὐαγγελισμός, καρπός τῆς προσφορᾶς τῆς ἐλευθερίας τῆς Παρθένου, ἀποτελεῖ τό προοίμιον τῆς πνευματικῆς μας ἀναγεννήσεως. Ἡ 25η Μαρτίου, καρπός τῆς αὐτοθυσίας τοῦ σκλαβωμένου Γένους, ἀποτελεῖ τό προοίμιον τῆς παλιγγενεσίας.

Γιά νά γίνη ὁ Εὐαγγελισμός, αἰτία στάθηκε ἡ Παρθένος. Γιά νά γίνη δυνατή ἡ ἀνάστασις τοῦ Γένους, αἰτία στάθηκε ἡ παράδοσις πού ἡ Παναγία Παρθένος ἄφησε στήν Ἐκκλησία μας καί τό Γένος μας.

Τό δράμα τῆς ἐθνικῆς μας ἐλευθερίας ἦταν στήν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Κράτησε πολλούς αἰῶνες, γιά λόγους πού ἡ ἀγαθότης Του γνωρίζει καί ἡ φιλάνθρωπία Του ἐπέτρεψε στό Γένος τῶν Ἑλλήνων καί τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων.

Ἡ λαχτάρα τῆς ἐλευθερίας δέν ἔλειψε ἀπό τά στήθη τῶν ὑποδούλων. Καλλιεργήθηκε, μεγάλωσε, θέριεψε καί ἔγινε τό θαῦμα τοῦ 1821. Ἡ 25η Μαρτίου εἶναι τό σύμβολό του.

Ἀκούγονται καί γράφονται πολλές ἐκδοχές γιά τίς ρίζες τῆς ἐθνικῆς μας παλιγγενεσίας. Ὅμως, ἄν διάφορες ἀπόψεις θέλουν νά τήν ἀποδίδουν στίς ἀρχές τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἢ στήν πάλη τῶν τάξεων, ἡ ψυχή τοῦ λαοῦ μας αἰσθάνεται ὅτι ἡ ἐθνική μας ἐλευθερία ἦταν ὁ καρπός τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας τοῦ Γένους. Ἡ πνευματική ἐλευθερία δικαιολογεῖ τήν αὐτοθυσία του, πού δέν μπορεῖ νά δικαιολογηθῇ λογικά.

Μιά αὐτοθυσία πού μόνο στήν Πίστι μας καί στήν Παράδοσί μας μπορεῖ νά βασιστεῖ.

Ὅπως εἶπαμε νωρίτερα, πρώτη ἀπό ὅλους τούς ἀνθρώπους ἡ Παρθένος Μαρία ξεπέρασε σέ τέλειο βαθμό τά δεσμά τῆς φύσεως καί προσέφερε τήν ἐλευθερία της στόν Θεό. Κοντά της ἀκολούθησαν ὅλοι οἱ Ἅγιοι καί ἀκολουθοῦμε Χάριτι Χριστοῦ ὅλη ἡ Ἐκκλησία, ὅπως εὐστοχα ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης ἐρμηνεύει τήν εἰκόνα τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, ὅπου τό φαλμικό «ἀπενεχθήσονται παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς, ἀπενεχθήσονται ἐν εὐφροσύνῃ καί ἀγαλλιάσει» βρίσκει τήν εἰκαστική του ἔκφρασι.

Τό Γένος μας ἀκολούθησε τήν Παναγία στόν Ναό. Τήν μιμήθηκε, ὅσο εἶναι δυνατόν. Σήκωσε τόν νοῦ του, ὅπως ἐκείνη, φηλά, τόν ἔνωσε μέ τόν Θεό. Ἀνέδειξε ἀγίους, ἀσκητές, μάρτυρες. Ἰδίως στά χρόνια τῆς σκλαβιᾶς ἀνέδειξε νεομάρτυρες. Οἱ ἥρωες τοῦ '21 ἦταν παιδιά αὐτοῦ τοῦ λαοῦ. Ὁ Φώτης Κόντογλου γράφει γιά τήν ἐλληνίδα μάνα αὐτῆς τῆς περιόδου: «ἦταν ἡσυχη, λιγομίλητη, ἀπροσποίητη· εἶχε μιά ἱεροπρέπεια, πού μοῦ ἔκανε βαθειά ἐντύπωση, σάν νά εἶχα μπροστά μου κάποιο ἁγιασμένο πρόσωπο ... ὦ, βλογημένη γυναίκα, τί δύναμη πού εἶχες μέσα σου! ... Νά, τέτοιες ἦταν οἱ μανάδες πού γεννούσανε παλληκάρια σάν τό Θανάση Διάκο, σάν τόν Τζαβέλλα, τόν Νικηταρά, τόν Κολοκοτρώνη, τόν Μακρυγιάννη, τόν Βλαχάβα...» (Εὐλογημένο καταφύγιο, ἔκδ. Ἀκρίτας, 1987, σελ. 88-89).

Νά εἶσαι χριστιανή μάνα αὐτή τήν ἐποχή ἰσοδυναμοῦσε μέ μαρτύριο, μέ ἐκούσιο μαρτύριο. Οἱ ἐξομώσεις τῶν οἰκείων ἔκαναν τό μαρτύριο ἀβάσταχτο. «Τά παιδιά τοῦ ἐξομώτη -κάτω

των 12 ἐτῶν— ἀκολουθοῦσαν αὐτονόητα τὸν πατέρα. Τῆς μάνας ὁ λόγος δὲν τῆς ἔπεφτε. Ἐάν ἦταν μεγαλύτερα, ἔπρεπε ἢ μητέρα τους νὰ τὰ πάει στὸν καθῆ καὶ νὰ πάρουν βεβαίωση ὅτι εἶναι χριστιανοί. Ἐάν σιωποῦσε, ἐθεωροῦνταν αὐτονόητα Τοῦρκοι. Εἶναι δύσκολο νὰ φανταστεῖ κανεὶς στίς σωστές του διαστάσεις τὸ μαρτύριο τῶν γυναικῶν, ὅταν γύριζαν στὸ σπίτι τοῦ ἐξομῶτη συζύγου μὲ αὐτὴ τῆ βεβαίωση!... Αὐτές οἱ ἄγνωστες μανάδες, ὅποια ἡλικία κι ἂν εἶχαν, σ' ὅποια κοινωνικὴ τάξη κι ἂν ἀνήκαν, ἕνα ἤξεραν πολὺ καλά. Πὼς ὅποιος ἀρνηθεῖ τὸ Χριστό, ἀρνιέται καὶ τὴν πατρίδα. Τῶχαν δεῖ πολλές φορές στὰ πρόσωπα τῶν συγχωριανῶν τους πού ἀλλαξοπίστησαν» (Πρβλ. Ἄπ. Ε. Βακαλοπούλου. Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, Τόμ. Β', Θεσ/νίκη 1976, σελ. 57).

Τέτοιες μάνες γέννησαν νεομάρτυρες, σάν τὴν ἀγία Ἀκυλίνα καὶ τὸν ἅγιο Κωνσταντῖνο τὸν Ὑδραῖο. Πιστές στὸν Χριστό, στὴν Παναγία, στὴν Ὁρθοδοξία.

Καὶ τὸ σύνολο τῶν ἀγίων νεομαρτύρων ἦταν ἢ πιὸ ἀπτή ἀπόδειξις ὅτι τὸ Γένος, παρὰ τοὺς πολλοὺς ἐξισλαμισμοὺς, κρατήθηκε στὴν Παράδοσί του. Ἡ θυσία τους ἦταν ἢ ἀποτελεσματικότερη ἀντίστασις στὸν κατακτητὴ, ἀλλὰ καὶ ἢ ἰσχυρότερη μαρτυρία ὅτι τὰ κριτήρια τῆς ἀντιστάσεώς τους δὲν ἦταν «ἐνδοκοσμικά καὶ καιρικά». Ἡ αὐτοθυσία τους ἦταν προσφορά τῆς ἐλευθερίας τους γιὰ τὸν Χριστό καὶ τὸ Γένος ἀνάλογη μὲ τὴν προσφορά τῆς ἐλευθερίας τῆς Παναγίας κατὰ τὸν Εὐαγγελισμό της.

Παρόμοια μὲ τοὺς ἀγίους νεομάρτυρες κινήθηκαν καὶ οἱ ἡρώες καὶ οἱ ἐθνομάρτυρες τοῦ '21.

Ὁ στρατηγὸς Μακρυγιάννης, ὁ πιὸ ἀντιπροσωπευτικὸς ἀπὸ τοὺς ἀγωνιστὰς τῆς ἐλευθερίας, περιγράφει αὐθεντικά ὅτι ἡ ἐθνικὴ ἐλευθερία ἦταν τὸ κατόρθωμα ἀνθρώπων πού ζοῦσαν οἱ ἴδιοι τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία, καὶ ὅτι τὰ δεινὰ πού ἔφεραν οἱ κολακεῖες, οἱ φατρίες καὶ ὁ διχασμὸς ἦταν συνέπεια τῶν παθῶν καὶ τῆς ἰδιοτελείας ἡμετέρων καὶ ξένων. Τὰ πάθη καὶ ἡ ἰδιοτέλεια δὲν ἦσαν ἢ παράδοσις τοῦ Γένους, ἀλλὰ ἢ ἁμαρτία του.

Ὁ Στρατηγὸς δὲν ἤξερε ἀπὸ ἰδιοτέλεια. Ἐλεγε: «Ἐγὼ δὲν ξέρω ἀπὸ κολακεῖες καὶ πάντοτες τοῦ εἶπα (τοῦ βασιλέως) τὴν ἀλήθεια. Ὅ,τι γράφω ἐδῶ τοῦ τό εἶπα καὶ στοματικῶς πολλάκις, ὅτι σ' αὐτεῖνη τὴν πατρίδα ὁπού βασιλεύει αὐτός, ὅσο νὰ γένη ἔτοιμον τὸ βασίλειον ἔλυωσαν λιοντάρια—ἐγὼ μπρὸς σ' ἐκείνους εἶμ' ἕνας φύλλος. Ὅμως ἔκανα κι' ἐγὼ ὅ,τι μποροῦσα. Εἶχα δύο ποδάρια, τζακίστη τὸ ἕνα, εἶχα δύο χέρια, ἔχω ἕνα τὴν κοιλιά μου τρύπια, τὸ κεφάλι μὲ δύο τρυπες. Τὸ λοιπὸν ἂν θέλωμεν τὸ λίγο νὰ γένη μέγαλον, πρέπει νὰ λατρεύωμεν Θεόν, ν' ἀγαπᾶμε πατρίδα· ν' ἀχῶμεν ἀρετὴ, τὰ παιδιὰ μας νὰ τὰ μαθαίνωμεν γράμματα κι' ἠθικὴ» (Γιάννη Βλαχογιάννη. Ἀρχεῖον. Ἀπομνημονεύματα Στρατηγοῦ Ἰωάννου Μακρυγιάννη. Ἐκδ. Χρ. Γιοβάνης, Ἀθῆναι 1968, Τόμ. Β', σελ. 413).

Οὔτε μὲ τὸ φέμα καὶ τὸν δόλο συμβιβάστηκε ποτέ. Γράφει: «Διὰ νὰ μιλῶ τὴν ἀλήθεια κατατρέχομαι κι' ἀπὸ βασιλέα κι' ἀπὸ προκομμένους. Θέλουν τὴν ἀλήθεια κι' ὅποιος τὴν εἰπῆ κιντυνεύεται. Ἀλήθεια, ἀλήθεια, πικριά ὁπού εἶσαι! Οὔτε οἱ βασιλεῖς σέ ζυγώνουν, οὔτε οἱ προκομμένοι, μόνον ρωτοῦν διὰ σένα καὶ ὕστερα σέ κατατρέχουν!» (Γιάννη Βλαχογιάννη, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 101).

Μόνο τήν θυσία γνώριζε ὁ μέγας ἥρωας τῆς Ἐθνεγεροσύνης καί κατόπιν στηλοβάτης τῆς συνταγματικῆς ἐλευθερίας στό νεοελληνικό κράτος. Χάριν αὐτῆς τῆς τελευταίας ἔγραφε στήν διαθήκη-διακήρυξί του, κυκλωμένος ἀπό τά στρατεύματα τῶν Βαυαρῶν τοῦ Ὁθωνος: «Εἰς δόξαν τοῦ δίκιου καί μεγάλου Θεοῦ. Κύριε Παντοδύναμε! Ἐσύ, Κύριε, θά σώσης αὐτό τό ἄθωο ἔθνος. Εἴμαστε ἀμαρτωλοί, εἶσαι Θεός! Ἐλέησέ μας, φώτισέ μας, ἔνωσέ μας καί κίνησέ μας ἐναντίον τοῦ δόλου καί τῆς ἀπάτης, τῆς συστηματικῆς τυραγνίας τῆς πατρίδος καί τῆς θρησκείας. Εἰς δόξαν σου, Κύριε, σηκώνεται ἀπόψε ἡ σημαία τῆς λευτεριάς ἀναντίον τῆς τυραγνίας! Πατριῶτες! Πεθαίνω διά τήν Πατρίδα. Στέκω εἰς τόν ὄρκον μου τόν πρῶτον. Δέν μπορῶ, Πατρίδα, νά σέ βλέπω τοιούτως καί τῶν σκοτωμένων τά παιδιά καί οἱ γριγιές νά διακονεῦν καί τίς νιές νά τίς βιάζον διά κομμάτι ψωμί εἰς τήν τιμή τους οἱ ἀπατεῶνες τῆς πατρίδος. Γιομάτες οἱ φυλακές ἀπό ἀγωνιστάς καί στά σοκάκια σου διακονεῦν αὐτεῖνοι οἱ ἀγωνισταί, ὅπου χύσανε τό αἷμα τους διά νά ξαναειπωθῇ “πατρίδα Ἑλλάς”. Εἴτε ἐλευτερία κατὰ τούς ἀγῶνες μας καί θυσίες μας, εἴτε θάνατος σ’ ἐμάς. Πεθαίνω ἐγώ πρῶτος ἀπόψε» (Γιάννη Βλαχογιάννη. Ἐγγραφα τοῦ Στρατηγοῦ Ἰωάννου Μακρυγιάννη, Ἐκδ. Χρ. Γιόβανης, Ἀθήναι 1968, Τόμ. Γ’, σελ. 310-311).

Αὐτό τό ἦθος γιγάντωσε τό Γένος. Μέ τό Κρυφό Σχολεῖο, τά Μοναστήρια, τούς νεομάρτυρες καί τούς ἐθνομάρτυρες. Ὅλα ἦταν μιά θυσία. Γι’ αὐτό καρποφόρησε ἡ Ἐθνεγεροσύνη.

* * *

Ἐορτή τοῦ Εὐαγγελισμοῦ σήμερα καί ἐπέτειος ἐορτή τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἐθνους. Κάνοντας μιά αὐτοκριτική διαπι-

στώνουμε ὅτι ὡς ἄτομα καί ὡς ἔθνος δέν ἀκολουθοῦμε πάντοτε πιστά τήν ὁδὸ πού ἐγκαινίασε ἡ Παναγία μας καί δέν προσανατολιζοῦμε τήν ἐλευθερία μας στόν Θεό. Τήν κατευθύνουμε ἐγωιστικά στόν ἑαυτό μας καί ἀδικοῦμε γιά τόν λόγο αὐτό καί τούς ἑαυτούς μας καί τό ἔθνος μας.

Ἐεχνοῦμε ὅτι ἡ ἐλευθερία μας καταξιώνεται ὅταν ἀγαπητικά τήν προσφέρουμε στόν Θεό καί κάνουμε ὑπακοή στό ἅγιο θέλημά Του. Προτιμοῦμε τήν ψευδοελευθερία τοῦ ἐγωισμοῦ μας ἀπό τήν ἀληθινὴ ἐλευθερία τῆς ἀγάπης.

Πόσα δεινά δέν ὑποφέρουμε ἐξαιτίας τῆς ψευδοελευθερίας τοῦ ἐγωισμοῦ; Ἡ ζωὴ μας γεμάτη προβλήματα, τά πιό πολλὰ δημιουργημένα ἀπό τίς ἐγωιστικὲς μας ἐπιλογές.

Ὁ Χριστός σαρκώθηκε καί ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία μᾶς παρέδωσε τήν δισχλιετῆ παράδοσι τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀγάπης. Ἐμεῖς, παρά ταῦτα, ζοῦμε σάν νά μή ἦλθε ὁ Χριστός στήν γῆ, ζοῦμε ἀκόμη τό δρᾶμα τοῦ δεσμώτη Προμηθέα.

Ἀμέτρητο πλῆθος ἀγίων διά τῶν αἰῶνων μᾶς ἄφησαν ἐντυπωσιακά παραδείγματα ἐλευθερίας ἀπό τά δεσμά τοῦ κόσμου, τῶν παθῶν, τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου. Ἐμεῖς ὅμως δέν δείχνουμε ἐπιμέλεια νά τούς μιμηθοῦμε καί γι’ αὐτό δέν μποροῦμε νά ἀναχθοῦμε στό ὕψος τῆς δικῆς τους ἐλευθερίας.

Ὁ ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης, ὁ ὁποῖος τόσο ἔντονα ἐβίωσε στίς ἀρχές τῆς μοναχικῆς του ζωῆς τήν τραγικότητα τῆς ἀνελευθερίας μακρὰν τοῦ Θεοῦ, στό τέλος τῆς ζωῆς του ἔγραφε: «Εἶμαι γέρον καί ἀναμένω τόν θάνατον, καί γράφω τήν ἀλήθειαν ἐξ ἀγάπης πρὸς τόν λαόν, διά τόν ὅποιον ἀδημονεῖ ἡ ψυχὴ μου. Ἴσως σωθῆ ἔστω καί μία ψυχὴ, καί δι’ αὐτήν θά εὐχαριστῶ τόν Θεόν. Ἄλλ’ ἡ καρδία μου ἀλγεῖ δι’ ὄλον τόν

κόσμον καί δέομαι ὑπέρ αὐτοῦ μετά δακρῶν, ἵνα πάντες μετανοήσουν καί γνωρίσουν τόν Θεόν καί ζήσουν ἐν ἀγάπῃ καί γευθοῦν τῆς γλυκύτητος τῆς ἐλευθερίας ἐν τῷ Θεῷ... Ὅταν τό Ἅγιον Πνεῦμα συγχωρῇ εἰς ἡμᾶς τάς ἀμαρτίας, τότε ἡ ψυχὴ λαμβάνει τήν ἐλευθερίαν νά προσεύχηται εἰς τόν Θεόν μετά καθαροῦ νοός... Καί τοῦτο εἶναι ἡ ἀληθινὴ ἐλευθερία. Χωρίς δέ τοῦ Θεοῦ ἐλευθερία ἀδύνατον νά ὑπάρχη...» (Ὁ ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης, 1995, σελ. 434-435).

Εἶναι λυπηρό, ἐνῶ ἔχουμε στήν ἀγία Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας μας τόσο ἰσχυρά καί ἀκαταμάχητα πειστήρια, ὅτι ἡ ἐλευθερία μας βρίσκεται στόν Χριστό καί ἔχει ὡς αἰτία τήν Παναγία Θεοτόκο Μαρία, οἱ νεοέλληνες νά λησμονοῦμε αὐτή τήν Παράδοσι καί νά ἀναζητοῦμε σέ ἀλλότριους χώρους τήν ἐλευθερία μας.

Πολλοί τήν ἀναζητοῦμε στόν ὕλισμό τῆς συγχρόνου κοινωνίας μας, στό Χρηματιστήριο, στό καζίνο, στό εὐκόλο κέρδος, στίς ἀπολαύσεις.

Πολλοί σύζυγοι γίνονται δοῦλοι τῶν αἰσχυρῶν παθῶν, γιά νά ζήσουν δῆθεν ἐλεύθεροι, μακριά ἀπό τίς δεσμεύσεις πού ἀπαιτεῖ ἡ οἰκογένεια. Διαλύουν τήν οἰκογένεια, ἐγκαταλείπουν σύντροφο καί παιδιά, γιατί νομίζουν ὅτι ἀλλοῦ θά βροῦν τήν ἐλευθερία τους. Ζητοῦν νά ἀποποιηθοῦν τόν ἐλαφρό ζυγό τοῦ Χριστοῦ, τῆς χριστιανικῆς συζυγίας, καί γίνονται δέσμιοι σέ χίλια δύο δεσμά πού κάνουν ἀβίωτη καί τήν δική τους ζωὴ καί ὅσων δυστύχων ὑπάρξεων ἄφησαν πίσω τους.

Πολλές μητέρες καί νέες κοπέλλες ζητοῦν τήν ἐλευθερία τους στήν μεγάλη ἀμαρτία τῶν ἐκτρώσεων, ἀλλά ἐνῶ νομίζουν ὅτι προσωρινά ἀνακουφίζονται, στήν πραγματικότητα βυθίζονται στίς τύψεις, ταλανίζονται συχνά ἀπό τό ἄγχος καί

στό σύνολό τους οἱ ἐκτρώσεις γίνονται αἰτία νά δημιουργοῦνται πολλά ἀπρόβλεπτα κοινωνικά προβλήματα.

Τά νέα παιδιά ἀναζητοῦν τήν ἐλευθερία τους στά ναρκωτικά, ἀλλά σύντομα γίνονται ὑποχέιρια τῆς πιό στυγνῆς ἀνελευθερίας, ἔρμαια στά δίχτυα τῶν ἐμπόρων, δέσμια τοῦ τυραννικοῦ ἐθισμού, τῆς ἀκατανίκητης ἀνάγκης νά ἱκανοποιηθῇ τό πάθος μέ κάθε κόστος σέ χρήματα, σέ οἰκογενειακή ἡρεμία, σέ κοινωνική ἰσορροπία, σέ ζωές.

Δέν θά ἀναφέρω ἄλλες μορφές σύγχρονης σκλαβιάς, φειδόμενος τοῦ χρόνου καί γιατί εἶμαι βέβαιος ὅτι τίς γνωρίζουμε.

Θά ἀναφέρω μόνο τήν συλλογική μας εὐθύνη ὡς Ἕθνος, πού ἐπιτρέπουμε νά ἀπεμπολῆται στόν τόπο μας ἡ ἑλληνορθόδοξος Παράδοσις μας σάν κάτι ἄχρηστο ἢ καί νά ὑβρίζεται σάν κάτι ἀνασχαιτικό τῆς πορείας τοῦ Ἕθνος πρὸς τήν δῆθεν καταξίωσί του. Εἶναι λυπηρό ὅτι στήν Παιδεία ἀπεμπολοῦνται ἀρχές καί παράδοσις αἰῶνων καί εἰσάγονται διδασκαλίες πού ἀπομακρύνουν τοὺς νέους ἀπό τόν Χριστό καί τήν χριστιανική σεμνότητα καί ἠθική, καί θέτουν σέ κίνδυνο τήν σωτηρία καί τήν ψυχосоματική ἰσορροπία τῶν παιδιῶν. Εἶναι λυπηρό ὅτι οἱ ἐπιλογές τοῦ Ἕθνος δέν εἶναι ὁ Χριστός, ἡ Ἐκκλησία, ἡ φιλοπατρία, ἡ ἀγιότης, τό ἑλληνορθόδοξο ἦθος, ἀλλά ἀκολουθοῦνται πρότυπα ἀλλότρια, ἀνθρωποκεντρικά, πού προσβάλλουν τόν ἄνθρωπο, τήν θεοδώρητη ἐλευθερία του, καί ἀπειλοῦν τήν ἴδια τήν ὑπόστασι τοῦ Ἕθνος.

Ὅμως, ὅλοι ἐμεῖς, πού συναχθήκαμε σήμερα νά τιμήσουμε καί νά ἐγκωμιάσουμε τήν Παναγία μας, κατανοοῦμε μαζί μέ τόν μακαριστό π. Δημήτριο Στανιλοάε, ὅτι: «μέ τόν Θεό αἰσθανόμεσθε τελείως ἐλεύθεροι ... Ὁ ἄνθρωπος πραγματοποιεῖ

τήν ἐλευθερία του, ὄχι μόνο παίρνοντάς την ἀπό τόν Θεό διά τῆς προσευχῆς, ἀλλά δίνοντας κι ὁ ἴδιος τόν ἑαυτό του στόν Θεό ... Μιά ἐλευθερία, πού τήν ἐξασφαλίζουμε μακρῶς ἀπό τόν Θεό, ἀπό τόν ὁποῖο προέρχεται, δέν εἶναι ἀληθινή» (Προσευχή, ἐλευθερία, ἀγιότητα, Ἀθήνα 1980, σελ. 38-41).

Κατανοοῦμε ὅτι ὁ δρόμος πού χάραξε πρώτη ἡ Κυρία Θεοτόκος δέν εἶναι εὐκόλος, εἶναι σταυρικός, θέλει ἀγῶνα, ἄσκησι, προσευχή. Ἔχουμε τήν βεβαιότητα ὅτι γι' αὐτό τόν λόγο δίνει ἀνάπαυσι καί εἰρήνη. Ὁδηγεῖ στήν ἐλευθερία ἀπό κάθε μορφῆς ἀνελευθερία: προσωπική, οἰκογενειακή, κοινωνική, ἐθνική.

Εὐγνωμονοῦμε τήν Παναγία μας. Τήν δοξάζουμε. Τήν εὐχαριστοῦμε γιά τήν πολλή θεομητορική της ἀγάπη. Τήν ὑμνοῦμε, ἄν καί ὄχι ἐπαξίως, ἀπευθύνοντάς της πολλές φορές τόν ἀρχαγγελικό ὕμνο «χαῖρε Νύμφη ἀνύμφευτε» καί μέ τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ ἀναφωνοῦμε: «ᾠ θειοτάτη Παρθένε, πῶς νά παραστήσω ὅλα σου τά χαρίσματα; πῶς νά σέ δοξάσω τόν τῆς δόξης θησαυρόν; καί μοναχή αὐτή ἡ ἰδική σου ἐνθύμησις ἀγιάζει ἐκεῖνον ὅπου τήν ἐνθυμεῖται, καί ἡ πρός ἐσένα μοναχή νεῦσις καθαρώτερον κάμνει τόν νοῦν καί εἰς ὕψος ἀναβιβάζει» (Λόγος εἰς τά Εἰσόδια).

Τήν παρακαλοῦμε νά μᾶς συγχωρῇ γιά τά λάθη μας. Τήν ἱκετεύουμε νά σκεπάξῃ τήν Πατρίδα μας μέ τήν παναγία Σκέπη της καί νά φυλάξῃ τό Ἔθνος ἀπό ὄρατους καί ἀοράτους κινδύνους, νά διορθώσῃ τά μεγάλα σφάλματά μας καί νά πρεσβεύῃ στόν Υἱό της καί Θεό μας νά βαδίζουμε τήν ὁδό τῆς ἀληθινῆς ἐλευθερίας καί σωτηρίας. Ἀμήν.

ΜΝΗΜΗ
π. ΚΟΣΜΑ
ΓΡΗΓΟΡΙΑΤΟΥ
(†1989)

Συμπληρώνονται δεκαπέντε χρόνια από την μακαρία κοιμήσι του π. Κοσμᾶ, πού ἐπῆλθε μέ τόν μαρτυρικό του θάνατο τήν 27η Ἰανουαρίου 1989 στόν ἐπικίνδυνο δρόμο ἀπό τό Λουμπουμπάσι στό Κολουέζι τοῦ Κονγκό.

Ἀνήρχετο καί αὐτός, ὅπως ὁ Διδάσκαλός του, πρὸς τό ἰδικό του πάθος, πρὸς τά ἰδικά του Ἱεροσόλυμα. Ἀπό ἀγάπη πρὸς τόν θυσιασθέντα Χριστό καί πρὸς τοὺς ἐλαχίστους ἀδελφούς του, τοὺς ταπεινοὺς, τοὺς καταφρονημένους, τοὺς πονεμένους τῆς Ἀφρικῆς.

Ἐκεῖ ἄφησε τήν τελευταία του πνοή. Ἐκεῖ παρέδωσε τήν μακαρία ψυχή του στά χέρια τοῦ ζῶντος Θεοῦ. Ἐκεῖ υπέγραψε μέ τό αἷμα του τό συμβόλαιο τῆς παντοτινῆς συνεργασίας του μέ τόν λαό τῆς Ἀφρικῆς. Ἐκεῖ ἐπότισε μέ τό αἷμά του τό δένδρο τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας, γιά νά εἶναι ἀειθαλές καί εὐκαρπο.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη τέκνον ἐν Κυρίῳ, ἀδελφέ καί πατέρα μας.

Ναί, ἦσουν τέκνον πνευματικόν, προηγούμενος καί ἄλλων Πατέρων καί Πνευματικῶν, καί τελευταῖα καί τῆς ἐλαχιστότητός μου, ἀφοῦ δι' ἐμοῦ ἔγινες μοναχός καί χειραγωγῆθης πρὸς τήν Ἱερωσύνη καί τό τοῦ Πνευματικοῦ ἀξίωμα.

Τώρα ὅμως ἔγινες καί πατέρας μας, γιατί μέ τήν θυσία σου καί τήν ἐκούσιο συνανάβασί σου στόν Σταυρό τοῦ Χριστοῦ ὑποδεικνύεις καί σέ μᾶς τήν ὁδό τοῦ Σταυροῦ, ὡς τήν μόνη ὁδό σωτηρίας καί ἀληθινῆς βοήθειας καί συμπαραστάσεως πρὸς τοὺς πάσχοντες καί ἀγνοοῦντες τόν Χριστό συνανθρώπους μας. Ναί, τώρα σιωπηλά, ἀπό τόν τάφο σου μᾶς μυσταγωγεῖς στά κρεῖττονα καί αἰώνια.

Ἡ θυσία σου ἐδῶ καί δεκαπέντε χρόνια καρποφορεῖ. Πολλοί ἀφρικανοὶ ἀδελφοὶ προστίθενται στους δια σου κατηχηθέντας καί πιστεύσαντας. Πολλοὶ χαριτώνονται, σώζονται, ἀγιάζονται. Οἱ διάδοχοί σου, μέ ἐπικεφαλῆς τόν π. Μελέτιο, μέ τίς ἰδικές σου εὐχές καί τό ἰδικό σου παράδειγμα συνεχίζουν τόν δύσκολο ἀγῶνα τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου ἐν γῆ ἄλλοτρίᾳ.

Ὁ τάφος σου, πίσω ἀπό τό Ἱερό Βῆμα τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Κολουέζι, εἶναι προσκύνημα τοῦ ἱεροῦ Κλήρου καί τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ.

Αὐτός ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ.κ. Πέτρος, ὁ ἐμψυχωτής καί ἀρχηγός τῶν Ἱεραποστόλων τῆς Ἀφρικῆς, προσῆλθε, γιά νά σοῦ φάλη τρισάγιο καί νά τιμήσῃ τήν θυσία καί προσφορά σου.

Βάζουμε κι ἐμεῖς νοερῶς μετάνοια καί προσκυνοῦμε ἐκεῖ πού ἀναπαύεται τό κουρασμένο καί ἱερό σου σκῆνωμα.

Ἄναπαύου, ἀδελφέ. Ἡ θυσία σου δέν ἀπέβη ἐπί ματαίῳ. Ἡ ἔρημος ἐξήνθησε. Ὅλο καί περισσότερος λαός συνάγεται γύρω ἀπό τόν Σταυρωθέντα καί Ἀναστάντα Κύριο. Ὅλοι αὐτοί εἶναι καί ἰδικά σου παιδιά, γιά τά ὅποια θά πῆς στόν Κύριο κατά τήν ἔνδοξο Δευτέρα Παρουσία του: «Ἴδού ἐγώ καί τά παιδιά ἃ μοί ἔδωκας, ὁ Θεός» (Ἐβρ. β' 13).

Ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου
† Ἀρχιμ. Γεώργιος

Σεπτέμβριος 2003

π. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
ΣΙΩΝΙΔΗΣ
(1928-2002)

Τήν Τετάρτη, στις 11 Δεκεμβρίου τοῦ 2002, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ὁ ἐφημέριος τοῦ Μετοχίου «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» Σταυρουπόλεως τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς, ἀείμνηστος π. Διονύσιος Σιωνίδης, ὁ ἱατρός καί θεολόγος, κυρίως ὅμως ὁ εὐλαβῆς λειτουργός τοῦ Κυρίου, πού ἀπό πολύ νέος ἀγάπησε μέ πολύ πόθο τήν Ἐκκλησία Του καί κάθε τί πού ἀνήκει σ' Αὐτήν.

Ὁ π. Διονύσιος γεννήθηκε τόν Αὐγούστο τοῦ 1928 στήν Θεσσαλονίκη ἀπό πολύ εὐλαβεῖς γονεῖς. Ἐφοίτησε στό Πειραματικό σχολεῖο Θεσσαλονίκης. Σέ ἡλικία 15 ἐτῶν ἐπισκέφθηκε γιά πρώτη φορά τό Ἅγιον Ὄρος, τό ὁποῖο καί ἀγάπησε πολύ. Ἐκτοτε τό ἐπεσκέπτετο πολύ συχνά. Τό 1950 εἰσήχθη στήν Ἱατρική Σχολή Θεσσαλονίκης. Μετά τό πέρασ τῶν σπουδῶν του ἔρχεται στήν Ἱερά Μονή Διονυσίου Ἁγίου Ὁρους, ὅπου καί παρέμεινε λίγους μῆνες. Τό 1971 νυμφεύεται τήν εὐλαβε-

στάτη Ἄννα, μέ τήν ὁποία ἀπέκτησε 5 τέκνα. Τά δύο ὅμως ἀπό αὐτά θά ἐγκαταλείψουν πολύ νωρίς τήν ἐπίγεια ζωή. Ὡς ἱατρός ἐξήσκησε στό ἔπακρο τήν ἐντολή τῆς εὐαγγελικῆς πρὸς τοὺς πάσχοντας ἀγάπης. Ἦταν ἄκρως ἀφιλοχρήματος καί ἐλεήμων πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς. Τό 1978 ἐγγράφεται μετὰ τῆς συζύγου του στήν Θεολογική Σχολή τῆς Θεσσαλονίκης, τήν ὁποία καί περατώνει. Μετά τήν συνταξιοδότησί του, χειροτονεῖται τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1996 διάκονος καί ἀκολούθως πρεσβύτερος ὑπό τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως κ. κ. Διονυσίου. Τοποθετεῖται στόν Ἱερό Ναό «Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου» Σταυρουπόλεως, μετοχιακό ναό τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς, στόν ὁποῖο ἀόκνως διηκόνησε μέχρι τίς τελευταῖες ἡμέρες τοῦ ἐπιγείου βίου του.

Τό κυριώτερο γνώρισμα τῆς ζωῆς του ἦταν ἡ ἀκόρεστος ἀγάπη πρὸς τήν λατρεία τῆς Ἐκκλησίας. Ἦταν ἄκρως φιλακόλουθος. Τό στόμα του συνεχῶς ἐψιθύριζε προσευχές. Κάθε ἡμέρα θά τόν εὐρίσκαμε ὄρθιο σέ ἰδιαιτέρο χῶρο τῆς οἰκίας του, διαμορφωμένο σέ παρεκκλήσιο, ἀπό τήν 4η πρωινή ὥρα, νά διαβάζῃ τό Μεσονυχτικό καί τόν Ὅρθρο, καί τήν 5η ἀπογευματινή, τόν Ἐσπερινό. Ὅταν ἦταν ἡ μνήμη κάποιου μεγάλου Ἁγίου τελοῦσε ἀγρυπνία μέ ὅλη τήν οἰκογένειά του συνήθως μέχρι τίς πρωινές ὥρες. Ἀπό ἐκεῖ, χωρίς νά ἀναπαυθῆ, μετέβαινε στό ἱατρεῖο του.

Μετά τήν χειροτονία του διηκόνησε μέ πολλή ἀγάπη καί ὑπερβάλλοντα ζῆλο στό Μετόχι τῆς Μονῆς μας. Ἡ τελευταία ἀγρυπνία του ἦταν ἡ ἑορτή τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, τόν Νοέμβριο τοῦ 2002. Μέ νεανική διάθεσι, ἀκούραστος, ἐνδυναμούμενος ἀπό τήν θεία Χάρι, ἐτέλεσε τήν ἀγρυπνία, ἐκοινωνή-

σε μέ τά χέρια του τόν λαό τοῦ Θεοῦ, ἐκήρυξε τόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Ὅταν τελείωσε, αἰσθάνθηκε μεγάλη κόπωση.

Δύο μῆνες πρὶν προεγνώρισε τόν θάνατό του, ὅπως μαρτυροῦν κάποια λόγια του πρὸς τήν σύζυγό του. Καθαρώτερα ὅμως αὐτό φάνηκε λίγες ἡμέρες πρὶν τήν κοίμησί του, ὅταν τήν ἐκάλεσε, χωρίς νά συντρέχη κάποιος ιδιαίτερος λόγος, γιά νά τῆς πῆ: «Ζητῶ συγγνώμη γιά ὅλη μου τήν ζωή. Εἶχα πολλές ιδιοτροπίες καί σᾶς ἐκούρασα. Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ γιά ὅ,τι κάνατε γιά μένα. Ἡ συγγνώμη αὐτή πού ζητῶ δέν εἶναι τό “Εὐλόγησον” πού λέμε κάθε μέρα μετά τό Ἀπόδειπνο. Αὐτό πού λέω τώρα εἶναι κάτι τό ιδιαίτερο».

Ἦταν πολύ ταπεινός. Στά κηρύγματά του δέν ἔλεγε κάτι τό δικό του. Ὅταν τοῦ ὑπεδείκνυαν νά ὁμιλῆ πύ πρακτικά ἀπαντοῦσε: «Ἐγώ δέν εἶμαι πρακτικός. Δέν πράττω αὐτό πού πρέπει. Πῶς μπορῶ νά συμβουλευῶ τούς ἄλλους αὐτά πού ἐγώ δέν κάνω; Γι’ αὐτό προτιμῶ νά παρουσιάζω, ὅταν ὁμιλῶ, τούς λόγους καί τά παραδείγματα τῶν Ἀγίων».

Στίς 9 Δεκεμβρίου ὑπέστη ὀξύ καρδιακό ἔμφραγμα. Τά λόγια του πρὸς τούς ἰατρούς τοῦ νοσοκομείου, στό ὁποῖο διεκομίσθη, εἶναι πολύ ἐκφραστικά τοῦ πολλοῦ πόθου του πρὸς τόν Θεό καί τήν θεία Λατρεία. «Ἐγώ δέν εἶμαι συνταξιούχος παπᾶς, ἀλλά συνταξιούχος ἰατρός. Κάντε με γρήγορα καλά, γιά νά μπορῶ νά λειτουργῶ». Στά λίγα λεπτά πού μεσολάβησαν μέχρι νά ἀρχίσουν οἱ ἀπαραίτητες ἰατρικές ἐνέργειες, ἦταν ὅλος εὐχαριστίες πρὸς τόν Θεό καί πρὸς τούς οἰκείους του. Ἀνέφερε ὀνομαστικῶς ἕνα πρὸς ἕνα ὅλα τά ἀγαπητά του πρόσωπα, τά εὐλόγησε καί τά εὐχήθηκε ἀπό καρδιάς. Μετά ἀπό τούς λόγους αὐτούς ἔπεσε σέ κῶμα.

Κατά τήν ἐξόδιο ἀκολουθία τήν ὁποία ἐτέλεσε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως κ. κ. Διονύσιος, συμπαραστατούμενος ὑπό πολλῶν ἱερέων, ὁ ἀδελφός τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μας Δημήτριος Ἱερομόναχος, ἐκπροσωπῶν τόν ἅγιο Καθηγούμενο αὐτῆς, ἐξεφώνησε τόν ἀκόλουθο ἐπικήδειο λόγο:

* * *

«Μέ τίς εὐχές τοῦ Σεβασμιωτάτου καί τήν εὐλογία τοῦ ἁγίου Γέροντός μου, ὁ ὁποῖος μοῦ ἀνέθεσε τοῦτο, θέλω νά ἀπευθύνω ὀλίγους λόγους κατά τήν εὐσημον ταύτην ὥραν εἰς τιμήν καί μνήμην τοῦ μακαριστοῦ π. Διονυσίου.

Πρό μόλις 10 ἡμερῶν στήν ἀγρυπνία τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου εὐρισκόμεθα ἐδῶ, μαζί μέ τόν μακαριστό γέροντα π. Διονύσιο, γιά νά ὑμνήσωμε τήν Κυρία Θεοτόκο καί τήν ἀφιέρωσί της στά Ἅγια τῶν Ἀγίων τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ. Καί σήμερα εὐρισκόμεθα ἐδῶ καί πάλι, γιά νά προπέμψωμε στά οὐράνια Ἅγια τῶν Ἀγίων τόν εὐλαβέστατο συλλειτουργό μας καί πολυαγαπητό ἰατρό καί ἀδελφό μας π. Διονύσιο, τόν ὁποῖο ὁ Κύριος ἐκάλεσε ἀπό τά ἐπίγεια σκηνώματα Του στά οὐράνια κατοικητήριά Του, γιά νά Τόν λατρεύη ἀενάως μαζί μέ τούς ἀπ’ αἰῶνος εὐαρεστήσαντας Αὐτόν Ἀγίους.

Ὁ π. Διονύσιος ἀπό μικρᾶς ἡλικίας ἠγάπησε πολύ τόν Θεό καί τήν εἰκόνα Του, τόν ἄνθρωπο.

Τήν ἀγάπη του πρὸς τόν Θεό τήν ἐξέφρασε δι’ ὅλης τῆς ζωῆς του μέ τήν ἐκ καρδίας προσήλωσί του στήν λατρευτική ζωή τῆς Ἐκκλησίας μας. Πολύ νέος ἠθέλησε νά φύγη ἀπό τόν κόσμον καί νά ζήσει ὡς μοναχός στό Ἅγιον Ὄρος. Τό θέλημα τοῦ Κυρίου ὅμως ἦταν ἄλλο. Ἐτσι ἐπιστρέφει στόν κόσμον,

ἀφοῦ ἐπί τι διάστημα ἐχρημάτισε δόκιμος στήν Ἱερά Μονή Διονυσίου, καί μένει πλησίον τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου, τόν ὁποῖον ὡς ἰατρός μέ πολύ ἀγάπη διηκόνησε ἐπί 35 ὀλόκληρα χρόνια, συμπαραστατούμενος ἀπό τήν εὐλαβεστάτη σύζυγό του καί τήν θεοφιλή οἰκογένειά του. Ὁ πόθος του ὅμως γιά τόν Θεό καί τήν λατρευτική ζωή τῆς Ἐκκλησίας, πού ὡς ἀσίγαστος φλόγα καίει στήν ψυχή του, τόν ὀδηγεῖ πολύ συχνά νά συμμετέχη σέ ὀλονυκτίες, ὄρθρους, ἔσπερινούς, παρακλήσεις καί ἄλλες ἀκολουθίες Ἱερῶν Ναῶν, Μονῶν ἢ παρεκκλησιῶν, καί νά ὑμνῇ καί νά φάλλη τόν Κύριο καί τούς Ἁγίους Του μέ τήν γλυκυτάτη φωνή του. Ἡ ἀγάπη του πρός τόν Θεό καί τήν λατρευτική ζωή τῆς Ἐκκλησίας ἀποδεικνύεται καί ἀπό τό γεγονός τῆς διαμορφώσεως κάποιου χώρου τῆς οἰκίας του σέ ναῦδριο, ὅπου ἡσύχαζε προσευχόμενος κατά μόνας τῷ Κυρίῳ. Ἀγαποῦσε πολύ τά τυπικά τῆς Ἐκκλησίας καί μάλιστα τά Ἀγιορειτικά, τά ὁποῖα καί ἐφήρμοζε πολύ συχνά καί παλαιότερα ὡς βοηθός τῶν λειτουργούντων ἱερέων καί τελευταίως ὡς λειτουργός καί ὁ ἴδιος τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου.

Ὁ ἀδιάλειπτος ὅμως πόθος του νά ὑπηρετῇ τόν Θεό καί τόν ἄνθρωπο εὐρίσκει τήν ὀλοκλήρωσί του στήν τελευταία φάσι τῆς ζωῆς του. Μετά τήν συνταξιοδότησί του καί κατόπιν παροτρύνσεως τοῦ ἁγίου Καθηγουμένου ἡμῶν ζητεῖ νά χειροτονηθῇ ἱερεύς. Ἡ πατρική ἀγάπη καί ἡ εὐλογία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως κ. κ. Διονυσίου συνεργεῖ μέ τήν *“τά ἀσθενῆ θεραπεύουσα καί τά ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα”* θεία Χάρι καί καθιστᾷ τόν εὐλαβέστατο Διονύσιο, ἱερέα τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου. Ἔτσι ἀφιερώνεται ὀλοκληρωτικά στήν λατρεία τοῦ Θεοῦ καί τήν διακονία τῶν τέ-

κνων τοῦ Θεοῦ. Ἐπί 7 ἔτη λειτουργεῖ μέ πολλή χάρι, χαρά καί ἐνθουσιασμό στό Ἱερό Μετόχιο τῆς Μονῆς μας, προσφερόμενος μέ ἀγάπη πρός ὅλους, παρά τά πολλά προβλήματα τῆς υἱείας του. Ἀκόμη ἀντηχοῦν στά αὐτιά μας οἱ γλυκεῖς, ἀπλοῖ καί πολύ ἐκφραστικοί λόγοι του, μέ τούς ὁποίους οἰκοδομοῦσε τό ἐκκλησιασμά του καί τό ὀδηγοῦσε στήν ἐπίγνωσι τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Ἀκόμη ἀντηχεῖ καί ἡ γλυκειά φωνή του, μέ τήν ὁποία ὡς ἱερεύς πλέον δοξολογοῦσε τόν Θεό.

“Ὅμως ὁ “βάθει σοφίας φιλανθρώπως τά πάντα οἰκονομῶν καί τό συμφέρον πᾶσιν ἀπονέμων” Κύριος ἠθέλησε νά λάβῃ ἐκ μέσου ἡμῶν τόν εὐλαβέστατο ἱερέα Του καί νά τόν μεταθέσῃ στό οὐράνιο θυσιαστήριο. Πονοῦμε καί θλιβόμεθα γιά τόν χωρισμό. Ὅμως χαιρόμεθα μυστικά, γιατί γνωρίζομε ὅτι τώρα ὁ π. Διονύσιος χαιρεται μετά τῶν Ἁγίων στήν οὐράνιο Ἐκκλησία τῶν Πρωτοτόκων.

Ἡ Ἱερά Μονή μας διά τοῦ Ἁγίου Καθηγουμένου αὐτῆς καί Πατρός ἡμῶν Γεωργίου θέλει νά ἐκφράσῃ τήν βαθεῖα εὐγνωμοσύνη της καί τήν ἀπέραντη εὐχαριστία της πρός τόν μεταστάντα, τόσο γιά τό ἀξιομίμητο παράδειγμα τῆς ἀγίας βιοτῆς του ὅσο καί γιά τήν τελείως ἀνιδιοτελεῆ διακονία του ἐπί 7 ὀλόκληρα ἔτη στό Ἱερό Μετόχιο μας. Ἀκόμη θέλει νά ἐκφράσῃ τίς εὐχαριστίες της πρός τούς οἰκείους τοῦ μεταστάντος, πού τόν ἐχάρισαν στήν Ἐκκλησία καί τήν Μονή μας μέ ὅλη τήν καρδιά τους. Τά εἰλικρινῆ συλλυπητήριά μας πρός τούς οἰκείους του ἀποτελοῦν ἐλαχίστη ὀφειλή σέ ὅσα ὁ μακαριστός π. Διονύσιος προσέφερε πρός τήν Ἐκκλησία καί τήν Ἱερά Μονή μας.

Χαῖρε π. Διονύσιε. “Μακαρία ἡ ὁδὸς ἣ πορεύῃ σήμερον, ὅτι ἤτοι-
μάσθη σοι τόπος ἀναπαύσεως”. Εὐχου καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν περι-
λειπομένων ἀδελφῶν σου, νά ἀξιωθοῦμε καὶ ἐμεῖς ἐν μετανοίᾳ
νά ἐξέλθωμε ἐκ τοῦ κόσμου καὶ νά συναντηθοῦμε καὶ πάλι
γύρω ἀπὸ τό οὐράνιο θυσιαστήριο, γιὰ νά ὑμνοῦμε ἀκαταπαύ-
στως μαζί μέ τούς ἀπ’ αἰῶνος Ἁγίους τόν Κύριο καί Θεό μας
εἰς αἰῶνας αἰώνων. Ἀμήν».

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ

Ἀνακοίνωσις τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος

Ἁγίου Ὁρους Ἄθω

17/30-9-2003

Ἐπειδὴ γιὰ δευτέρη φορά μέσα στό 2003 ψήφισμα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου προέτεινε πρόσφατα μεταξύ ἄλλων καί τήν κατάργηση τῆς ἀπαγορεύσεως εἰσόδου γυναικῶν, δηλ. τοῦ λεγομένου «ἄβάτου» τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἡ Ἱερά Κοινότης Ἁγίου Ὁρους Ἄθω θεωρεῖ καθήκον της νά ὑπογραμμίσῃ πρὸς κάθε ἐνδιαφερόμενο τά ἑξῆς:

1. Τό «ἄβατον» τῆς χερσονήσου τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὅπως θεσπίστηκε τόν Ι΄ αἰῶνα καί ἔχει ἔκτοτε ἐπικυρωθῆ ἀπό ὅλη τήν διάδοχη πολιτειακή νομοθεσία (ἀκόμη καί τήν ὀθωμανική), ἀποτελεῖ οὐσιῶδες γνώρισμα τοῦ Ἁγιορειτικοῦ Μοναχισμοῦ.

2. Τό μοναστηριακόν «ἄβατον», δηλ. ἡ ἀπαγόρευση εἰσόδου καί διαμονῆς ἀνδρῶν σέ γυναικεῖα μονή καί γυναικῶν σέ ἀνδρική μονή, εἶναι πανάρχαιος δεσμός, ἀπορρέει ἀπό αὐτή τήν ἴδια τήν οὐσία τοῦ μοναχισμοῦ, ἀπαντᾷ ἤδη στούς κανόνες τῶν Μ. Ἀντωνίου, Ἀγ. Παχωμίου καί Μ. Βασιλείου (Δ΄ αἰ.), καθιερῶνεται ἀπό τόν αὐτοκράτορα Ἰουστινιανό (539), τήν Πενθέκτη (692) καί τήν Ζ΄ Οἰκουμενική Σύνοδο (787), υἱοθετεῖται ἀπό τά περισσότερα μοναστηριακά «τυπικά» καί ἐφαρ-

μόζεται μέχρι σήμερα ἀπό πάμπολλα μοναστήρια σέ ὅλο τόν χριστιανικό κόσμο. Τό ἐντυπωσιακό τῆς περιπτώσεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἔγκειται στό γεγονός ὅτι αὐτός ὁ κανόνας τοῦ «ἄβάτου» ἐφαρμόζεται ὁμαδικά ἀπό εἴκοσι ὅμορες μονές μέ κοινή διοικητική ὀργάνωση, πάνω σέ μία χερσόνησο πολύ εὐδιάκριτη στόν γεωγραφικό χάρτη, ἐπεκτεινόμενο ἔτσι πάνω σέ ὀλόκληρη τήν χερσόνησο, καθὼς αὐτή διέπεται ἀπό εἰδικό καθεστῶς αὐτοδιοικήσεως. Ἐπίσης τό ὅτι αὐτή ἡ ὁμαδική τήρηση τοῦ «ἄβάτου» ἔχει περιβληθῆ ἀπό τήν Ἑλληνική Πολιτεία μέ ἠῤῥξημένο νομικό κῦρος, γιὰ λόγους ἱστορικούς, θρησκευτικούς καί πολιτιστικούς. Ἄλλωστε τό «ἄβατον» ἀποτελεῖ ἀναφαίρετο δικαίωμα τοῦ Ἁγίου Ὁρους, πού θεμελιώνεται τόσο στό αὐτοδιοικητό του ὅσο καί στίς προστατευόμενες ἀπό τό ἐθνικό καί εὐρωπαϊκό δίκαιο θεμελιώδεις ἀρχές τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καί τῆς προστασίας τῆς ἰδιοκτησίας καί τοῦ ἰδιωτικοῦ ἀσύλου.

3. Τυχόν ἀπόπειρα καταργήσεως αὐτοῦ τοῦ συγκεκριμένου «ἄβάτου» ἐκ μέρους τῆς ὁποιασδήποτε κρατικῆς ἢ ὑπερκρατικῆς κοσμικῆς ἐξουσίας θά σήμαινε τήν ἀπαρχή διωγμοῦ κατὰ τοῦ Ἁγιορειτικοῦ ἀλλά καί τοῦ ἐν γένει Ὁρθοδόξου Μοναχισμοῦ. Τό Ἅγιον Ὁρος δηλώνει σύσσωμο ὅτι οὐδέποτε θά ἀποδεχθῆ κάτι τέτοιο, ἀκόμη κι ἂν χρειασθῆ νά ὑποβληθῆ σέ πολλούς κόπους καί ἀγῶνες.

4. Ἡ Ἱερά Κοινότης Ἁγίου Ὁρους Ἄθω δοξολογεῖ εὐχαριστηρίως τόν ἐν Τριάδι Θεό, διότι ἡ Ἑλληνική Κοινωνία, διά στόματος τῶν πνευματικῶν καί πολιτικῶν ταγῶν της, τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας της, τῶν νομομαθῶν της, ἀλλά καί αὐτῶν τῶν ἰδίων τῶν Ἑλληνίδων (πλήν τῆς γνωστῆς λυπη-

ρᾶς ἐξαιρέσεως), ἐκφράζει μὲ κάθε εὐκαιρία τὸν σεβασμὸ καὶ τὴν ἐκτίμησή της πρὸς τὸν Ἀγιορειτικὸ Μοναχισμό καὶ τίς πνευματικές καὶ ὑλικές ἀξίες πού αὐτὸς διαφυλάσσει. Ἡ Ἱερά Κοινότης παρατηρεῖ μὲ ιδιαίτερη ἱκανοποίηση ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐκπρόσωποι τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου μὲ τίς σημαντικές διαχρονικές δηλώσεις καὶ ἐπισημάνσεις τους κατανοοῦν τὴν εἰδοποιό αὐτὴ διαφορά τῆς ζωῆς τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

5. Γὰ συγκεκριμένα ψηφίσματα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου ἀσφαλῶς ὀφείλονται σὲ ἄγνοια βασικῶν ἱστορικῶν, πολιτιστικῶν καὶ θρησκευτικῶν δεδομένων, χάρη στά ὅποια, κατὰ θεία πρόνοια καὶ μὲ τὴν προστασία τῆς Κυρίας Θεοτόκου, τὸ Ἅγιον Ὁρος ζεῖ ἀδιάκοπα περισσότερο ἀπὸ χίλια χρόνια. Ἡ γνώση αὐτῶν τῶν ἱστορικῶν δεδομένων διευκολύνει τὴν κατανόηση τοῦ εἰδικοῦ προνομιακοῦ καθεστῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τῆς σοφίας αὐτῶν πού τὸ θέσπισαν καὶ ἐκείνων πού τὸ σεβάσθησαν. Δημιουργεῖ ἐπίσης τὴν ὑποχρέωση στὴν Ἑλληνικὴ Πολιτεία νά μεριμνᾷ γιὰ τὴν διαχρονικὴ κατοχύρωσή του, πρᾶγμα πού τῆς προσθέτει εὐθύνη καὶ στό πλαίσιο τῶν τωρινῶν σχετικῶν εὐρωπαϊκῶν διεργασιῶν.

Οἱ Ἀγιορεῖτες στίς καθημερινές προσευχές τους ὑπὲρ τοῦ σύμπαντος κόσμου, θά προσθέσουν καὶ αὐτὴ τὴν σύντομη αἴτηση: Ἡ Κυρία Θεοτόκος, Μητέρα καὶ Ὑπέρμαχος τῶν Ἑλλήνων, νά φωτίσει τούς ἡγέτες τους, ὥστε νά φροντίσουν καλύτερα γιὰ τὴν προστασία τοῦ Περιβολιοῦ Της.

Ἀπαντες οἱ ἐν τῇ κοινῇ Συνάξει Ἀντιπρόσωποι καὶ Προϊστάμενοι τῶν εἴκοσι Ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἄθω

«Ἰδοὺ ὁ Παπισμὸς»

Τιμὴ γιὰ τὸν Ἀγιορειτικὸ Μοναχισμό ἀποτελεῖ ἡ ἔκδοσις τοῦ βιβλίου «Ἰδοὺ ὁ Παπισμὸς», Ἅγιον Ὁρος 2002, τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ροδοστόλου κ.κ. Χρυσοστόμου. Ἐνα βιβλίο πού στοιχεῖ στὴν πατροπαράδοτη εὐσέβεια καὶ στό ὁμολογιακὸ ἦθος τῶν μοναχῶν. Εὐχαριστίες ἐποφείλονται στὸν Θεοφιλέστατο γιὰ τὴν συγγραφή τοῦ περισπουδάστου αὐτοῦ ἔργου. Στίς 500 περίπου σελίδες περιλαμβάνονται ἡ *Πρὸς Πέτρον τὸν Κλαίριον Ἐπιστολή* τοῦ ἀοιδίμου διδασκάλου Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, στό πρωτότυπο ἀρχαιοπρεπὲς κείμενο καὶ σὲ ὠραία νεοελληνικὴ μετάφρασι. Δίκην εἰσαγωγῆς προτάσσεται κριτικὴ τοῦ Παπισμοῦ, βασισμένη σὲ στοιχεῖα πού δὲν ἐπιδέχονται ἀμφισβήτησι γιὰ τὴν ἀνέκαθεν καὶ μέχρι σήμερα τακτικὴ τοῦ Βατικανοῦ ἔναντι τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ κριτικὴ μαρτυρεῖ γιὰ τὴν παρρησία τοῦ συγγραφέως της, τὸ ὁμολογιακὸ του φρόνημα, τὴν διάκρισι, τὴν μετριοφροσύνη καὶ τὸ ταπεινὸ του ἦθος, τὴν ἀγάπη γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸ Ἅγιον Ὁρος, καθὼς ἐπίσης φανερώνει γιὰ μία ἀκόμη φορὰ τὸ φιλόμουσον καὶ τὴν πολυγλωσσία τοῦ Θεοφιλεστάτου.

Στίς ἡμέρες μας ἦταν ἀπαραίτητη μία τέτοια ἔκδοσις, γιατί θά στηρίξει τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ στὴν Πίστι καὶ θά ἀναχαιτίσει τίς οἰκουμενιστικές ἀκρότητες τῆς ἐποχῆς.

Διαχριστιανικοὶ «Διάλογοι» ὑπὸ νέα μορφή

Οἱ διαχριστιανικοὶ διάλογοι δὲν ἔχουν φέρεи τίς χριστιανικές ὁμολογίες σὲ ἐνότητα πίστεως μὲ τὴν Ἁγία Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία

σία μας. Ἐφ' ὅσον οἱ ἑτερόδοξοι δέν ἀπαρνοῦνται τὰ αἰρετικά δόγματα, ἀλλά τὰ ἐπανερμηνεύουν ὡς νόμιμες ἐκφράσεις τῆς μιᾶς ἀποστολικῆς Πίστεως, εἶναι ἀνθρωπίνως βέβαιο ὅτι δέν θά ἐπέλθῃ ἐνότης ἐν τῇ πίστει. Παρά ταῦτα γίνονται προσεγγίσεις καί ἀναπτύσσονται συνεργασίες ἐπί πρακτικοῦ καί “ποιμαντικοῦ” ἐπιπέδου μέ τήν δικαιολογία ὅτι τὰ δόγματα δέν παραβλάπτονται ἀπό τήν συνεργασία αὐτή καί ὅτι τὰ ὑπαρκτά κοινωνικά, ἠθικά, περιβαλλοντολογικά καί λοιπά πανανθρώπινα προβλήματα ὀφείλουν νά μᾶς ἐνώνουν.

Ἡ στάσις αὐτή εἶναι ἀποδεκτή ἀπό τόν σύγχρονο ἐκκοσμικευμένο ἄνθρωπο. Παρουσιάζει ὅμως ἕνα σοβαρό μειονέκτημα, τό ὁποῖο μεγεθύνεται, ὅταν τίς πρωτοβουλίες γιά τήν συνεργασία λαμβάνουν ἐκκλησιαστικοί ποιμένες καί δίνουν τήν ἐντύπωσι στό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας ὅτι, παρά τήν διαφορά στά δόγματα, οἱ ἑτερόδοξοι ἀποτελοῦν Ἐκκλησίαν Χριστοῦ. Ἔτσι, τά μέν δόγματα χάνουν τήν σωτηριολογική τους προοπτική καί φαίνονται ὡς ἀνθρώπινες ἰδιοτροπίες τοῦ παρελθόντος, πού πρέπει κάποια στιγμή νά μποῦν στό περιθώριο τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, τά δέ πρακτικά προβλήματα ἀνάγονται σέ πρωτεύοντα ζητήματα, πού γιά τήν λύσι τους ἀπαιτεῖται ἡ παράκαμψις ἢ καί ἡ κατάργησις τῶν δογματικῶν διαφορῶν καί τῶν ἱεροκανονικῶν ἀπαγορεύσεων.

Πρόκειται γιά φαινόμενο ἐκκοσμικεύσεως, πού ὀφείλεται στήν κρίσι πίστεως καί θεολογίας, τήν ὁποία διερχόμεθα. Ἀναμφίβολα, τά ὀξέα προβλήματα τῶν κοινωνιῶν μας καί τοῦ παγκοσμιοποιουμένου πλανήτου ἀπαιτοῦν λύσεις. Ὑπάρχουν ὅμως οἱ κοσμικές ἐξουσίες, πού ἔχουν ταχθῆ νά ἀσχολοῦνται καί μέ αὐτά τὰ θέματα χωρίς κίνδυνο θρησκευτικοῦ συγκρη-

τισμοῦ. Ποιός ἀποχρῶν πνευματικός λόγος ἐπιβάλλει τήν σύμ-πραξι τῶν ἐκκλησιαστικῶν ποιμένων; Ἄλλος ὁ ρόλος τῆς βασιλείας καί ἄλλος ὁ ρόλος τῆς ἱερωσύνης, κατά τόν ἱερό Φῶτιο. Γιατί πρέπει νά ὑπογράφεται ἀπό ἐκκλησιαστικούς ποιμένας ἡ Οἰκουμενική Χάρτα, ἕνα κείμενο πού σαφῶς ἐξυπηρετεῖ τούς πολιτικούς στόχους τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης; Γιατί πρέπει νά γίνωνται τὰ διαθρησκειακά συνέδρια, πού ἐξυπηρετοῦν τήν ἀμερικανική πολιτική καί τὰ συμφέροντα ὅσων τήν προωθοῦν; Καί ἄν ὑποτεθῆ ὅτι δέν γίνεται διαφορετικά, διά τήν ἐνεστῶσαν (ἢ ἐπιβεβλημένην) ἀνάγκην, γιατί νά μή τονίζονται δημοσίως οἱ δογματικές διαφορές καί νά μή τηροῦνται οἱ ἱεροί Κανόνες;

Ἡ ἀνθρωπότης ταλαιπωρεῖται ἀπό ποικίλα προβλήματα. Ὅχι ὅμως περισσότερο ἀπό ἄλλες ἐποχές, ὥστε σήμερα νά θεωρῆται ἐπιβεβλημένο νά ὑπηρετοῦν οἱ ἐκκλησιαστικοί θεσμοί πάση θυσίᾳ (καί τῆς Πίστεως ἀκόμη) τίς ἐπιδιώξεις τῶν κοσμικῶν ἀρχόντων (οἰκονομικῶν κολοσσῶν ἢ πλανηταρχῶν). Ἐάν αὐτό εἶναι ἐπιτρεπτό στούς πιστούς ἄλλων χριστιανικῶν δογμάτων, ἐπειδή ἡ “ἐκκλησιαστική” τους ὑπόστασις εἶναι ἡ-δη ἐκκοσμικευμένη, γιά τούς Ὁρθόδοξους Χριστιανούς πού πρέπει νά ἔχουν τό πολίτευμά τους στόν οὐρανό («ἡμῶν γάρ τό πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει», Φιλιπ. γ' 20) εἶναι ἀδικαιολόγητο. Ἐνδιαφέρον εἰλικρινέστερο καί ἀνιδιοτελέστερο γιά τὰ πραγματικά πανανθρώπινα προβλήματα (ὅπως τό οἰκολογικό, ὁ πόλεμος, ἡ φτώχεια, ἡ ἀνεργία, τὰ ναρκωτικά, κ.λπ.) ἔχουν οἱ καθαρές καί ἀγιασμένες καρδιές τῶν Ἁγίων μας. Καί οἱ ὀριστικές λύσεις τῶν προβλημάτων εἶναι αὐτές πού προτείνουν οἱ Ἅγιοί μας. Οἱ Ὁρθόδοξοι ὀφείλουμε νά προτείνουμε

αυτές τις λύσεις, ἔστω καί ἂν αὐτές δέν συγκινοῦν οὔτε καί ἐνδιαφέρουν τά παγκόσμια κέντρα ἀποφάσεων. Ἐάν ὡς Ὁρθόδοξοι δέν μπορούμε νά προωθήσουμε τίς λύσεις πού προτείνει ἡ Ὁρθόδοξος Παράδοσις μας, τοῦλάχιστον ἄς μή γινώμεθα ὑπερέται ἀλλοτρίων συμφερόντων.

Ὡρισμένοι ἐτερόδοξοι κύκλοι προωθοῦν καί ἓνα ἰδιότυπο οἰκουμενισμό: ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ «πνευματικότητα» εἶναι κοινή παρά τήν διαφοροποίησι στήν δογματική διδασκαλία, παρουσιάζουν Ὁρθόδοξους Ἁγίους, ὅπως ὁ ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης, ὡσάν νά ἐκφράζουν αὐτήν τήν «πνευματικότητα», καί συγκαλοῦν διεθνή συνέδρια, γιά νά προβάλουν τόν οἰκουμενισμό τους. Διερωτᾶται ὅμως ὁ Ὁρθόδοξος πιστός: εἶναι δυνατόν ἡ πνευματική ζωή νά εἶναι ἴδια, ὅταν διαφέρει τό δόγμα; Ἡ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὅτι Πίστις καί Ἥθος περιχωροῦνται καί ἀλληλοεπηρεάζονται. Ὅπως γράφει ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου κ.κ. Ἱερόθεος: «Ὅταν μεταβάλλεται ἡ δογματική συνείδηση, τότε αὐτό ἔχει συνέπειες στήν πνευματική ζωή τοῦ ἀνθρώπου καί, βεβαίως, ὅταν ἀλλοιώνεται ἡ πνευματική ζωή, τότε αὐτό συνεπάγεται τήν ἀλλοίωση καί τῆς δογματικῆς συνειδήσεως» (Ὁ Ὁρθόδοξος Μοναχισμός ὡς προφητική, ἀποστολική καί μαρτυρική ζωή, 2002).

Βιοθικά Διλήμματα

Οἱ συζητήσεις γύρω ἀπό τόν ἐγκεφαλικό θάνατο, τήν ὑποβοηθούμενη ἀναπαραγωγή, τούς πειραματισμούς σέ βλαστοκύστες καί ἄλλα συναφή συνεχίζονται, προκειμένου νά συνει-

δητοποιήσῃ τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ποιό εἶναι τό θέλημα τοῦ Θεοῦ γιά τά θέματα αὐτά. Ἡ τεχνοκρατική, χρησιμοθηρική, ἐγωκεντρική ἀντίληψις γιά τά βιοθικά προβλήματα καί ἡ μηχανιστική ἀντιμετώπισις τοῦ ἀνθρώπου σέ ὄλο τό φάσμα τῆς ἐπιγείου ζωῆς του δέν συνάδουν πρός τό ἦθος τῆς Ἐκκλησίας καί τό πνεῦμα τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου. Οἱ ἐπιστημονικές καί οἱ τεχνολογικές προσεγγίσεις τους δέν μᾶς ἐλευθερώνουν ἀπό τήν φυλακή τοῦ παρόντος αἰῶνος καί τήν νομοτέλεια τῆς κτιστῆς πραγματικότητος. Ἡ εὐχαριστιακή στάσις μας ἀπέναντι στά δῶρα τοῦ Θεοῦ, εἴτε αὐτά εἶναι ὁ περιβάλλον κόσμος εἴτε εἶναι ὁ ἑαυτός μας, μπορεῖ νά δώσῃ ὀρθές λύσεις καί στά σημερινά βιοθικά προβλήματα. Ἐξω ἀπό τόν ἀγιασμένο καί πνευματέμφορο χῶρο τῆς κοινωνίας τῶν Ἁγίων τά προβλήματα αὐτά ἀντιμετωπίζονται σύμφωνα μέ ἓνα ἰδιότυπο “οὐσιανισμό”. Ἡ “φύσις” ἐρμηνεύεται καθεαυτήν καί γίνονται ἀδιάκοπες συζητήσεις καί δαπανῶνται τόμοι χάρτου καί μέλανος, χωρίς νά ἀνακαλύπτεται τό «ἐν, οὐ ἔστι χρεῖα». Τό ἂν ὁ ἥλιος στρέφεται περὶ τήν γῆν ἢ τό ἀντίστροφο, εἶναι βεβαίως σημαντικό νά τό γνωρίζουμε. Προτιμώτερο ὅμως εἶναι νά διαβάσουμε μέ ἐπίγνωσι τόν Προοιμιακό Ψαλμό καί νά δοξάζουμε τόν Ποιητή τοῦ ἡλίου καί τῆς γῆς. Εἶναι ἀνεπαρκές γιά τόν ἄνθρωπο νά ἐξαντλῇ τό ἐνδιαφέρον του στήν “φύσι” καί νά ἐξαρθᾶ τίς προσδοκίες του ἀπό τίς δυνατότητές της. Ἡ Σάρκωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀνέδειξε τό ἐντός ἡμῶν “πολυτελές” (Α΄ Πέτρ. γ΄ 4), στό ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία μᾶς βοηθεῖ νά στρέψουμε τό ἐνδιαφέρον. Ἐν Χριστῷ ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἀληθινή “ὑπόστασις”, ἐλεύθερη ἀπό τούς περιορισμούς τῆς “φύσεως”.

Δύο νέες εκδόσεις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μας

Μέ τήν εὐλογία τοῦ Ἁγίου Θεοῦ δύο νέα βιβλία προσετέθησαν στίς ἐκδόσεις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μας.

Τό πρῶτο, γραμμένο ἀπό τόν ἱεροδιάκονο Βασίλειο μέ τίτλο «ΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ» (σελ. 386), παρουσιάζει μέ τρόπο γλαφυρό τούς ἀγῶνες τῶν μοναχῶν, προκειμένου διαχρονικῶς ἡ Ὁρθόδοξος Πίστις νά μείνῃ ἀκαινοτόμητος καί νά ἀντιμετωπισθοῦν οἱ προκλήσεις τῶν κατὰ καιρούς αἱρέσεων. Τό ἔργο τῶν μεγάλων Ἱεραρχῶν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐνίσχυσαν ἄγιοι ἀσκηταί καί κοινοβιᾶται μοναχοί. Παράλληλα πρὸς τά ἀσκητικά παλαίσματα οἱ ἄγιοι Μοναχοί ἐπέδειξαν ἀξιοθαύμαστο ζήλο γιά τήν Ὁρθόδοξο Πίστι. Ὅπως σημειώνεται στόν Πρόλογο τοῦ βιβλίου: «...οἱ μοναχοί δέν διδάσκουν τήν πίστιν. Ἡ ἀποστολή αὐτή ἀνήκει εἰς τούς ἐπισκόπους καί πρεσβυτέρους, ὅπως φαίνεται καί ἀπό τās εὐχάς τῆς χειροτονίας. Οἱ μοναχοί ὁμολογοῦν τήν πίστιν τους καί ἔτσι διδάσκουν τούς ἀνθρώπους νά πιστεύουν καί νά ὁμολογοῦν Ὁρθοδόξως. Ὅταν ὅλα καλῶς βαίνουν εἰς τήν Ἐκκλησίαν, οἱ μοναχοί ὀφείλουν νά ἡσυχάζουν καί νά ἀγωνίζονται τούς ἀσκητικούς τους ἀγῶνας. Ἐν καιρῷ ὅμως παρεκκλίσεων ἀπό τήν ὀρθήν πίστιν οἱ μοναχοί ὀφείλουν νά ἀγωνίζονται μέ διάκρισιν, ταπεινώσιν καί ἐκκλησιαστικόν ἦθος καί φρόνημα...».

Τό δεύτερο, γραμμένο ἀπό τόν ἱερομόναχο Λουκά μέ τίτλο «ΔΙΟΣΚΟΡΟΣ ΚΑΙ ΣΕΒΗΡΟΣ, ΟΙ ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΙΟΙ ΑΙΡΕΣΙΑΡΧΑΙ. Κριτική δύο διδακτορικῶν διατριβῶν» (σελ. 227), ἀποτελεῖ ἀναίρεσι τῶν θεολογικῶν ἀπόψεων πού παρουσιάζουν τούς κορυφαίους αἱρεσιάρχας Διόσκορο καί Σεβήρο ὡς

ἀκολουθοῦντας τήν Ὁρθόδοξο Χριστολογία τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας. Συμπεραίνει ὅτι μόνον οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι καί οἱ Ὁρθόδοξοι Πατέρες ἐρμήνευσαν ὀρθά τόν ἅγιο Κύριλλο καί γι' αὐτό κατεδίκασαν μέ ἀναθέματα τούς πρωταιτίους τοῦ ἀντιχαλκηδονίου μονοφυσιτικοῦ σχίσματος, τόν Διόσκορο καί τόν Σεβήρο, οἱ ὅποιοι ἔσφαλαν στήν Χριστολογική τους διδασκαλία καί γιά τόν λόγο αὐτό ἀρνήθηκαν καί ἀνεθεμάτισαν τίς Οἰκουμενικές μας Συνόδους καί τούς ἁγίους Πατέρας μας. Στά συμπεράσματα τοῦ βιβλίου λέγεται ὅτι ἡ ἐνδεχομένως ἀγαθή πρόθεσις τῶν σημερινῶν ἀντιχαλκηδονίων-Μονοφυσιτῶν, νά ἐνωθοῦν μέ τήν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία, πρέπει νά συμπληρωθῇ μέ τίς ἀπαραίτητες δογματικές προϋποθέσεις, οἱ ὁποῖες δέν μπορεῖ νά εἶναι λιγότερες ἀπό τίς ἐξῆς δύο: τήν ἀνεπιφύλακτη ἀποδοχή τῶν Οἰκουμενικῶν μας Συνόδων ὡς ἁγίων καί οἰκουμενικῶν καί τήν καταδίκη τῶν πατέρων τους ὡς αἰρετικῶν. Ὅποιαδήποτε ἄλλη «μεθόδευσις» τῆς ἐνώσεως, πέραν τοῦ ὅτι δέν εὐρίσκεται σύμφωνη μέ τήν πρακτική κορυφαίων Πατέρων (Μεγ. Ἀθανασίου, Μεγ. Βασιλείου καί Μεγ. Φωτίου), δέν ἐξασφαλίζει μία ὑγιᾶ ἔνωσι ἐν τῇ ἀληθείᾳ τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως.

Ἡ νεο-ειδωλολατρία προωθεῖται στά σχολεῖα

Μέ πρόσφατο (30-7/12-8-2003) δημοσίευμα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μας ἐπιδιώκεται ἡ ἐνημέρωσις τῶν εἰδικῶν σέ θέματα παιδείας καί κοινωνικῆς ἀγωγῆς, ὅπως καί τῶν Ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας καί τῶν ὑπευθύνων τῆς Πολιτείας γιά τά ἐκπαιδευτικά προγράμματα «ΜΕΛΙΝΑ» τῶν Ὑπουργείων Παιδείας

ας καί Πολιτισμοῦ, πού ἀφοροῦν τήν ἐπιμόρφωσι τῶν παιδιῶν τῶν δημοτικῶν σχολείων, ἀλλά περιλαμβάνουν καί θέματα πού προωθοῦν τόν νεοπαγανισμό, τό δωδεκάθεο, τήν ἀστρολογία, τήν μαγεία τύπου Χάρυ Πόττερ. Ἴδού ὠρισμένες ἀπό τίς ὁδηγίες πρὸς τοὺς ἐκπαιδευτικούς πού θά διδάξουν στά προγράμματα: «Ὁ κάθε μαθητῆς μπορεῖ νά ταυτισθεῖ μέ ἕνα θεό ... καί νά βάλει γιὰ πρόσωπα φωτογραφίες του». «Προτρέψτε τοὺς μαθητές νά ζητήσουν κάτι ἀπὸ τόν κάθε θεό». «Μή ξεχνᾶτε ὅτι ἐξ ἴσου δημιουργική ὡς μάθημα μπορεῖ νά εἶναι καί ἡ ἐπινόηση ἑνὸς νέου θεοῦ ἀπὸ τοὺς μαθητές». «Τέλος σᾶς προτείνω νά ψάξετε μαζί μέ τοὺς μαθητές σας στό σύμπαν, στοὺς πλανῆτες καί στά ἄστρα ... καί νά φαντασθεῖτε τοὺς Ἀρχαίους πιστοὺς νά τὰ παρατηροῦν, νά τὰ θαυμάζουν καί νά τοὺς δίνουν ὀνόματα ἀπὸ τήν θρησκεία τους». «Ὁ δάσκαλος-α ἐξηγεῖ στά παιδιά ὅτι γιὰ νά ἐμφανιστεῖ στήν τάξη ἡ μικρὴ μάγισσα, ἕνα ἀπὸ ὅλα πρέπει νά τῆς δανείσει τό περίγραμμά του. Ἀποφασίζουν ὅλοι μαζί ποιό θά εἶναι αὐτό τό παιδί. Ἀπλώνουν στό δάπεδο τῆς τάξης χαρτί τοῦ μέτρου ... καί τό παιδί πού ἔχει ἐκλεγεῖ ξαπλώνει στήν ἐπιφάνειά του. Ἀποφασίζουν πῶς θά εἶναι τοποθετημένα στό χαρτί τὰ χέρια καί τὰ πόδια τοῦ μοντέλου...».

Ὁ κίνδυνος νά συνηθίσῃ ἡ νέα γενιά στόν πολυθεϊσμό, τόν ἀποκρυφισμό καί κατ' ἐπέκτασιν τόν σατανισμό εἶναι προφανής. Ἡ ἀνάγκη γιὰ ἐπαγρύπνησι εἶναι ἐπιτακτική. Ἡ κουρασμένη κοινωνία μας δέν ἔχει πολλὰ περιθώρια ἀντοχῆς.

Οἱ “ἱερεῖς μουσικῆς”
καί ὁ “πολιτισμός τῶν πολιτισμῶν”

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες γίνονται δυστυχῶς ἐφαλτήριο γιὰ τήν προώθησι τῆς πανθησκείας. Στό πλαίσιο τῶν ἐκδηλώσεων τῆς «Πολιτιστικῆς Ὀλυμπιάδας» ὀργανώθηκαν ἀπὸ τό Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ οἱ “Ἱερεῖς Μουσικῆς” καί προεβλήθησαν σέ περισσότερες ἀπὸ σαράντα πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Σκοπὸς τῶν ἐκδηλώσεων εἶναι ἡ προβολή τοῦ “Πολιτισμοῦ τῶν Πολιτισμῶν”. Δέν χρειάζεται ιδιαίτερη εὐφυΐα γιὰ νά καταλάβῃ κανεὶς ὅτι ὁ “πολιτισμός τῶν Πολιτισμῶν” εἶναι ἡ ἀποδοχή ὅλων τῶν θρησκειῶν ὡς ἱερῶν. Γι' αὐτό προσεκλήθησαν θρησκευτικὰ συγκροτήματα ἀπὸ ὅλες τίς θρησκείες καί μαζί τους ἔψαλλαν –ὡς μὴ ὄφελε– καί οἱ «Μαῖστορες τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης». Ποιὰ ἱερότης ὑπάρχει μακράν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ; Καί, τέλος πάντων, ποιὸς ὁ λόγος νά ἀναγνωρίζουμε οἱ Ὀρθόδοξοι ἱερότητα σέ μυσταγωγίες καί θρησκευτικῆς ἐκδηλώσεις πού δέν ἔχουν νά κάνουν μέ τήν λατρεία τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ τοῦ διαβόλου; «Πάντες οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν δαιμόνια», μᾶς βεβαιώνει ἡ θεία Γραφή (Ψαλμ. 95).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἄρχιμ. Ἐφραίμ, Καθηγουμένου τῆς Ἱ. Μονῆς Βατοπαιδίου	
Ἡ πορεία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ πρὸς τὸν ἁγιασμό.....	5
Ἄρχιμ. Γεωργίου, Καθηγουμένου τῆς Ἱ. Μονῆς Ὁσ. Γρηγορίου	
Κτίσις - Ἄνθρωπος - Θεός	19
Μωϋσέως Μοναχοῦ Ἄγιορείτου	
Ἡ νεώτερη πνευματικὴ ἀναγέννηση τοῦ Ἁγίου Ὁρους.....	28
Ἐόρτια μηνύματα	
Ἐτέχθη ἡμῖν σήμερον Σωτήρ	36
Ὁ σταυρωθεὶς καὶ ἀναστάς Κύριος νοσηματοδοτεῖ τὴν ζωὴ μας.....	44
Παλαιὰ Διαθήκη· Ἱστορία - Ἡθος - Ἀλληγορία (Ἀπάντηση στοὺς Ὀλυμπιστές).....	49
Ἡ Θεοτόκος αἰτία τῆς ἐλευθερίας τοῦ Γένους	79
Μνήμη π. Κοσμᾶ Γρηγοριάτου	96
π. Διονύσιος Σιωνίδης	99
Ἐπίκαιρα γεγονότα καὶ θέματα	106